

ОГЛЯД ГУМАНІТАРНИХ ПОТРЕБ УКРАЇНА

ЦИКЛ ГУМАНІТАРНИХ
ПРОГРАМ

2023

ВИДАНО У ГРУДНІ 2022 Р.

Резюме

Огляд підготовлено УКГС від імені Гуманітарної команди країни та гуманітарних партнерів. В документі представлено спільне розуміння кризи, у тому числі найбільш нагальних гуманітарних потреб, та оцінку кількості людей, які потребують допомоги. В огляді представлено консолідований доказовий аналіз для спільного стратегічного планування заходів реагування.

СВІТЛИНА НА ОБКЛАДИНЦІ

Жінка з дитиною оминають уламки зруйнованого мосту. Березень 2022 року
© Альберто Лорес/“Людина в біді”.

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

Ознайомтесь з останньою інформацією

Управління з координації гуманітарних справ (УКГС) координує гуманітарні заходи для забезпечення надання допомоги та захисту постраждалим унаслідок кризи людям, яким вони необхідні. Управління працює над подоланням перешкод у наданні гуманітарної допомоги постраждалим унаслідок криз людям та відіграє провідну роль у мобілізації допомоги та ресурсів гуманітарної системи.

www.unocha.org/ukraine

https://twitter.com/OCHA_Ukraine

Humanitarian RESPONSE

Вебсайт Humanitarian Response є основною платформою, де представлені інструменти та послуги у сфері Управління інформацією, які забезпечують обмін даними між членами кластерів та Міжвідомчого постійного комітету (МПК), які працюють в умовах тривалої кризи або неочікуваного початку кризи.

www.humanitarianresponse.info/operations/ukraine

Humanitarian Action

ANALYSING NEEDS AND RESPONSE

Інструмент Humanitarian Action дає повне уявлення про масштаби й напрями гуманітарного реагування завдяки поєднанню двох платформ — Humanitarian Insight, яка раніше була автономною, і Глобального гуманітарного огляду (GHO).

<https://humanitarianaction.info/>

Служба фінансового моніторингу (FTS) є основним джерелом даних, які постійно оновлюються, про гуманітарне фінансування. Вона відіграє значну роль у прийнятті стратегічних рішень завдяки висвітленню прогалин та пріоритетів, що сприяє ефективному та результативному наданню гуманітарної допомоги на основі гуманітарних принципів.

<https://fts.unocha.org/>

Зміст

---

04   **Стислий огляд гуманітарних потреб і ключові висновки**

13   **Частина 1: Вплив кризи й гуманітарні наслідки**

14   1.1 Вплив на людей

33   1.2 Обсяг аналізу

37   1.3 Гуманітарні умови й гострота потреб

48   **Частина 2: Аналіз ризиків і моніторинг ситуації й потреб**

49   2.1 Аналіз ризиків

51   2.2 Моніторинг ситуації й потреб

55   **Частина 3: Секторальний аналіз**

61   3.1 Координація та управління об'єктами розміщення ВПО

66   3.2 Освіта

71   3.3 Продовольча безпека та засоби до існування

75   3.4 Охорона здоров'я

80   3.5 Захист

97   3.6 Житло та непродовольчі товари

101   3.7 Вода, санітарія та гігієна

107   **Частина 4: Додатки**

108   4.1 Огляд підходу та координування аналізу

110   4.2 Джерела та збір даних

112   4.3 Методологія

122   4.4 Інформаційні прогалини й обмеження

124   4.5 Аббревіатури

126   4.6 Примітки

Стислий огляд гуманітарних потреб і ключові висновки

КИЇВ, УКРАЇНА

Мешканці Києва перебувають на станції метро "Дорогожичі", укриваючись від обстрілів з боку російських військ. Березень 2022 року © Амнон Гутман

Гострота потреб*

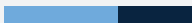

Розподіл за групами

ГРУПА НАСЕЛЕННЯ	ЛЮДИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ
Внутрішньо переміщені особи	6,3млн
Непереміщені люди	6,9млн
Люди, які повернулися до місць проживання	4,4млн
Загалом	17,6млн

Гендерний розподіл**

СТАТЬ	ЛЮДИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ	% КОМУ НЕОБХІДНА ДОПОМОГА
Дівчинки	2,0млн 	11,5%
Хлопчики	2,1млн 	12,0%
Жінки	7,8млн 	44,5%
Чоловіки	5,6млн 	32,1%

Розподіл за групами населення та гендером

УМОВИ ПРОЖИВАННЯ / ІНВАЛІДНІСТЬ	ЗА СТАТТЮ: ЖІНКИ / ЧОЛОВІКИ (%)
Люди з інвалідністю	52 48
Внутрішньо переміщені особи	59 41
Люди, які повернулися до місць проживання	59 41

Віковий розподіл

ВІК	ЛЮДИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ	% КОМУ НЕОБХІДНА ДОПОМОГА
Діти (0 - 17 років)	4,1млн 	23,4%
Дорослі (18 - 59 років)	9,5млн 	54,1%
Літні люди (60+ років)	3,9млн 	22,4%

* Для визначення рівня складності гуманітарних умов (ступеня шкоди, завданої впливом гуманітарної ситуації загалом) і підрахунку кількості людей, які потребують допомоги, гуманітарні потреби в ОГП на 2023 р. було проаналізовано й розділено на відповідні категорії за п'ятибальною шкалою: відсутні або мінімальні потреби (1), виникнення потреб (2), значні (3), надзвичайні (4) та катастрофічні потреби (5).

** Усі особи у віці від 0 до 17 років вважаються дітьми (дівчинки й хлопчики), а особи у віці 18 років і старші класифікуються як жінки й чоловіки.

Контекст

24 лютого 2022 року розпочалося незаконне повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну, яке призвело до різкої ескалації у повномасштабну війну. Сухопутні війська Російської Федерації швидко взяли під свій контроль значні території на півночі, сході й півдні, а ракетні удари та артилерійські обстріли російської авіації та артилерії спричинили руйнування в містах по всій території України. Унаслідок контрнаступу Збройних сил України російські війська відступили на півночі країни, зокрема з районів довкола столиці країни – міста Києва. Бойові дії тривають на сході та півдні країни, лінія фронту поступово зміщується, завдяки чому відновлюється доступ гуманітарних організацій до нових районів, де продовжує зростати кількість людей, які мають гострі гуманітарні потреби. Спроба незаконної анексії районів Донецької, Запорізької, Луганської та Херсонської областей Російською Федерацією¹ спричинила подальшу невизначеність щодо гуманітарного доступу до цих районів.

У жовтні посилювалися удари по об'єктах енергетичної інфраструктури, що призвело до подальших перебоїв у наданні комунальних послуг, зокрема водо- та електропостачання, опалення, медичних, освітніх послуг і послуг соціального захисту населення. Енергетична криза загострює викликані повномасштабною війною гуманітарні потреби та можливо спричинить нову хвилю вимушеного переміщення населення, оскільки температура повітря може знизитися до мінус двадцяти градусів, що потенційно спричинить гуманітарну катастрофу, якщо такі потреби не буде задоволено.

Обсяг аналізу й методологія

Огляд гуманітарних потреб на 2023 рік (ОГП) було підготовлено на тлі масштабного збільшення заходів гуманітарного реагування в умовах роботи, які продовжують надзвичайно швидко змінюватись. Як наслідок, застосовувана під час розроблення ОГП методологія мала забезпечити баланс між безперервним здійсненням поточних

заходів реагування, створенням координаційних структур, коригуванням рамкових підходів до реагування, які впродовж 2022 року переглядали чотири рази, та визначенням процесів і методологій, які б забезпечили достатньо достовірне обґрунтування гуманітарних потреб у 2023 році.

В ОГП на 2023 рік розглядаються потреби у 24 областях України й Києві, включно з територіями, які підконтрольні уряду України та які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації² (за винятком Криму та Севастополя), а також потреби трьох груп населення (внутрішньо переміщені особи, люди, які повернулися в місця постійного проживання, та ті, хто залишаються в місцях постійного проживання). В основу аналізу гуманітарних потреб було покладено результати ретельного дослідження первинних і вторинних даних, отриманих під час консультацій на місцях, а також застосовано експертні судження з метою коригування міжсекторального оцінювання гостроти потреб, яке здійснювали на основі вибраних показників. Визначення кількості людей, які потребують допомоги, здійснювали на основі оцінок та аналізу, проведеного на рівні кластерів³.

Як зазначено у додатку 4, цей ОГП було підготовлено на основі оцінок та аналізу, проведених до жовтня 2022 року. Внаслідок цього ОГП не повністю відображає нові потреби, спричинені останньою ескалацією в жовтні 2022 року, а також гуманітарні потреби у районах, де нещодавно відновлено контроль уряду України. З огляду на динамічне операційне середовище очікується, що, як необхідно, ОГП буде переглянуто в 2023 році на основі нових оцінок, зокрема Багатосекторальної оцінки потреб та інших оцінок та аналізів, коли вони будуть доступні.

Хоча труднощі зі збором даних виникали по всій території України, зокрема в районах на сході й півдні країни, де тривають активні бойові дії, здійснення програм надання гуманітарної допомоги та отримання доступу гуманітарної спільноти до територій, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської

Федерації, є надзвичайно обмеженим і в деяких випадках узагалі неможливе. Ці фактори унеможливають здійснення комплексного оцінювання, що перешкоджає проведенню глибокого аналізу гуманітарних потреб.

Для отримання докладнішої інформації щодо обсягу аналізу й методології див. розділ 1.2 та додаток 4, щодо запланованих у 2023 році оцінок див. розділ 2.2.

Гуманітарні умови, люди, які потребують допомоги, та гострота потреб

Війна Російської Федерації проти України спричинила численні смерті, масштабні руйнування, вимушене переміщення та страждання людей, унаслідок чого 2023 року принаймні 17,6 млн людей потребуватимуть багатосекторальної гуманітарної допомоги. Цей показник включає 6,3 млн внутрішньо переміщених осіб⁴, 4,4 млн людей, які повернулися в місця постійного проживання, і 6,9 млн людей, які не покидали свої домівки впродовж повномасштабної війни.

Наслідки повномасштабної війни, зимові морози в поєднанні з енергетичною кризою з жовтня загострили вже наявні потреби та, ймовірно, призведуть до появи нових багатосекторальних гуманітарних потреб. Мільйони мешканців України понад десять місяців потерпають від активних бойових дій, а жителі Луганської й Донецької областей уже вісім років змушені жити в умовах конфлікту без належного доступу до продовольства, водопостачання, медичних послуг і послуг у сфері психічного здоров'я, освіти, соціально-правового захисту та інших життєво важливих послуг. Унаслідок масштабного руйнування інфраструктури неможливе надання основних послуг і люди залишилися без житла або засобів до існування. Значна кількість людей проживає в пошкоджених будинках або будівлях, які не пристосовані до проживання взимку. Найбільшу загрозу для їхнього життя становлять низькі температури повітря. Рівень занепокоєності щодо ризиків, викликаних складними зимовими умовами в Україні, є неймовірно високим по всій території країни, зокрема в районах, де тривають активні бойові дії, а також на території,

які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, що спричинено масштабними руйнуваннями житла й цивільної інфраструктури.

Найвищий рівень гостроти потреб відзначається серед людей, які проживають на територіях, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, а також у районах, які безпосередньо постраждали внаслідок активних бойових дій. У понад 70 % районів поза контролем уряду України, де проводилось оцінювання, зареєстровано найбільший, п'ятий, рівень гостроти потреб (23 райони з 32). П'ятий рівень гостроти потреб означає, що в таких районах занепає рівень життя людей, механізми пристосування вичерпано і розповсюджені порушення прав людини, а люди зазнають фізичної та психічної шкоди⁵.

Попри те що вплив повномасштабної війни відчувається на всій території України, результати оцінювання демонструють зниження гостроти потреб у міру того, як збільшується відстань від зони активних бойових дій, що тривають на півдні й сході країни. Потреби за своїм характером є багатосекторальними, а гендерні фактори та розмаїття потреб, зокрема за ознакою віку, наявності інвалідності й статусу меншини, відіграють ключову роль у тому, які саме наслідки повномасштабної війни відчувають різні категорії людей.

Найвищий рівень потреб мешканців, які залишаються в містах і селах, спостерігається на сході країни, зокрема серед людей з інвалідністю та інших груп населення, які, найімовірніше, не залишать місця постійного проживання з таких причин, як обмежена мобільність, небажання залишити свої домівки й брак економічних ресурсів. Така тенденція зберігається на сході України ще з 2014 року.

Водночас велика кількість людей повернулася в області на півночі країни, де внаслідок масштабного руйнування інфраструктури зберігається високий рівень гуманітарних потреб. З

4,4 млн людей, які повернулися в місця постійного проживання, за оцінками, тільки 7 % перебувають на територіях під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, оскільки ситуація в таких районах не сприяє поверненню.

Найуразливішими серед внутрішньо переміщених осіб є ті, хто знаходяться у місцях компактного проживання⁶. Значна кількість таких місць не обладнана належним чином для того, щоб задовольняти довгострокові потреби в житлі, та потребує невідкладного забезпечення опаленням, паливом, проведення ремонту, облаштування санітарно-технічних вузлів та

іншої багатосекторальної допомоги. Внутрішньо переміщені особи, які не проживають у місцях компактного проживання, зокрема ті, хто знайшов прихисток у сільській місцевості по всій території України, найімовірніше, стикнуться з проблемами, пов'язаними з доступом до послуг і допомоги. Близько 14 % ВПО, які потребують допомоги, згідно з оцінками, проживають у районах, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, де обсяг заходів гуманітарного реагування наразі залишається обмеженим через проблеми з доступом.

Для отримання докладнішої інформації див. розділи 1.3 та 1.4.

СТИСЛИЙ ОГЛЯД ЗАГАЛЬНОЇ ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА КІЛЬКОСТІ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ

43,3 млн

ЗАГАЛЬНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ¹

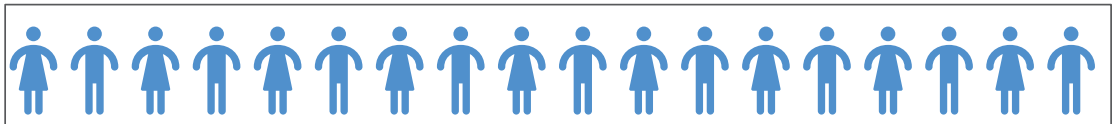
7,7 млн

БІЖЕНЦІ²

35,6 млн

ЛЮДИ, ЯКІ ЖИВУТЬ В УКРАЇНІ⁴

17,6 млн

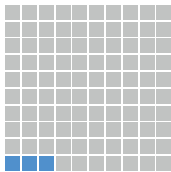
ЛЮДИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ³

ЗА СЕКТОРАМИ

ЗА ВІКОМ ТА СТАТТЮ

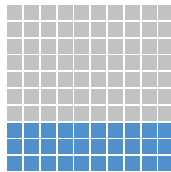
КООРДИНАЦІЯ ТА
УПРАВЛІННЯ
МКП

496 тис.

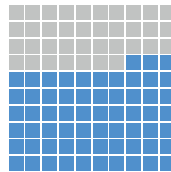
ОСВІТА

5,3 млн

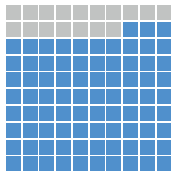
ПРОДОВОЛЬЧА
БЕЗПЕКА ТА ЗАСОБИ
ДО ІСНУВАННЯ

11,1 млн

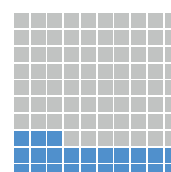
ОХОРОНА
ЗДОРОВ'Я

14,6 млн

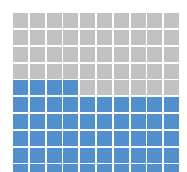
ДІТИ
0-17 РОКІВ

4,1 млн

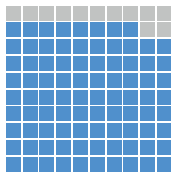
ДОРΟΣЛІ
18-59 РОКІВ

9,5 млн

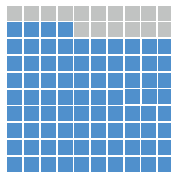
ЗАХИСТ
(УСЬОГО)

15,4 млн

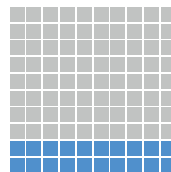
ЗАГАЛЬНИЙ
ЗАХИСТ

14,7 млн

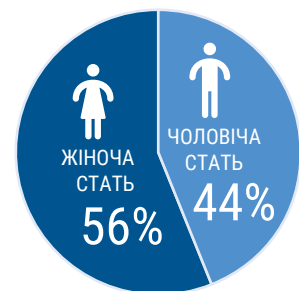
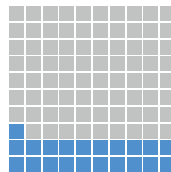
ЗАХИСТ ДІТЕЙ

3,4 млн

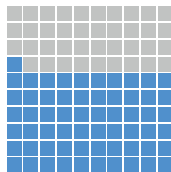
ГЕНДЕРНО
ЗУМОВЛЕНЕ
НАСИЛЬСТВО

3,6 млн

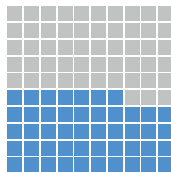
ПРОТИМІННА
ДІЯЛЬНІСТЬ

10,7 млн

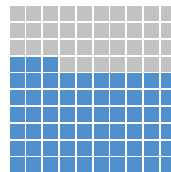
ЖИТЛО ТА
НЕПРОДОВОЛЬЧІ
ТОВАРИ

8,3 млн

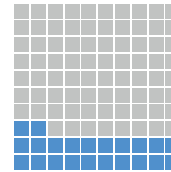
ВОДА САНІТАРІЯ
ТА ГІГІЄНА

11,0 млн

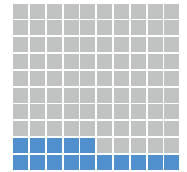
ЛІТНІ ЛЮДИ
60+ РОКІВ

3,9 млн

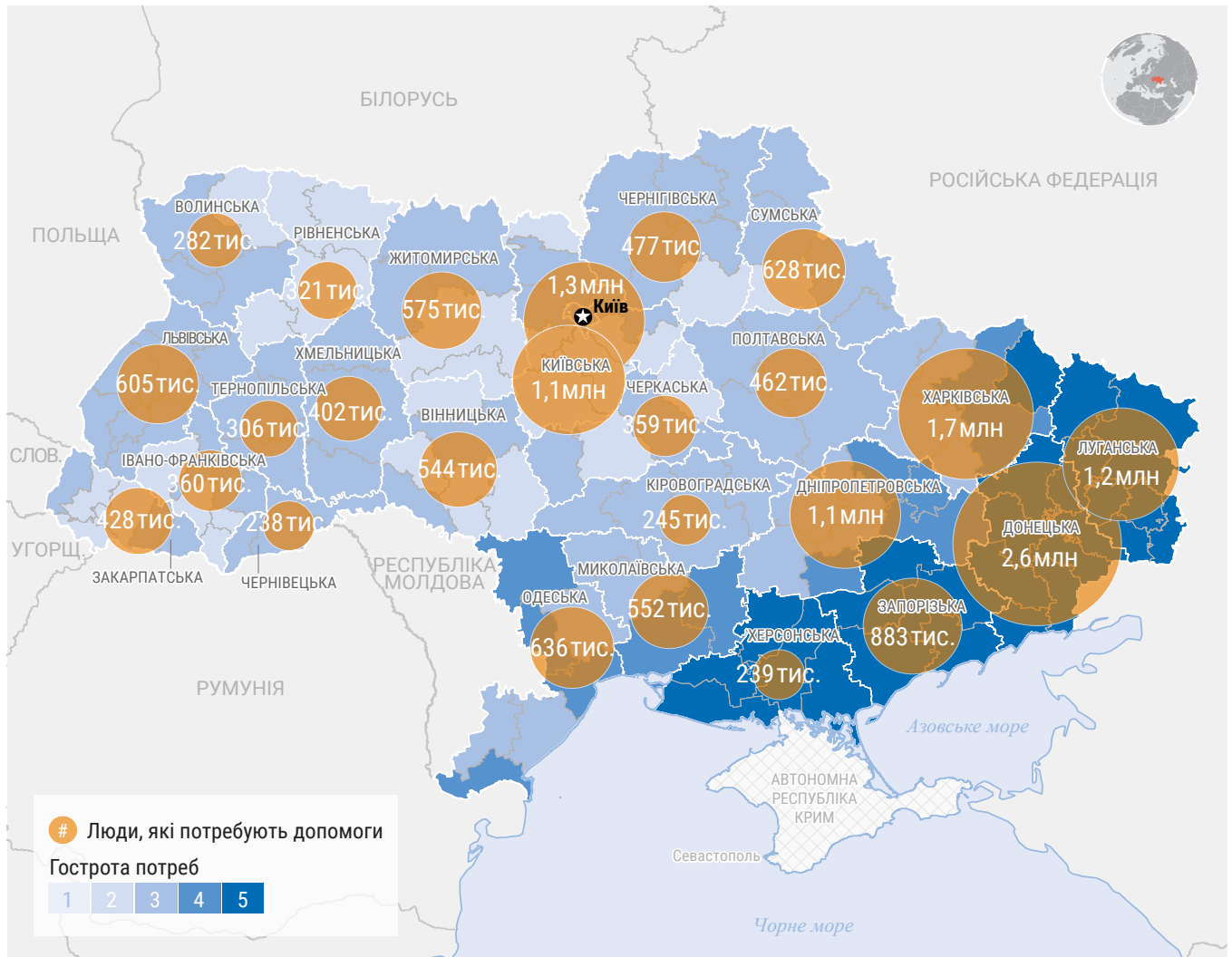
ЛЮДИ З
ІНВАЛІДНІСТЮ

2,6 млн

Джерела: (1) ЮНФПА та Державна служба статистики України, 1 січня 2022 р.; (2) УВКБ, 18 жовтня 2022 р.; (3) Гуманітарна команда країни (Україна), Міжкластерна координаційна група, гуманітарні партнери; (4) Центр демографічних досліджень Лєверхалма (LCDS), Університет Оксфорда, 13 вересня 2022 р.

Гострота гуманітарних потреб і кількість людей, які потребують допомоги, за областями

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

Гострота гуманітарних потреб і кількість людей, які потребують допомоги

ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ

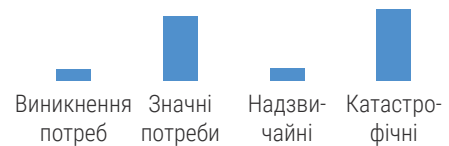
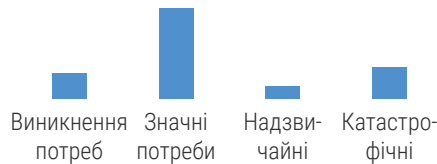
ЛЮДИ, ЯКІ НЕ БУЛИ ПЕРЕМІЩЕНІ

Люди, які потребують допомоги

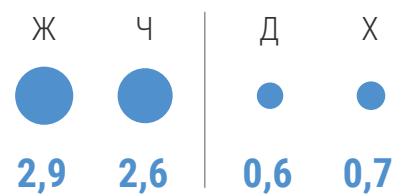
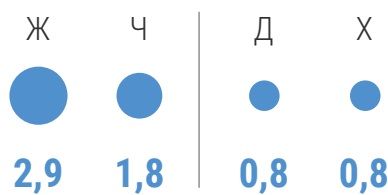
6,3
мільйона

6,9
мільйона

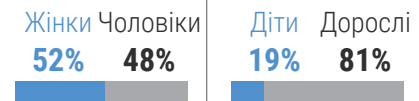
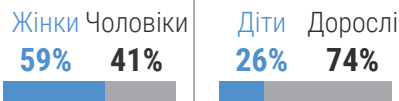
Гострота потреб (%)

Кількість за статтю та віком (млн)

Відсоток за статтю та віком

ЗАГАЛЬНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ¹

43,3млн

люди, які живуть в Україні²

35,6млн

ПОСТРАЖДАЛЕ НАСЕЛЕННЯ³

21,3млн

люди, які потребують допомоги³

17,6млн

РОЗПОДІЛ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ, ЗА ГРУПАМИ³

ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ **6,3**млн

НЕПЕРЕМІЩЕНІ ЛЮДИ **6,9**млн

люди, які повернулися до місць проживання **4,4**млн

Джерела: (1) ЮНФПА та Державна служба статистики України, 1 січня 2022 р.; (2) Центр демографічних досліджень Леверхалма (LCDS), Університет Оксфорда, 13 вересня 2022 р.; (3) Гуманітарна команда країни (Україна), Міжкластерна координаційна група, гуманітарні партнери.

ЛЮДИ, ЯКІ ПОВЕРНУЛИСЯ ДО МІСЦЬ ПРОЖИВАННЯ

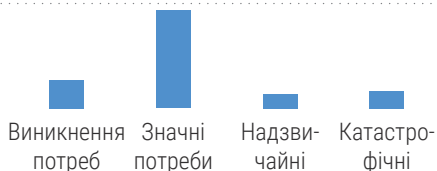
ЗАГАЛОМ

Люди, які потребують допомоги

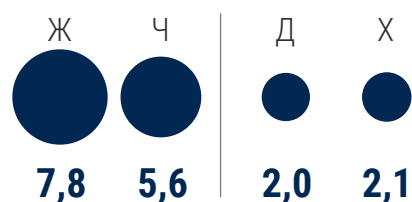
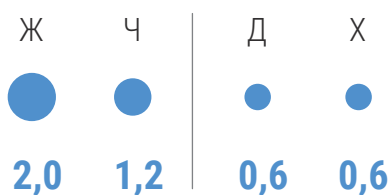
4,4
мільйона

17,6
мільйона

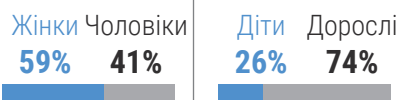
Гострота потреб (%)

Кількість за статтю та віком (млн)

Відсоток за статтю та віком

ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

Чоловік збирає дитячі іграшки після повернення до зруйнованої обстрілами квартири. Липень 2022 року
© УКГС/Дмитро Смолюченко

Частина 1:

Вплив кризи й гуманітарні наслідки

ІРПІНЬ, КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

Люди ховаються від ударів та артилерійських обстрілів під уламками мосту. Березень 2022 року

© "Людина в біді" / Альберто Лорес

1.1

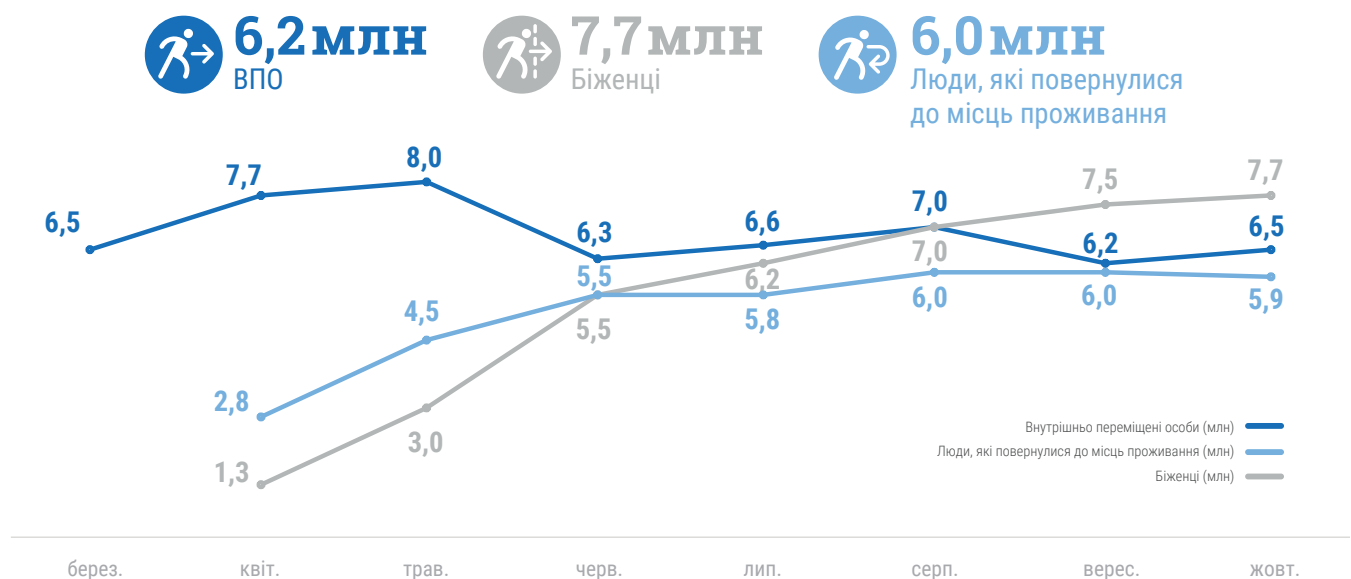
Вплив на людей

Вимушене переміщення

Війна спричинила безпрецедентне переміщення цивільного населення як у межах України, так і за кордон. Понад 7,7 млн українців отримали статус біженців у країнах Європи⁷. За підрахунками, 6,5 млн людей покинули місця постійного проживання впродовж перших тижнів повномасштабної війни⁸, і в травні 2022 року цей показник сягнув 8 млн осіб⁹. Починаючи з цього моменту кількість переміщених осіб поступово скорочувалася, й у вересні 2022 року в Україні налічувалося понад 6,2 млн ВПО¹⁰. Упродовж восьми років, поки тривав конфлікт у Луганській і Донецькій областях, деяким ВПО довелося змінювати місце проживання кілька разів, зокрема ще й до лютого 2022 року¹¹.

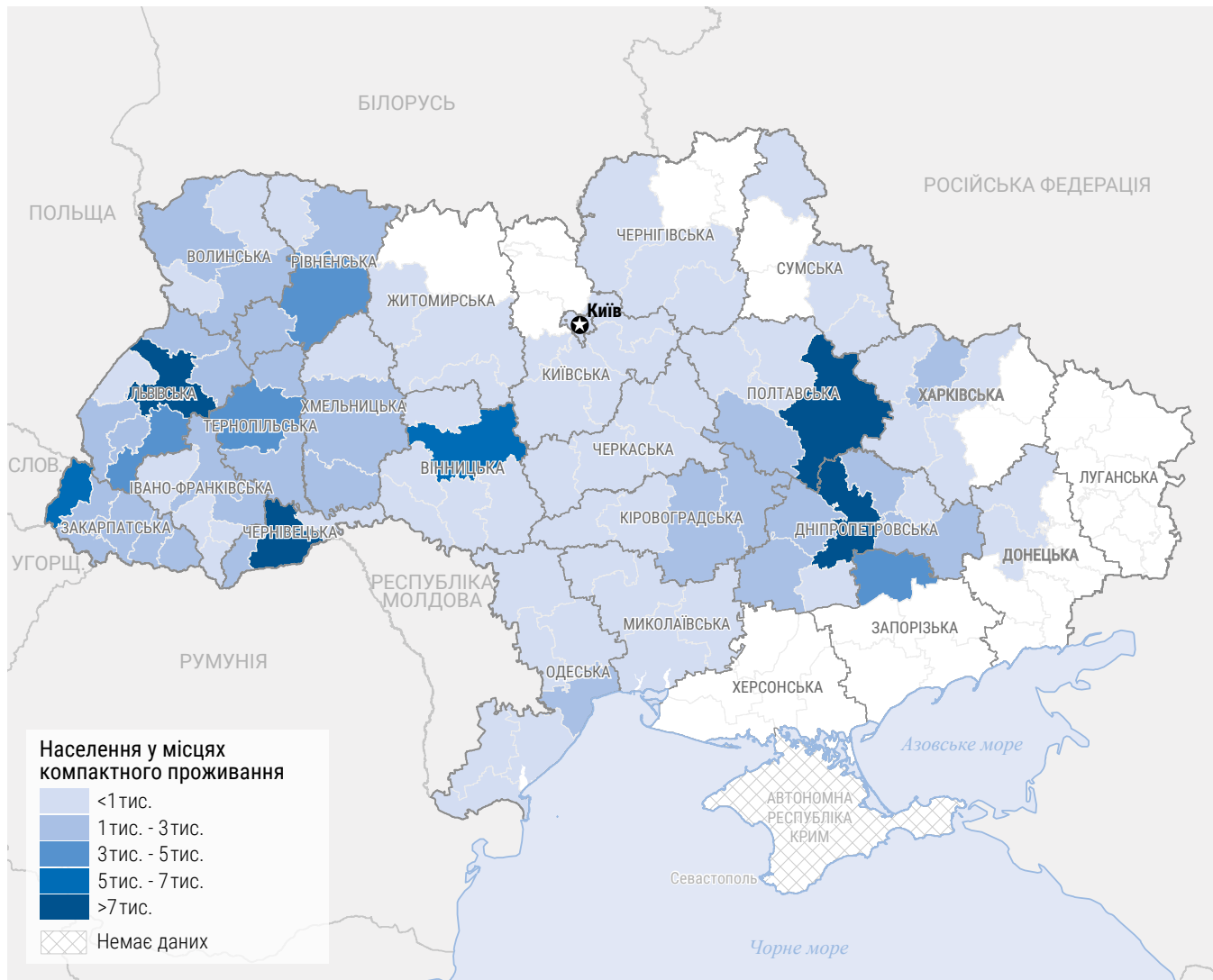
Протягом останніх дев'яти місяців спостерігалися істотні зміни в походженні людей, які були вимушені покинути свої домівки й виїхати в безпечніші регіони України. На початку повномасштабної війни 49 % внутрішньо переміщених осіб становили мешканці Києва й північного регіону країни, що відповідало стану безпекової ситуації в той час. Частка ВПО з Києва й північних областей України почала скорочуватися у квітні, коли в цих регіонах було відновлено контроль Уряду України. Кількість внутрішньо переміщених осіб, які виїхали зі східних областей, зросла з 1,12 млн осіб, які покинули регіон протягом кількох перших тижнів війни, до 1,86 млн у червні й сягнула 3,9 млн у вересні 2022 року¹².

Хронологія переміщення ВПО, людей, які повернулися в місця постійного проживання, та біженців в 2022 р.

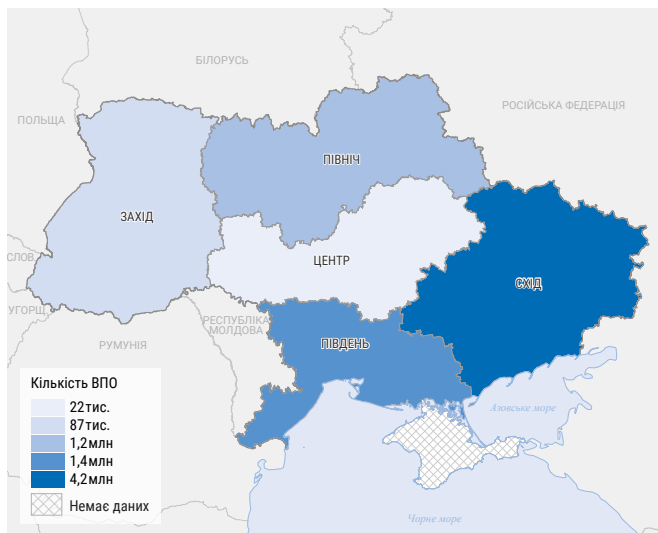
Джерела: МОМ-МВП Загальне опитування населення (Раунд 9), серпень 2022 р.; УВКБ, Портал операційних даних, жовтень 2022 р.; Загальний перелік центрів розміщення ВПО Кластера координації та управління об'єктами розміщення ВПО, вересень 2022 р.; МОМ-МВП Базова оцінка територій (Раунд 10), серпень 2022 р.

Щільність місць компактного проживання за районами

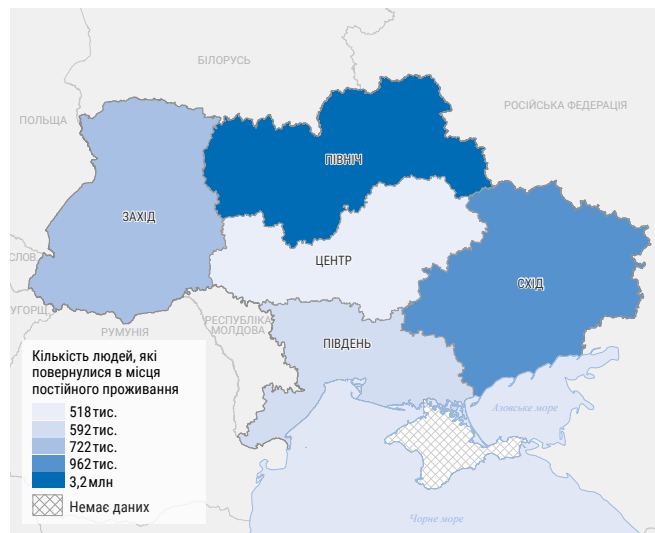

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

Розподіл зареєстрованих ВПО за макрорегіонами

Розподіл людей, які повернулися в місця постійного проживання, за макрорегіонами

КРАМАТОРСЬК, ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

84-річний Олександр тримає борошно, яке він одержав як гуманітарну допомогу. Липень 2022 року
© УКГС/Олександр Ратушняк

Також спостерігаються істотні зміни в тих районах, де ВПО знаходять прихисток. Хоча протягом кількох перших тижнів повномасштабної війни до західних областей країни переїхало 2,6 млн людей, тобто переважна більшість загальної кількості людей, які виїхали з місць постійного проживання станом на відповідний момент часу, уже в червні цей показник скоротився до 1,57 млн осіб і ще далі знизився у вересні, коли кількість ВПО становила 1,1 млн людей. Зовсім інша тенденція спостерігається на сході країни, де наразі проживають понад 1,9 млн ВПО, тоді як у середині березня кількість ВПО в цьому регіоні була на рівні 1,12 млн осіб.

Згідно з даними, які підтвердив Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО, з 6,2 млн внутрішньо переміщених осіб у вересні 2022 року принаймні 116 000

людей проживали у 3 700 місцях компактного проживання або інших тимчасових притулках у невідповідних умовах. Кількість місць компактного проживання по всій території України збільшилася зі 160 у 2021 році до 7 200 центрів, здатних розмістити майже 500 000 осіб¹³. Місця компактного проживання, які було створено на базі закладів освіти, зокрема шкіл, дитячих садочків, студентських гуртожитків, а також спортивних закладів, у виробничих, офісних або церковних приміщеннях, не пристосовані для довгострокового проживання¹⁴. У людей, які мешкають у місцях компактного проживання, відсутній доступ до альтернативного належного житла, через що вони продовжують наражатися на значні безпекові ризики, спричинені зокрема тиснявою. Через це можуть зростати ризики виселення, експлуатації й насильства, зокрема

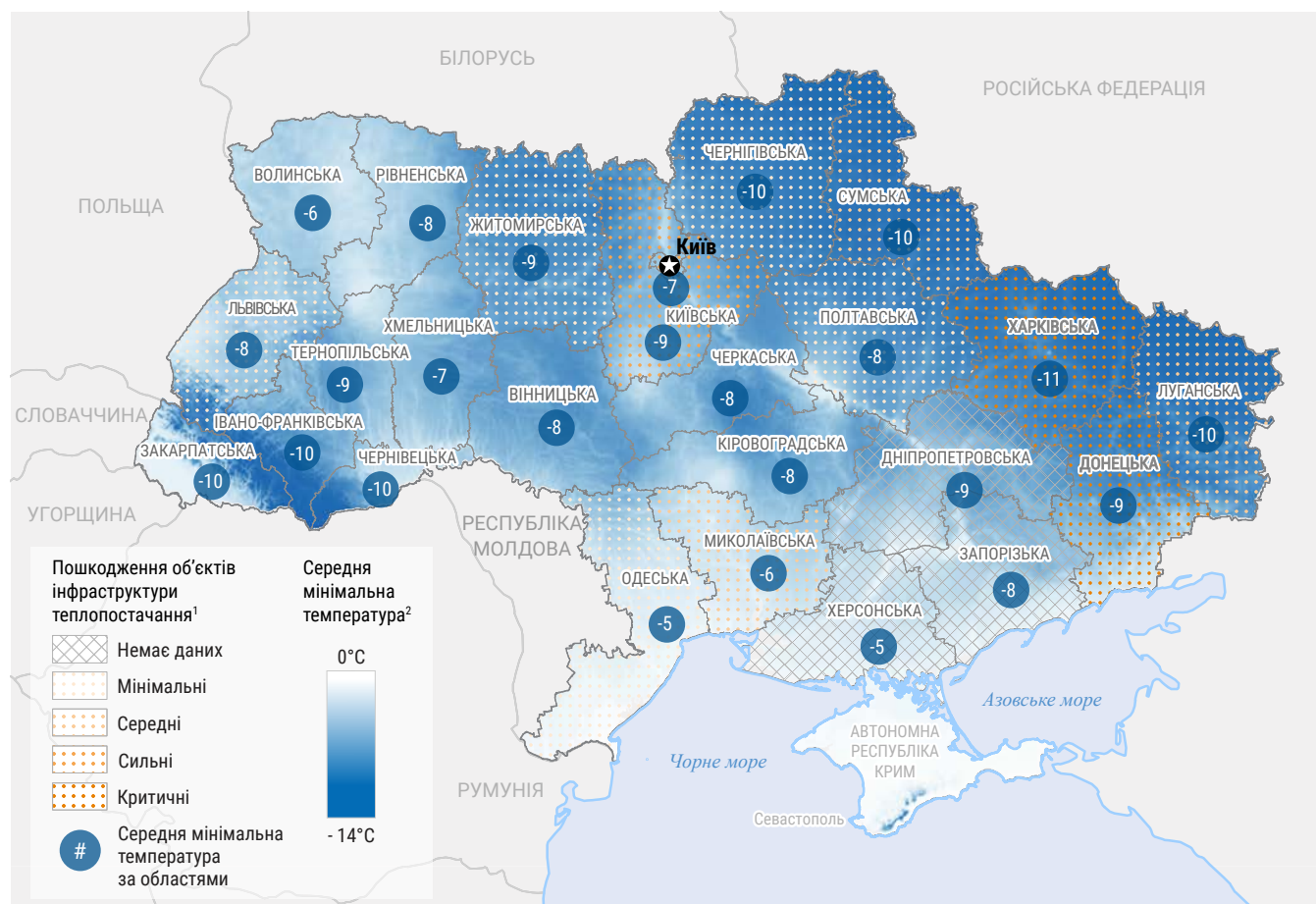

гендерно зумовленого насильства стосовно найвразливіших осіб¹⁵. Також існують ризики, пов'язані з обмеженим доступом для основних послуг і соціально-економічною вразливістю, а також ризики погіршення фізичного або психічного здоров'я¹⁶. Крім того, чоловіки призовного віку в багатьох випадках вимушені розлучитися зі своїми сім'ями й не можуть отримувати прихисток у місцях компактного проживання.

Унаслідок широкомасштабного пошкодження та руйнування об'єктів ЖКГ, газової та енергетичної інфраструктури значна частка населення стикається із серйозним ризиком залишитись без

тепло- й електропостачання впродовж зими, через що більше людей може переміститись до місць компактного проживання. Внутрішньо переміщені особи в погано утеплених центрах компактного проживання потребуватимуть справних систем опалення, які необхідні для їхнього виживання. Основними джерелами тепла, які використовують усі види центрів, є централізовані системи опалення, газ, дрова та електроенергія. Майже кожні два з п'яти місць компактного проживання потребують проведення дрібного й середнього ремонту систем опалення до початку зими, і 14 % з них необхідно утеплити на зиму та відремонтувати систему опалення.

Мапа середніх мінімальних температур протягом зими й пошкодження об'єктів інфраструктури тепlopостачання

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

Примітка: Середні річні температури з жовтня по березень.
 Source: 1) Київська школа економіки, серпень 2022 р.; 2) Fick, S.E. та R.J. Hijmans, 2017. WorldClim 2: new 1km spatial resolution climate surfaces for global land areas. *International Journal of Climatology* 37 (12): 4302-4315.

У звітах також зазначається, що значна кількість внутрішньо переміщених сімей, які мешкають у місцях компактного проживання, покладається на допомогу, яку надають волонтери. Зважаючи на короткостроковий характер цієї допомоги й з урахуванням того, що обсяг фінансової підтримки, яку надають таким ініціативам, поступово скорочується в міру того, як криза стає тривалішою, найвразливіші категорії населення зіштовхнуться з ризиком застосування негативних механізмів пристосування, якщо в місцях компактного проживання не буде задоволено їхні щоденні потреби¹⁷.

Повернення людей у місця постійного проживання розпочалося в середині квітня, і кількість тих, хто повернувся у свої домівки протягом першого місяця, зросла вдвічі з 2,8 млн до понад 5,5 млн осіб у червні та продовжила збільшуватися, перетнувши показник у 6,6 млн у вересні 2022 року (з яких 21 % повернувся в місця постійного проживання з-за кордону)¹⁸. Згідно з даними звітів про результати моніторингу Кластера з питань захисту, у більшості випадків причиною повернення стало не поліпшення ситуації з безпекою в місці постійного проживання, а радше труднощі з інтеграцією в місцеву громаду (відчуття туги за домівкою й нездатність пристосуватися) у поєднанні зі скороченням доступних фінансових ресурсів і страхом втрати роботи в місці постійного проживання¹⁹. Внутрішньо переміщені особи й біженці, які прийняли рішення повернутися в населені пункти, з яких вони виїхали, після повернення можуть виявити, що відбудова їхнього колишнього життя та реінтеграція неможливі через руйнування житла й цивільної інфраструктури, брак основних послуг та відсутність робочих місць, і така ситуація ще далі погіршується через небезпеку й присутність мін та боєприпасів, які не розірвалися. Усі ці фактори можуть спонукати людей, які повернулися в місця постійного проживання, виїхати в інші регіони й не робити нових спроб повернутися через брак реальної підтримки, необхідної для подолання перешкод до безпечної та тривалої реінтеграції з повагою до гідності людей. Брак доступу до програм доступного житла визначається як один із ключових бар'єрів до інтеграції в місцеву

громаду й пошуку довгострокових рішень для переміщених осіб, які найближчим часом не зможуть повернутися у свої колишні місця постійного проживання. Особливо це стосується ВПО, які є уразливими із соціально-економічного погляду й мешкають у місцях компактного проживання²⁰.

Громади, які приймають ВПО, і місцеві органи влади, найімовірніше, будуть вимушені й надалі задовольняти особливі потреби внутрішньо переміщених осіб, але водночас на їхню здатність робити це негативно впливатиме продовження повномасштабної війни та її вплив на економіку²¹, а також поступове вичерпання фінансових ресурсів. Крім того, зростатиме напруга між громадами, які приймають ВПО, і переміщеними особами, спричинена конкуренцією за обмежені ресурси. Національна система соціального захисту населення, зокрема соціальні служби, працює на межі можливостей через збільшення числа осіб, які потребують спеціалізованої допомоги, і брак персоналу, частина якого також виїхала в інші регіони, що негативно впливає на її здатність надавати допомогу вразливим категоріям ВПО, людям, які повернулися в місця постійного проживання, та людям, які не покидали свої домівки. Зберігатиметься істотний ризик торгівлі людьми. Ситуація з довготривалим розміщенням в житлі неналежної якості й тимчасовому житлі, зокрема в місцях компактного проживання, у поєднанні з втратою роботи та загальним скороченням доступних фінансових ресурсів, найімовірніше, призведе до значного підвищення рівня уразливості й поглибить ризики у сфері захисту. Потенційні наслідки охоплюють використання негативних механізмів пристосування, сексуальну й трудову експлуатацію, жорстоке поводження та зневажливе ставлення, особливо до маргіналізованих груп, зокрема очолюваних жінками домогосподарств, дітей з неповних родин, людей старшого віку, людей з інвалідністю та людей, уразливих із соціально-економічного погляду.

Для отримання докладнішої інформації про результати аналізу ситуації з ВПО зверніться до розділу С. 46.

Місця компактного проживання

Керівникам місць компактного проживання довелося долати виклики, пов'язані з необхідністю швидкого визначення або розширення спроможностей очолюваних ними центрів як з погляду інфраструктури, так і з погляду задоволення основних потреб ВПО. Унаслідок цього в багатьох випадках виникало надмірне навантаження на місцеві бюджети, зокрема у зв'язку з тим, що для виконання цих завдань не виділяли ніяких додаткових коштів або ж такі кошти були доступні в обмеженому обсязі. Крім того, використання закладів освіти як місць компактного проживання мало несприятливий вплив на доступ до освіти в громадах, які приймають ВПО, що створює ризик подальшого виселення з таких МКП з метою відновлення освітнього процесу.

У більшості керівників місць компактного проживання бракує досвіду роботи з різноманітними групами ВПО, зокрема з етнічними меншинами, людьми з особливими потребами, очолюваними жінками домогосподарствами з дітьми, людьми старшого віку тощо, що ще більше загострює вразливість ВПО та створює перешкоди для доступу до послуг. Підвищене навантаження на інфраструктуру та постачальників послуг, тимчасовий характер деяких місць компактного проживання, особливості місцевої інфраструктури й особливі потреби ВПО є факторами, які сприяють зростанню ризиків у сфері захисту.

Основними проблемами є поліпшення побутових умов у місцях компактного проживання, посилення самоврядування із залученням мешканців таких центрів, визначення й забезпечення можливості реалізації середньострокових і сталих рішень.

Згідно з даними постійного моніторингу місць компактного проживання, у таких місцях бракує достатньої кількості душових

кімнат і туалетів, вони потребують ремонту, а ВПО у місцях компактного проживання необхідна багатосекторальна допомога. Сім з десяти місць компактного проживання, де проводили моніторинг, не отримують регулярної гуманітарної допомоги; близько 50 % МКП потребують допомоги з підготовкою до зими, зокрема допомоги з оплатою комунальних послуг або покриття витрат на придбання пального.

З настанням зими також зростає ймовірність нової хвилі переміщення людей у місця компактного проживання, якщо в людей не буде доступу до джерел опалення вдома, що може призвести до подальшого загострення наявних ризиків у сфері захисту. У 82 % місць компактного проживання, де проводили моніторинг, відсутні плани розміщення потенційних нових переміщених осіб. Водночас зі здійсненням заходів, спрямованих на задоволення багатосекторальних гуманітарних потреб у місцях компактного проживання, критично важливим є пошук сталих рішень, які дозволили б скоротити період перебування внутрішньо переміщених осіб у таких МКП.

За даними щомісячного моніторингу місць компактного проживання виявлено такі питання у сфері захисту:

- 61 % мешканців МКП становлять жінки, які також складають 33 % очільників домогосподарств.
- У 70 % місць компактного проживання під час заселення в кімнати не дотримується принцип розділення за статтю, а також у більшості з них одну кімнату займають кілька сімей, що наражає ВПО на численні ризики. Для чоловіків і жінок не виділено окремі туалетні й душові кімнати, які не замикаються на замок і в багатьох випадках недостатньо освітлені, що значно підвищує рівень ризику гендерно

зумовленого насильства, сексуальної експлуатації та насильства.

- 25 % мешканців місць компактного проживання становлять діти й молодь, і 7 % дітей молодші п'яти років. У багатьох місцях компактного проживання бракує дитячих центрів²² та інфраструктури, призначеної для маленьких дітей, що є необхідним для створення безпечного середовища для дітей.
- 17 % людей, які мешкають у місцях компактного проживання, становлять люди старші 60 років, які отримали прихисток у майже 80 % МКП по всій території країни. Унаслідок війни для них було обмежено доступ до пенсійного забезпечення, медичного обслуговування та інших основних послуг, а вимушена розлука з їхніми сім'ями й громадами спричиняє в більшості із цих людей відчуття незахищеності та ізоляції.
- Принаймні 15 % мешканців місць компактного проживання становлять люди

з інвалідністю, які потребують доступної інфраструктури, інформації та спеціальних непродовольчих товарів, призначених для людей з інвалідністю, зокрема допоміжних пристроїв, а також зниження бар'єрів до отримання грошової допомоги. Також існує необхідність у розвитку спроможностей персоналу місць компактного проживання, що є передумовою посилення інтеграції людей з інвалідністю. У 86 % місць компактного проживання душові кімнати не придатні для користування ними людьми з інвалідністю.

- Ромська етнічна меншина, а також люди, які належать до спільноти ЛГБТК+, можуть стикатися з дискримінацією під час спроб отримати доступ до послуг і допомоги, а також наражатися на підвищені ризики для їхньої фізичної безпеки.

Джерело: Кластер координації й управління об'єктами розміщення ВПО / Кластер з питань захисту / Субкластер з питань гендерно зумовленого насильства, жовтень-листопад 2022 року

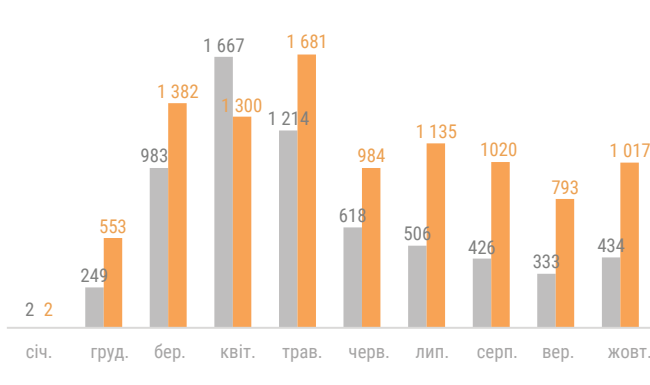
Використання вибухової зброї в населених районах
 Згідно з підтвердженими ООН даними, з 24 лютого 2022 року до 6 листопада 2022 року в Україні повідомлялося про 16 462 випадки загибелі або поранення цивільного населення, зокрема 1 148 дітей, які загинули чи дістали поранення²³.

Протягом останніх дев'яти місяців загинули або дістали поранення майже вдвічі більше мирних жителів (6 490), ніж протягом останніх восьми років конфлікту у Донецькій та Луганській областях України (3 404 мирні жителі). Реальний показник, імовірно, є набагато вищим, оскільки

Хронологія загибелі і поранення мирного населення з 2016 р. по 2022 р.¹

Хронологія загибелі і поранення мирного населення з січня по жовтень 2022 р.¹

Щільність і райони бойових дій

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

Джерела: 1) Дані по загибелі і пораненню мирного населення, УВКПЛ, листопад 2022 р.; 2) Дані про бойові дії зібрані з відкритих джерел, листопад 2022 р.; 3) Території, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, Інститут дослідження війни та Проект критичних загроз Американського інституту підприємництва, листопад 2022 р.

інформація з деяких районів, де продовжуються активні бойові дії, надходить із затримкою, а значна кількість повідомлень усе ще потребує перевірки. У більшості зареєстрованих випадків причиною загибелі або поранення цивільних осіб було застосування вибухової зброї широкого радіуса ураження, зокрема обстріли з важкої артилерійської зброї, реактивних систем залпового вогню, ракетних та авіаційних обстрілів.

Наземні міни й вибухонебезпечні предмети-залишки війни (ВЗВ)

З лютого 2022 року площа, де відбуваються воєнні дії в Україні перевищила 160 000 квадратних кілометрів (близько 25 % території країни)²⁴.

Попри те, що з березня 2022 року було виявлено й знищено понад 250 000 вибухонебезпечних предметів, у всіх районах, де відбувалися бойові дії, залишаються ще мільйони таких предметів. Майже 40 % мешканців України, які постраждали внаслідок вибуху вибухонебезпечних предметів, загинули від отриманих поранень, і 22 % з них становлять жінки й діти²⁵. З 24 лютого по 28 листопада 2022 року Моніторингова місія ООН з прав людини підтвердила 429 постраждалих серед цивільного населення, спричинених мінами та ВЗВ, в тому числі 132 загиблих (96 чоловіків, 15 жінок, 9 хлопчиків, 1 дівчинка та 9 дорослих і 2 дітей, стать яких ще не вдалось встановити) та 297 поранених (185 чоловіків, 27 жінок, 22 хлопчики, 4 дівчинки та 46 дорослих і 13 дітей, стать яких ще не вдалось встановити)²⁶.

Ще до початку повномасштабної війни 2022 року Україна була однією з найзабрудненіших наземними мінами /ВЗВ країн світу й у 2020 році посідала четверте місце після Афганістану, Малі та Ємену за кількістю нещасних випадків, пов'язаних із наземними мінами/ВЗВ. Водночас Російська Федерація того ж року посідала перше місце у світі за кількістю запасів протипіхотних мін²⁷.

Поточна ситуація є значно серйознішою, оскільки в процесі повномасштабної війни вибухонебезпечними предметами забруднюється все більша площа країни, що обмежує доступ до таких районів гуманітарної спільноти, загрожує

безпеці місцевих жителів і людей, які повертаються в місця постійного проживання, а також створює перешкоди для раннього відновлення, відбудови й відновлення соціально-економічної діяльності в тих регіонах, де здійснення таких заходів є практично можливим.

Психічне здоров'я

Згідно з оцінками, 22 % людей, які постраждали внаслідок повномасштабної війни, мають розлади психічного здоров'я, що варіюють від легкої депресії або тривожності до психозів, і майже кожна десята (9 %) людина перебуває у важкому стані або ж у стані середньої важкості²⁸. Унаслідок травматичних подій, свідками яких стають цивільні особи, зокрема актів насилля та катування²⁹, зростає ризик виникнення серйозніших і складніших психічних розладів.

Потреби у сфері психічного здоров'я продовжують зростати, особливо серед ВПО. Водночас за підтримкою загалом частіше звертаються жінки, ніж чоловіки³⁰. Також необхідно враховувати потреби людей, які забезпечують догляд і допомагають іншим людям, зокрема потреби соціальних та медичних працівників, освітян та представників інших професій, яким доводиться долати складні життєві умови, спричинені повномасштабної війною, після того, як вони пережили пандемію COVID-19^{31, 32}. Наприклад, за даними проведеного опитування, 90 % педагогічних працівників визначають свій психологічний стан як такий, що "погіршується", а 55 % – як такий, що "значно погіршився" після 24 лютого 2022 року. 76 % освітян повідомляють про тривожність, спричинену підвищенням відповідальності перед учнями й студентами³³.

В умовах активного збройного конфлікту особливо вразливим є психічне здоров'я дітей й молоді. Згідно з даними оприлюдненого у квітні звіту, 75 % батьків повідомляли про те, що в дітей наявні симптоми психологічної травми, і 16 % з них відзначили погіршення пам'яті, коротшу тривалість концентрації уваги й зниження здатності дітей до навчання³⁴.

Ще до того як у 2022 році почалася повномасштабна війна, переважна більшість людей старшого віку в Донецькій та Луганській областях України, які були менш схильні до того, щоб виїхати з регіону через обмежену мобільність і сильне почуття прив'язаності, повідомляла про наявність відчуття депресії, тривожності й безпорадності³⁵.

Засоби існування

За даними ФАО, впливу повномасштабної війни на рослинництво й тваринництво зазнали всі регіони країни, а найбільше потрясіння відчули сільські домогосподарства, для яких єдиним джерелом засобів існування є сільськогосподарське виробництво, зокрема в районах у безпосередній близькості до зон активних бойових дій³⁶.

Значна частка робочих місць й джерел засобів існування створюється в галузі дрібномасштабного сільськогосподарського виробництва. Війна в Україні має значний вплив на малі фермерські господарства, які на ділянках площею до 3 га виробляли 41 % усього обсягу сільськогосподарської продукції, зокрема 20 % зернових і 70 % овочевих культур. За даними Глобальної сільськогосподарської інформаційної мережі (GAIN), приблизно половина із 14,7 млн домогосподарств в Україні займається дрібномасштабним сільськогосподарським виробництвом і 8,3 млн домогосподарств задовольняють потреби в харчових продуктах їхніх родин і громад³⁷. Поєднання факторів, як-от порушення ланцюгів постачання, блокування морських портів, забруднення сільськогосподарських полів наземними мінами та ВЗВ і нестача засобів виробництва призводить до підвищення ризику поступового скорочення обсягів сільськогосподарської продукції, яку виробляють сільські домогосподарства й дрібномасштабні виробники, у 2023 році³⁸.

Істотна частка вирощеного в Україні зерна (59 %) до лютого 2022 року призначалася на експорт³⁹, а у 2020 році частка України в глобальному експорті зернових культур становила приблизно 9 %. Відновлення експорту зернових та інших

сільськогосподарських культур у рамках угоди, укладеної 22 липня 2022 року Україною, Російською Федерацією й Туреччиною за посередництва ООН, мало позитивний вплив на економіку, оскільки до початку війни переважна частка доходів надходила від експорту сільськогосподарської продукції та сталі. Поточний експорт сільськогосподарської продукції, здійснюваний у межах Чорноморської зернової ініціативи — як називають укладену домовленість, — залежить від безперервної підтримки й зусиль усіх партнерів.

Після початку повномасштабної війни третина підприємств призупинила діяльність через порушення ланцюгів постачання, скорочення доступності товарів, зростання вартості виробництва, ускладнення логістики, фізичне руйнування інфраструктури, нестачу кваліфікованої робочої сили, спричинену вимушеним переміщенням, та/або значні операційні й безпекові ризики⁴⁰.

Додатково до втрати п'яти мільйонів робочих місць у першому кварталі 2022 року⁴¹, очікується, що у 2022 році дохід, нижчий за національний рівень бідності, отримуватиме майже 60 % населення проти 18 % у 2021 році⁴². Водночас індекс споживчих цін в Україні зріс на 43,5 % з грудня 2017 року по липень 2022 року, а найзначніший стрибок відбувся після лютого, що стало безпосереднім наслідком повномасштабної війни⁴³. Вартість рекомендованого Урядом продовольчого кошика зросла із 73 % до 90 % мінімального розміру пенсій із грудня 2021 року по червень 2022 року та з 34 % до 42 % мінімального розміру заробітної плати впродовж цього ж періоду⁴⁴.

У липні 2022 року 61 % зареєстрованих безробітних осіб в Україні становили жінки⁴⁵. Пошук нових засобів існування становить значну проблему для переміщених жінок і жінок, які повертаються в місця постійного проживання. Оскільки чоловіки вступають у лави Збройних сил або не мають можливості переїхати в іншу місцевість з метою пошуку працевлаштування, а також зважаючи

на обмежену доступність інфраструктури послуг догляду, на жінок дедалі частіше покладається додатковий тягар одночасного догляду за членами сім'ї й виконання функції годувальника.

Попри те що Уряд України продовжує надавати основні державні й соціальні послуги, незважаючи на значне скорочення наявних ресурсів, соціально-економічні наслідки надзвичайно важкі⁴⁶. Майже вісім з десяти ВПО та шість із десяти осіб, які не покидали місця постійного проживання, зазначили, що члени їхніх родин наразі отримують різні види фінансової допомоги від Уряду⁴⁷. 41 % внутрішньо переміщених осіб, які взяли участь в опитуванні, указали, що вони витратили всі свої заощадження більш ніж за 30 днів до проведення опитування⁴⁸. 69 % внутрішньо переміщених домогосподарств, у складі яких є люди з інвалідністю, повідомили, що вони витратили всі свої заощадження⁴⁹. Згідно з даними останнього національного дослідження з питань торгівлі людьми, проведеного МОМ, кожен другий українець у всіх прошарках населення (53 % становлять жінки) готовий прийняти принаймні одну ризиковану пропозицію працевлаштування, що може призвести до експлуатації, торгівлі людьми або насильства⁵⁰.

Дані, отримані від Всесвітньої продовольчої програми (ВПП) і Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), демонструють вплив повномасштабної війни на продовольчу безпеку домогосподарств. У базовому звіті з питань продовольчої безпеки, який оприлюднила ВПП у травні 2022 року, зазначалося, що третина населення зазнає помірної чи серйозної продовольчої небезпеки, а завдяки постійному моніторингу гострої продовольчої небезпеки було виявлено, що приблизно п'ята частина населення страждає від недостатнього споживання харчових продуктів⁵¹. Очолювані жінками домогосподарства в Україні зазнавали підвищеного рівня продовольчої небезпеки ще до повномасштабної війни: 37,5 % таких домогосподарств у постраждалих районах відчували помірну або серйозну продовольчу небезпеку, як порівняти з 20,5 % домогосподарств, очолюваних чоловіками⁵².

Вплив на системи й послуги

Руйнування житла й критичної інфраструктури

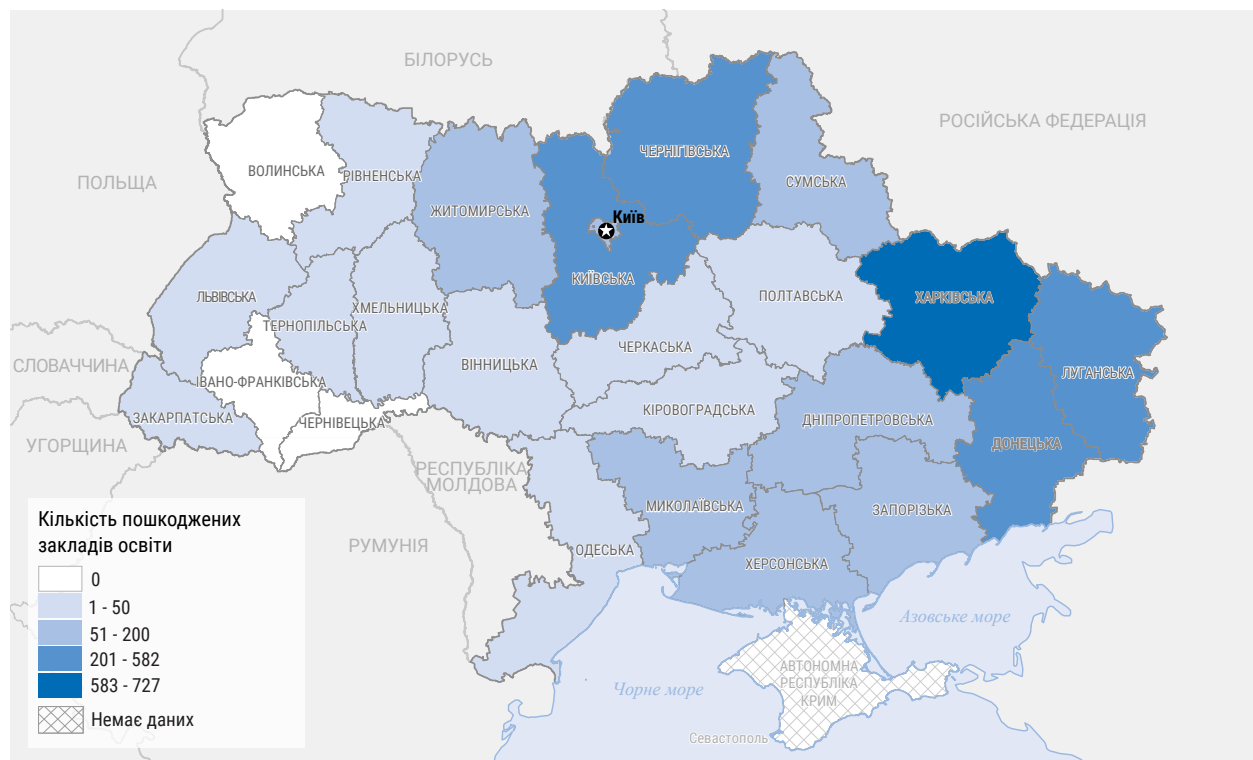
Унаслідок систематичних обстрілів інфраструктури, які розпочалися 10 жовтня 2022 року, було завдано значної шкоди критичній інфраструктурі, що призвело до перебоїв у постачанні електроенергії, тепла й води на тлі зниження температури повітря. За попередніми даними Уряду України, які потребують додаткового уточнення, протягом десяти днів масованих ракетних обстрілів було пошкоджено або зруйновано від 30 до 40 % енергетичної інфраструктури країни⁵³.

Починаючи з 20 жовтня, було запроваджено жорсткі обмеження постачання електроенергії, а на всій території країни відбуваються регулярні відключення електроживлення. Ще до початку повномасштабної війни перебоїв у постачанні електроенергії зазнавали райони активних бойових дій, зокрема в Донецькій і Луганській областях, а також у деяких громадах Запорізької, Миколаївської й Харківської областей. Пошкодження енергетичної інфраструктури призвело до порушення водопостачання, перебоїв у роботі централізованих систем опалення й каналізації, порушення роботи муніципальних служб, що вплинуло на життєдіяльність громад і підприємств. Найбільші наслідки відчуються в південних і східних областях, зокрема в районах, які потерпають від конфлікту з 2014 року, де велика кількість населених пунктів отримує питну воду довгими водогонами, функціонування яких залежить від наявності електропостачання, необхідного для забезпечення роботи pomp. Що стосується інфраструктури централізованого опалення, то найбільше постраждали області, не підконтрольні Уряду України з початку повномасштабної війни, а також райони активних бойових дій, а інші області залишаються під загрозою подальших обстрілів критичної інфраструктури⁵⁴.

Станом на червень 2022 року в країні внаслідок повномасштабної війни було пошкоджено понад 800 000 одиниць житла, 38 % яких не підлягають відновленню, зокрема квартири, приватні

Пошкодження закладів освіти

Джерело: Міністерство розвитку громад та територій України, 1 листопада 2022 р.

Пошкодження медичних закладів

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

Джерело: Міністерство розвитку громад та територій України, 1 листопада 2022 р.

будинки й гуртожитки. Найбільше постраждали багатоквартирні будинки, що є свідченням значного впливу війни на міський житловий фонд і вказує на те, що основний тягар руйнування житла зазнали міські райони⁵⁵.

Пошкодження житла є одним із чинників вимушеного переміщення в Україні, оскільки будинки наразі не забезпечують належного захисту від погодних умов. Це стосується майже одного мільйона людей, значна частка яких вважає своє житло непридатним для проживання протягом зими⁵⁶.

Уже станом на липень 2022 року вартість ремонту й відновлення житла в Україні оцінювалась у колосальну суму 349 млрд дол. США⁵⁷, включно з вартістю ремонту й відновлення житла у 69 млрд дол. США, що в 1,6 раза більше за валовий внутрішній продукт (ВВП), і цей показник наразі зростає ще більше через ескалацію війни, що не припиняється.

Система освіти

На доступ до якісної освіти негативно вплинуло руйнування шкільних будівель, а також перебої в електропостачанні й телекомунікаційних технологіях, які використовуються для дистанційного навчання та навчання в змішаному режимі, що призводить до надзвичайно серйозних наслідків для переважної більшості із шести мільйонів українських дітей⁵⁸.

З 24 лютого Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні (ММПЛУ) задокументувала факти пошкодження або руйнування 501 закладу освіти. 118 із цих закладів освіти було повністю зруйновано, а 383 — пошкоджено. Крім того, повідомлялося, що 20 закладів освіти використовують у військових цілях. Більш ніж 300 закладів освіти, які було пошкоджено або зруйновано, розміщалися на території, підконтрольній Уряду, 149 — на території, контрольованій Збройними силами Російської Федерації, і решта 45 — в районах, де ведуться активні бойові дії⁵⁹. За даними Уряду України, цей показник є значно вищим: пошкоджень

зазнали 2 738 закладів освіти, з яких 337 повністю зруйновані⁶⁰.

Окрім пошкодження й руйнування, заклади освіти наразі використовуються в гуманітарних цілях, зокрема як місця компактного проживання, центри розподілу допомоги або приготування їжі, що додатково негативно впливає на систему освіти.

Війна докорінно змінила хід життя учнів і вчителів та негативно вплинула на результати навчання⁶¹. В Україні було запроваджено цілу низку різних методів навчання, зокрема очне навчання, змішану форму навчання й дистанційне навчання з дому або з навчальних центрів, створених у громадах. За даними Міністерства освіти й науки, тільки 27 % шкіл змогли відновити навчальний процес в очній формі з нового навчального року, який розпочався 1 вересня 2022 року⁶². До початку пандемії Україна забезпечувала навчальний процес на рівні з її регіональними сусідами зі східної Європи й випереджала їх з погляду на стійкість здатності учнів до отримання знань. Однак, зважаючи на прогнозовану втрату якості навчання, зумовлену повномасштабною війною, що триває, цілком імовірно, що результати навчання вже є нижчими за найгірші показники європейських країн⁶³.

Система охорони здоров'я

З 24 лютого до 22 листопада 2022 року сталося 703 підтверджені випадки, коли постраждали медичні заклади, персонал або пацієнти. Унаслідок цих інцидентів загинуло 100 людей і ще 129 отримали поранення, а також було пошкоджено 618 медичних закладів. Цей показник становить понад 90 % зареєстрованих ВООЗ 684 випадків із медичними закладами, персоналом та пацієнтами, які сталися в 15 країнах/територіях упродовж цього ж періоду⁶⁴.

Закриття медичних закладів і вимушене переміщення медичних працівників продовжує перешкоджати наданню медичних послуг на територіях, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, у районах, де нещодавно було відновлено контроль Уряду, а також у районах, розташованих

у безпосередній близькості до зони активних бойових дій. В інших районах країни, де значну частку населення становлять внутрішньо переміщені особи, система охорони здоров'я перевантажена внаслідок необхідності задовольняти потреби ВПО. Аналіз впливу на здоров'я населення ускладнюється через проблеми з безпекою та браком належного документування переміщення населення як у межах України, так і за її кордони.

Попри повномасштабну війну Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) і Національна служба здоров'я України (НСЗУ) продовжують працювати. Медичні заклади потерпають через брак технічного обслуговування та застарілість медичного обладнання, нестачу лікарських засобів і витратних матеріалів, вимушене переміщення медичного персоналу й порушення управління, спричинене навмисними діями Збройних сил Російської Федерації⁶⁵.

У всіх регіонах України люди повідомляють про брак лікарських засобів в аптеках, зростання вартості медичних препаратів, проблеми з транспортом і дефіцит фінансових ресурсів, необхідних для покриття поточних витрат. Ситуація надзвичайно складна для людей старшого віку й сільських мешканців^{66, 67}. Через війну було зруйновано ланцюги постачання лікарських засобів і товарів медичного призначення. Попри те що ситуація із забезпеченням лікарськими засобами й товарами медичного призначення із часом поліпшилася в усіх областях країни⁶⁸, певні регіональні відмінності зберігаються в тих районах, де тривають активні бойові дії.

Через дефіцит лікарських засобів і товарів медичного призначення, що поєднується з ускладненим доступом до закладів охорони здоров'я та аптек, найбільше страждають люди із хронічними захворюваннями. З 32 % домогосподарств, які повідомили, що принаймні один член домогосподарства припинив приймати лікарські засоби через війну, 63 % розповіли про припинення приймання препаратів для лікування серцево-судинних захворювань, а 51 % – про

припинення приймання антигіпертензивних препаратів⁶⁹. Попри широкомасштабне переміщення населення, що в деяких випадках поєднувалося з проживанням у неналежних умовах у переповнених будинках, до цього часу не повідомляли про значні спалахи інфекційних захворювань. На початку повномасштабної війни через обмежені запаси кисню ускладнювалося клінічне лікування хворих з тяжкими дихальними розладами, зокрема пацієнтів з COVID-19. Водночас ланцюги постачання кисневої продукції було загалом відновлено, а кисневі концентратори надають у межах гуманітарної допомоги.

Через повномасштабну війну в Україні продовжує зростати навантаження на систему надання медичної допомоги вагітним і новонародженим; збільшилася кількість повідомлень про передчасні пологи, унаслідок чого зросла потреба в неонатальній допомозі, зокрема в інкубаторах^{70, 71}. Рівень материнської смертності в Україні ще до війни був одним з найвищих у регіоні⁷². Загалом, близько 15 % вагітних жінок потребують професійної медичної допомоги в разі виникнення ускладнень, які становлять потенційну загрозу для життя, але вагітні жінки в Україні можуть не мати доступу до таких послуг через поточну ситуацію в країні⁷³. Згідно з даними МОЗ, майже 10 % усіх немовлят в Україні народжуються передчасно. Ситуація погіршилася внаслідок повномасштабної війни й створює значний ризик для виживання новонароджених. Крім того, через відсутність доступу до послуг планування сім'ї виникає ризик зростання кількості незапланованих вагітностей, тоді як доступ до безпечного проведення абортів обмежений.

Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні (ММПЛУ) та Незалежна міжнародна комісія з розслідування порушень в Україні задокументувала повідомлення про випадки спричиненого конфліктом сексуального й гендерно зумовленого насильства. Більшість випадків спричиненого конфліктом сексуального насильства, задокументованих ММПЛУ щодо жінок і дівчат, сталися, коли Збройні сили Російської Федерації розміщались у житлових

районах поблизу їхніх військових позицій. У цих випадках жінки зазнавали ґвалтувань, зокрема групових ґвалтувань, з боку військовослужбовців Збройних сил Російської Федерації. Більшість випадків спричиненого конфліктом сексуального насильства щодо чоловіків відбувались в умовах затримання з боку Збройних сил Російської Федерації. Побиття в зоні геніталій, ураження електричним струмом в області геніталій, примусове оголення, безпідставні особисті обшуки, в тому числі інтимних місць, погрози зґвалтування затриманих і їхніх близьких використовувались як методи катування та жорстокого поводження з метою залякування, покарання або отримання зізнання. ММПЛУ також отримала повідомлення щодо сексуального насильства та домагання до жінок на блокпостах під час так званої процедури “фільтрації”, організованої Збройними силами Російської Федерації⁷⁴.

Гуманітарні учасники стикаються з труднощами в постачанні засобів екстреної контрацепції та забезпеченні доступу до клінічного лікування постраждалих від зґвалтування. Доступності критично необхідних лікарських засобів, необхідних для захисту сексуального й репродуктивного здоров'я, перешкоджає кілька факторів, як-от закриття аптек, руйнування медичних закладів і значні порушення ланцюгів постачання. Доступ до таких препаратів особливо ускладнюється для ВПО та людей, які проживають у сільській місцевості або в районах, де тривають активні бойові дії. В Україні вже зареєстровано найвищі показники інфікування ВІЛ у Європі, що спричиняє занепокоєння стосовно зростання темпів поширення ВІЧ/СНІД та інших захворювань, які передаються статевим шляхом, через брак доступу до презервативів, перерви курсів лікування, неналежне діагностування та підвищені показники ГЗН⁷⁵.

Ринки

Про необмежений доступ до відділів банків і банкоматів повідомили відповідно 78 % та 81 % підприємств роздрібної торгівлі, які взяли участь в опитуванні, проведеному в липні на підконтрольних Уряду України територіях.

Водночас із півдня країни надходить інформація про проблеми, що існують у цьому регіоні, оскільки про наявність доступу до банкоматів там повідомили тільки 30 % підприємств роздрібної торгівлі, а про доступ до відділів банків, які працюють у повному обсязі, – 26 %⁷⁶.

“Укрпошта” є провідним постачальником фінансових послуг для пенсіонерів в Україні: у 2021 році пенсію готівкою отримували приблизно 3,4 млн із 10,5 млн пенсіонерів. До початку повномасштабної війни поштові служби пропонували послуги з переказу грошових коштів і доставлення додому по всій території України. Згідно з інформацією, яку надала “Укрпошта”, у районах, де продовжуються активні бойові дії, такі служби наразі або зовсім не працюють, або ж працюють в обмеженому обсязі⁷⁷.

Згідно з проведеними оцінюваннями ринків, харчові продукти загалом є загальнодоступними на всій території України. У квітні 87 % учасників опитування повідомляли про повну доступність продовольчих товарів у населених пунктах, де проводили оцінювання, а в липні цей показник сягнув 97 %. За даними Ініціативи спільного моніторингу ринку (JMMI), рівень доступності предметів гігієни, лікарських засобів і зимового одягу згідно з повідомленнями споживачів також із часом підвищився із 79 %, 61 % та 56 % відповідно у квітні до 94 %, 76 % та 60 % у липні⁷⁸.

Тоді як ринки в західних і центральних областях працюють стабільно, ситуація в інших регіонах, зокрема на півдні й сході України, дещо інша. Попри те що лікарські засоби й теплий одяг можна вільно придбати на всій території України, доступ до таких товарів значно обмежений у східних регіонах, де в червні тільки 52 % осіб, які взяли участь в опитуванні, повідомили про необмежену наявність непродовольчих товарів, 32 % – про можливість вільного придбання лікарських засобів та 24 % – про доступність теплої одягу⁷⁹.

Вплив на гуманітарний доступ

Гуманітарний доступ означає здатність гуманітарних організацій надавати допомогу населенню, яке постраждало внаслідок війни, а також здатність людей отримувати гуманітарну допомогу й послуги.

Гуманітарні партнери, які здійснюють діяльність по всій території України, вимушені долати перешкоди, спричинені повним припиненням авіаційного сполучення (як пасажирського, так і вантажного) та пошкодженням транспортної інфраструктури, а також стикатися з постійними загрозами, спричиненими військовими операціями, присутністю мін і вибухонебезпечних залишків війни.

Основними перешкодами для доступу є активні бойові дії та присутність ВЗВ як у зонах активних військових операцій, так і в районах, де було відновлено контроль Уряду України (ПУТ), унаслідок чого гуманітарні організації не можуть надавати допомогу людям, які постраждали внаслідок війни, а люди не здатні отримувати гуманітарну допомогу й послуги. Чим менша відстань від певної території до зони активних бойових дій, тим складнішим стає гуманітарний доступ. У районах на сході й півдні країни, де із серпня було відновлено контроль Уряду України, гуманітарні партнери знову отримали доступ до багатьох населених пунктів. Гуманітарний доступ до таких районів залежить від кількох факторів, як-от близькість громад до основних асфальтованих доріг і знешкодження мін та ВЗВ. Місцеві й національні громадські організації, зокрема організації, очолювані жінками, у багатьох випадках мають кращий доступ до місцевих громад як у зонах активних бойових дій, так і на територіях, де було відновлено контроль Уряду України.

Райони на сході й у центрі України зазнали лише точкового впливу активних бойових дій, тому проблеми з гуманітарним доступом до цих регіонів є головним чином бюрократичними за своїм характером. Бюрократичні перешкоди

включають затримки з оформленням віз (у зв'язку з перевантаженістю урядових систем), відсутність чіткого регулювання процесу реєстрації новостворених національних і міжнародних неурядових організацій (НУО) та отримання ними дозволів на здійснення діяльності, загальна мобілізація та нерозв'язані питання щодо звільнення гуманітарної допомоги від обкладання податком на додану вартість (ПДВ)⁸⁰. Уряд України продемонстрував готовність до створення умов для забезпечення діяльності гуманітарних організацій шляхом запровадження низки винятків з адміністративних вимог, як-от дозвіл на перебування в країні без візи протягом 90 днів для працівників гуманітарних організацій і звільнення від мобілізації для українського персоналу ООН. Такі винятки не поширюються на національні й міжнародні НУО, що має несприятливий вплив на масштабування та ефективність гуманітарних операцій в Україні. Попри те що цивільно-військові адміністрації кожної області мають повноваження просити про звільнення окремих осіб від мобілізації відповідно до чинних нормативних актів, персонал гуманітарних організацій не визначено в законодавстві серед осіб, які мають право на звільнення від призову до ЗСУ. Унаслідок цієї прогалини в законодавстві жодна міжнародна НУО не дістала дозволу на звільнення від призову для свого персоналу, і тільки кілька національних НУО змогли скористатися цим правом.

З початку ескалації війни 24 лютого 2022 року гуманітарний доступ до територій під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації став ще більше непередбачуваним та обмеженим. Як повідомляють, деякі місцеві волонтери мають можливість доставляти маленькі партії гуманітарної допомоги через лінію фронту в райони, не підконтрольні Уряду України, попри постійну загрозу для їхньої безпеки й життя. Попри численні спроби й тривалі переговори з Російською Федерацією, жодному міжвідомчому гуманітарному конвою не вдалося здійснити перевезення між двома територіями. Оскільки гуманітарні конвої не можуть в'їхати з підконтрольної Уряду України території в райони, які знаходяться під тимчасовим військовим

контролем Російської Федерації, для поповнення запасів гуманітарної допомоги, на складах гуманітарних партнерів у гуманітарних хабах у Донецьку й Луганську спостерігається вичерпання запасів. Через відсутність гуманітарного доступу до територій, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, гуманітарні організації не мають можливості проводити незалежне оцінювання й моніторинг доставлення гуманітарної допомоги, зокрема допомоги, яку, згідно з повідомленнями, надає Російська Федерація.

У жовтні 2022 року Управління ООН з координації гуманітарних справ (УКГС ООН) забезпечило координування картування рівня обмеженості доступу, яке проводили в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській, Харківській і Херсонській областях. Більш ніж у половині (51 %) з 51 району, який було включено до картування, гуманітарні організації виявили складнощі з отриманням доступу, рівень яких варіював від високого до надзвичайно високого, а в 94 % районів повідомляли про обмеження доступу в різних формах.

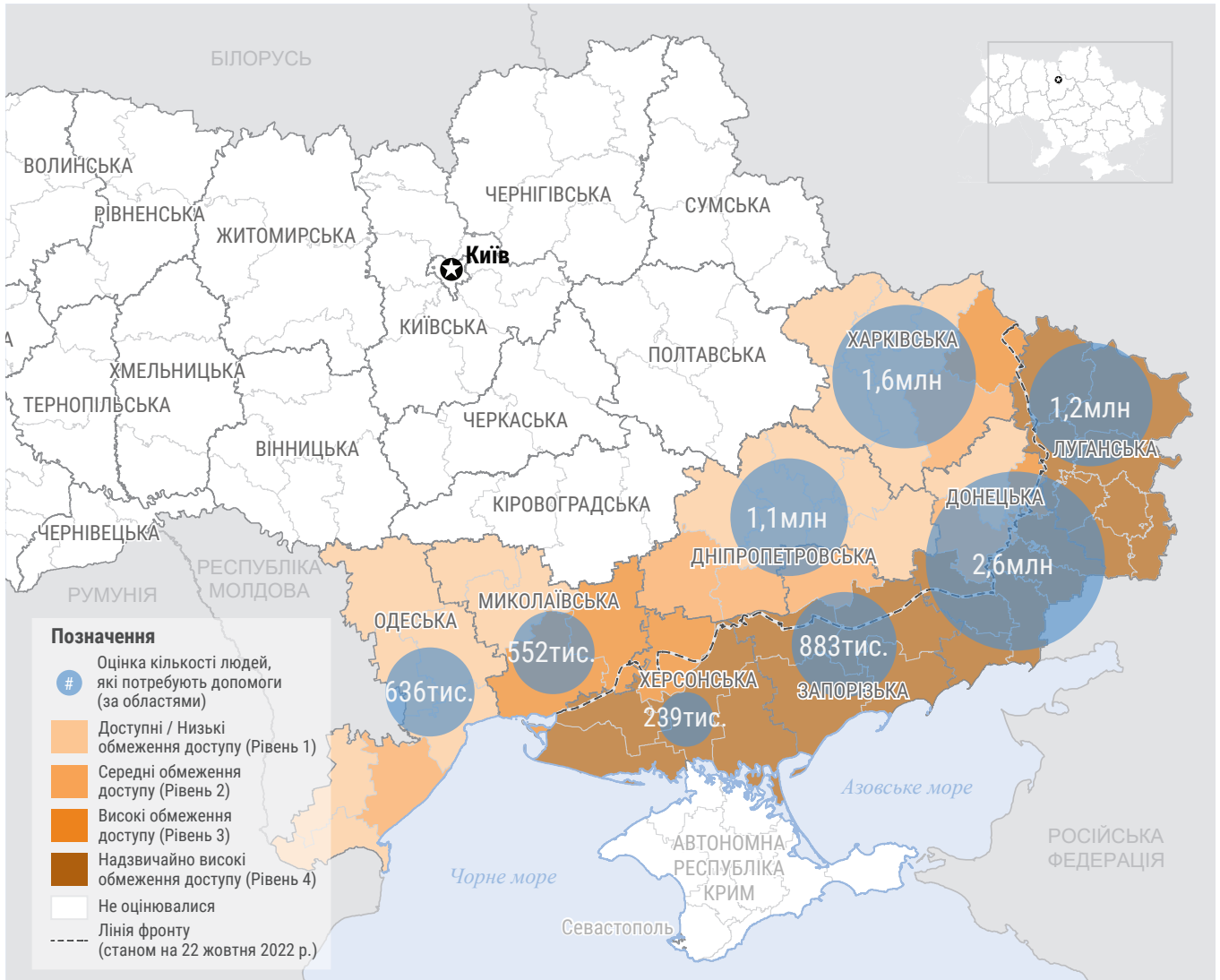
Рівень серйозності кожного з обмежень залежить від конкретної гуманітарної організації й району, але водночас відзначаються такі спільні характеристики:

- До найчастіше згадуваних проблем, які ускладнюють гуманітарний доступ, належать активні бойові дії й військові операції, що тривають у 88 % районів.

- На адміністративні обмеження доступу гуманітарні організації вказували в 57 % районів, і ця проблема є типовішою для районів, розташованих на лінії фронту, у безпосередній близькості до лінії фронту або за нею.
- Території, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, асоціюються з перешкодами в доставлянні гуманітарної допомоги й здійсненні відповідних заходів НУО.

З 17,6 млн людей, які, згідно з оцінками, потребують допомоги, приблизно 4,3 млн осіб проживають у районах, рівень обмеження доступу до яких варіює від високого до надзвичайно високого. 16 таких районів розташовані в Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській та Херсонській областях, і в кожному з них проживають щонайменше 100 000 осіб, які потребують допомоги, а загальна кількість населення цих районів, що потребує допомоги, перевищує 3,6 млн осіб. У процесі аналізу було виявлено п'ять районів, де щонайменше 100 000 осіб потребують допомоги (до 1 млн осіб загалом), у Дніпропетровській, Одеській і Харківській областях, у які, попри їхню доступність, гуманітарні партнери не доставили ніякої гуманітарної допомоги, про що свідчать дані картування рівня обмеженості доступу.

Ступінь гостроти проблем з доступом: сприйняття обмежень доступу

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

Джерело: Гострота проблем з доступом - гуманітарні партнери ([link](#)); кількість людей, які потребують допомоги - Міжкластерна координаційна група та гуманітарні партнери; Лінія фронту - Інститут дослідження війни (ISW), лінія фронту ([link](#)), станом на жовтень 2022 р.

Хронологія подій

ХАРКІВ, ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

Діти навчаються в укритті в харківському метро. Березень 2022 року
© ЮНІСЕФ/Крістіна Пашкінар

1.2 Обсяг аналізу

Обсяг аналізу для ОГП 2023 — уся Україна, включно з територіями під контролем уряду (ПУТ) і територіями, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, за винятком Криму й міста Севастополь.

Постраждале населення поділяють на три основні групи: 1) внутрішньо переміщені особи на всій території України, 2) особи, які проживають в Україні й не покинули місце проживання (непереміщені особи), та 3) люди, які повернулися до своїх громад з інших частин України чи з-за кордону (люди, які повернулися до місць постійного проживання).

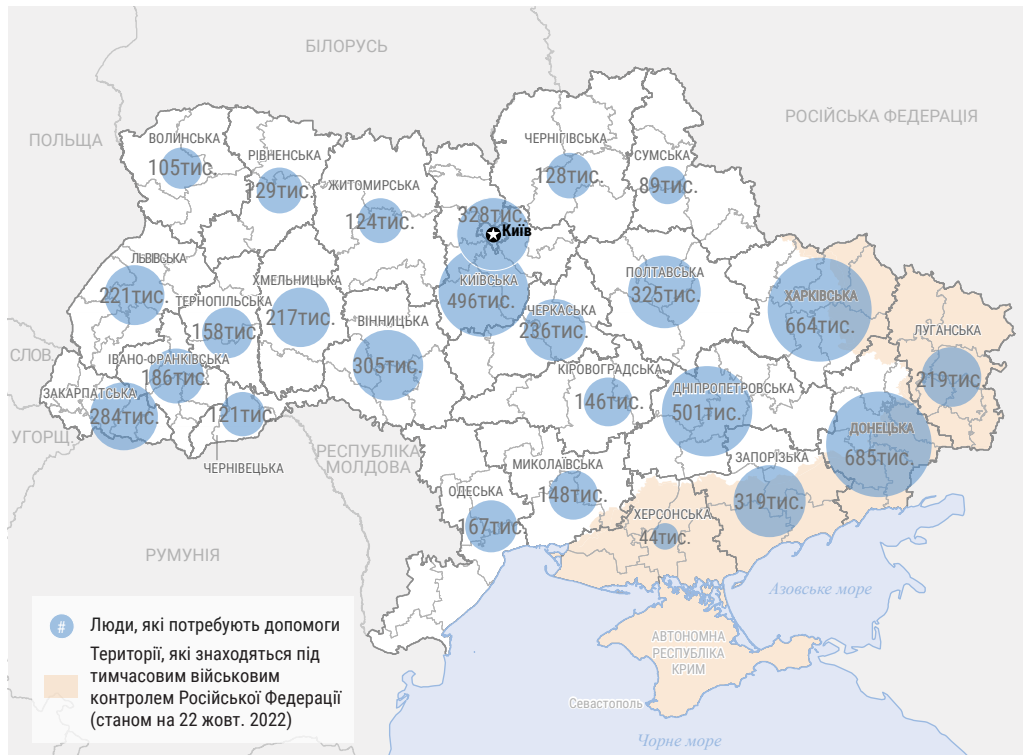
Географічні одиниці аналізу відповідають офіційним адміністративним межах.

Міжсекторальну гостроту оцінювали за шкалою від одного до п'яти, при цьому ступінь гостроти вимірювали за сімома показниками. Коригування розрахунків ступеня гостроти здійснювали шляхом використання якісних показників під час консультацій на місцях, залучення експертної оцінки й вивчення вторинних даних. Міжсекторальну гостроту гуманітарної потреби оцінювали на рівні районів (адміністративний рівень 2)⁸¹.

Кількість людей, які потребують допомоги, було розраховано шляхом узагальнення оціночних показників кластерів на рівні області (адміністративний рівень 1)⁸².

Докладну інформацію про методологію див. у частині 4 (додатки).

ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ

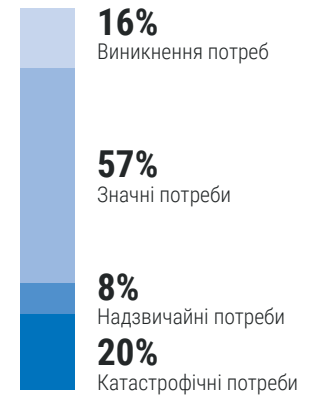

ПОСТРАЖДАЛИ

7,9млн

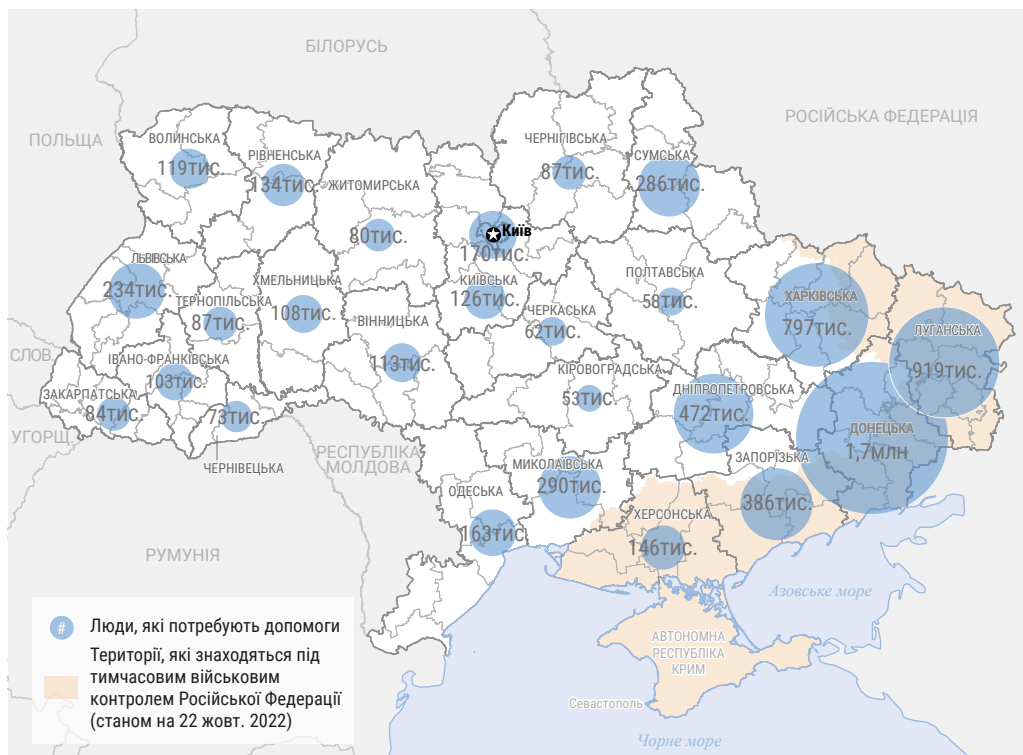
ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ

6,3млн

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

НЕПЕРЕМІЩЕНІ ЛЮДИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ

ПОСТРАЖДАЛИ

7,4млн

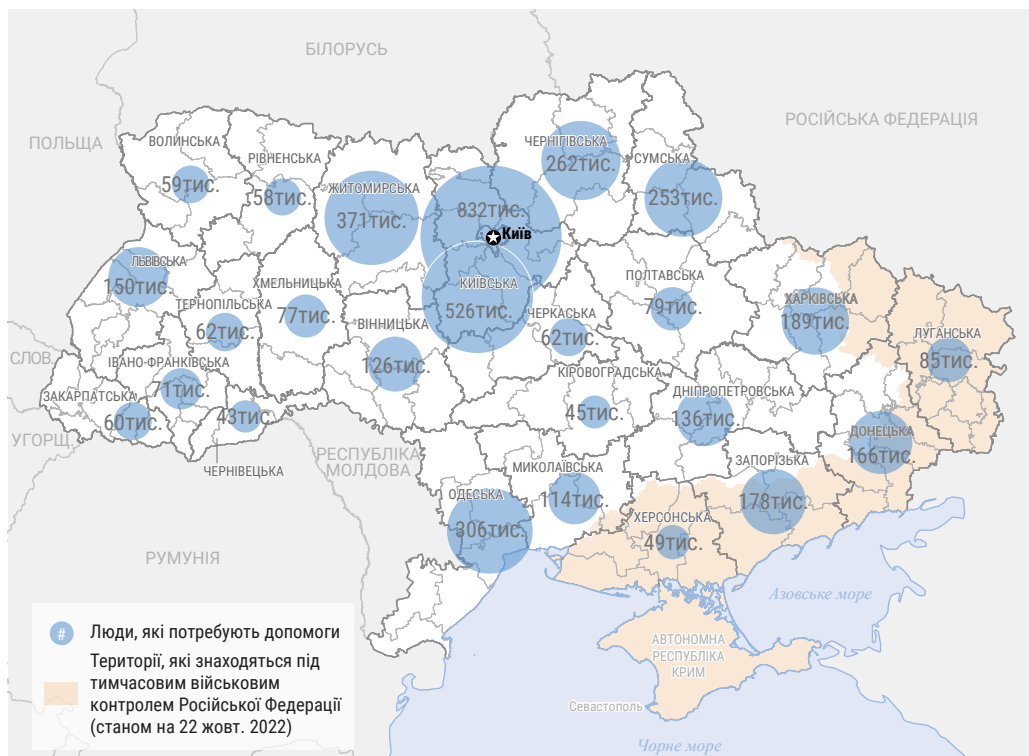
ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ

6,9млн

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

ЛЮДИ, ЯКІ ПОВЕРНУЛИСЯ ДО МІСЬЦЬ ПРОЖИВАННЯ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ

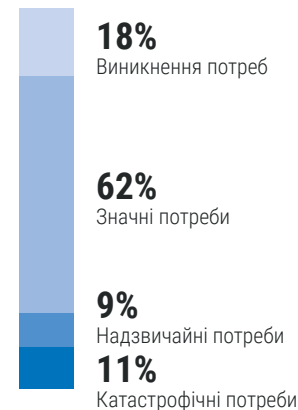

ПОСТРАЖДАЛИ

6млн

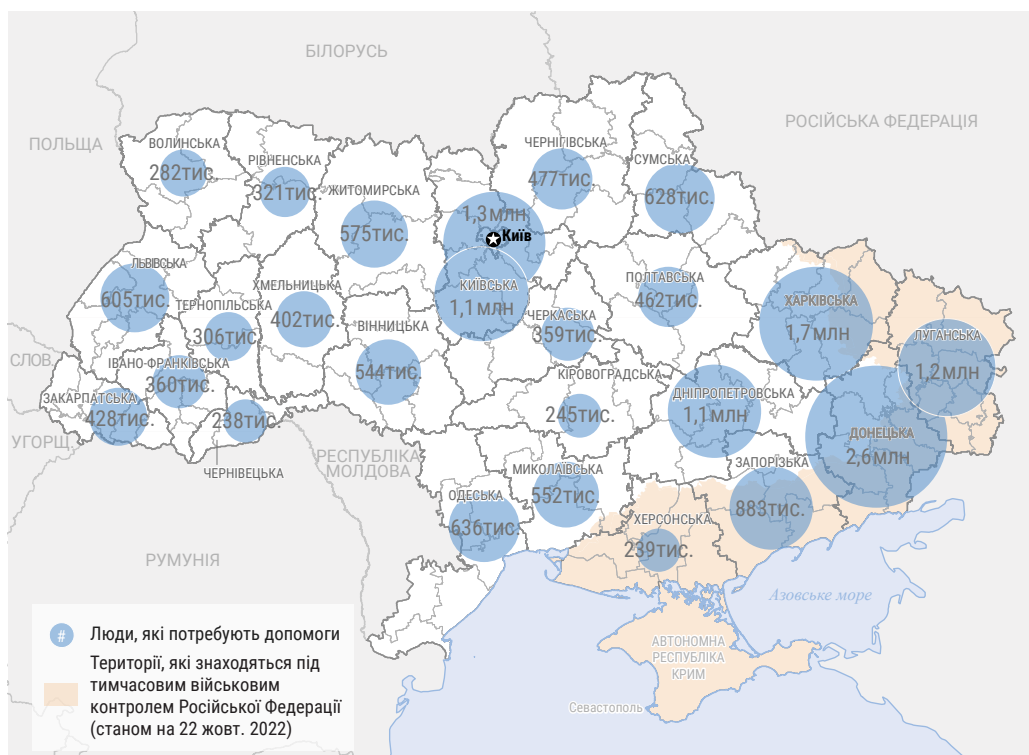
ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ

4,4млн

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

ЗАГАЛОМ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ

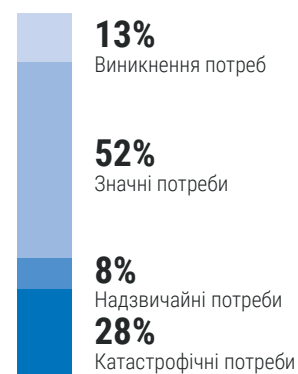

ПОСТРАЖДАЛИ

21,3млн

ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ

17,6млн

Використані позначення та викладення матеріалу в огляді жодним чином не відображають позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району, їхніх органів влади чи демаркації їхніх кордонів.

Розподіл людей, які потребують міжсекторальної допомоги, за областями

ОБЛАСТЬ	ЛЮДИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ				ГОСТРОТА ПОТРЕБ			
	ВПО	НЕПЕРЕМІЩЕНІ	ПОВЕРНУЛИСЯ	ЗАГАЛОМ	ВИНИКНЕННЯ ПОТРЕБ	ЗНАЧНІ ПОТРЕБИ	НАДЗВИЧАЙНІ ПОТРЕБИ	КАТАСТРО-ФІЧНІ ПОТРЕБИ
Вінницька	305тис.	113тис.	126тис.	544тис.	43%	57%	0%	0%
Волинська	105тис.	119тис.	59тис.	282тис.	11%	89%	0%	0%
Дніпропетровська	501тис.	472тис.	136тис.	1,1млн.	0%	76%	24%	0%
Донецька	685тис.	1,7млн.	166тис.	2,6млн.	0%	0%	0%	100%
Житомирська	124тис.	80тис.	371тис.	575тис.	70%	30%	0%	0%
Закарпатська	284тис.	84тис.	60тис.	428тис.	54%	46%	0%	0%
Запорізька	319тис.	386тис.	178тис.	883тис.	0%	0%	0%	100%
Івано-Франківська	186тис.	103тис.	71тис.	360тис.	34%	66%	0%	0%
Київ	328тис.	170тис.	832тис.	1,3млн.	0%	100%	0%	0%
Київська	496тис.	126тис.	526тис.	1,1млн.	61%	39%	0%	0%
Кіровоградська	146тис.	53тис.	45тис.	245тис.	0%	100%	0%	0%
Луганська	219тис.	919тис.	85тис.	1,2млн.	0%	0%	0%	100%
Львівська	221тис.	234тис.	150тис.	605тис.	0%	100%	0%	0%
Миколаївська	148тис.	290тис.	114тис.	552тис.	0%	27%	73%	0%
Одеська	167тис.	163тис.	306тис.	636тис.	0%	18%	82%	0%
Полтавська	325тис.	58тис.	79тис.	462тис.	0%	100%	0%	0%
Рівненська	129тис.	134тис.	58тис.	321тис.	100%	0%	0%	0%
Сумська	89тис.	286тис.	253тис.	628тис.	7%	93%	0%	0%
Тернопільська	158тис.	87тис.	62тис.	306тис.	0%	100%	0%	0%
Харківська	664тис.	797тис.	189тис.	1,6млн.	0%	87%	11%	2%
Херсонська	44тис.	146тис.	49тис.	239тис.	0%	0%	0%	100%
Хмельницька	217тис.	108тис.	77тис.	402тис.	0%	100%	0%	0%
Черкаська	236тис.	62тис.	62тис.	359тис.	31%	69%	0%	0%
Чернівецька	121тис.	73тис.	43тис.	238тис.	0%	100%	0%	0%
Чернігівська	128тис.	87тис.	262тис.	477тис.	14%	86%	0%	0%
Загалом	6,3млн	6,9млн	4,4млн	17,6млн	13%	52%	8%	27%

ШОСТКА, СУМСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

Батьки з немовлятами ховаються від обстрілів у підвалі пологового будинку.

Серпень 2022 року

© ЮНІСЕФ/Олексій Філіппов

1.3

Гуманітарні умови й гострота потреб

Загальні відомості щодо гостроти міжсекторальних потреб й людей, які потребують допомоги

За прогнозами, у 2023 році близько 17,6 млн людей потребуватимуть гуманітарної допомоги, серед яких 45 % — жінки й 23 % — діти. З 17,6 млн людей, які потребують гуманітарної допомоги, 6,3 млн є внутрішньо переміщеними особами⁸³, 4,4 млн — люди, які повернулися на місце постійного проживання, а 6,9 млн — ті, хто залишився вдома. Більше як половина людей, які потребують допомоги, зіткнулися з “високим” ступенем гостроти проблеми (52 % мають ступень гостроти

3), а 28 % — з “катастрофічним” ступенем гостроти (ступінь гостроти 5).

Згідно з оцінками, із загальної кількості населення, яке потребує допомоги, 22 % проживають на територіях, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації⁸⁴. До одиниць адміністративного рівня 1 з найбільшою кількістю людей, які потребують допомоги, належать Донецька область (схід, 2,6 млн), Харківська область (схід, 1,6 млн), місто Київ (північ, 1,3 млн), Луганська область (схід, 1,2 млн), Дніпропетровська область (схід, 1,1 млн) і Київська область (північ, 1,1 млн).

Непереміщене населення, яке потребує гуманітарної допомоги, переважно знаходиться на сході України, зокрема в Донецькій області (схід, 1,7 млн) і Луганській області (схід, 919 000), Харківській області (схід, 797 000) і Дніпропетровській області (схід, 472 000). Близько 39 % із 6,9 млн непереміщених осіб перебувають на територіях, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації.

Внутрішньо переміщені особи, які потребують допомоги, перебувають у всіх частинах країни, причому більша кількість у Донецькій області (схід, 685 000), Харківській області (схід, 664 000), за ними йдуть Дніпропетровська область (схід, 501 000), Київська область (північ, 496 000) і Київ (північ, 328 000). Згідно з оцінками, близько 14 % внутрішньо переміщених осіб, які потребують допомоги, перебувають на територіях, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації.

Велика кількість людей, які повернулися на постійне місце проживання і які потребують гуманітарної допомоги, перебуває на півночі країни, зокрема в Києві (північ, 832 000), Київській області (північ, 526 000) і Житомирській області (північ, 371 000), Чернігівській області (північ, 262 000) та Сумській області (північ, 253 000), і в одній області на півдні (Одеська область, 306 000). З 4,4 мільйона людей, які повернулися на місце проживання і які потребують гуманітарної допомоги, лише 7 %, за оцінками, перебувають у районах, які знаходяться під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації.

Ступінь міжсекторальної гостроти потреб є нижчим на ПУТ, у районах, які розташовані далі від активних бойових дій, або які ці дії зачіпають лише епізодично⁸⁵. З 96 районів на ПУТ 50 районів мають ступінь гостроти 2 ("виникнення потреб"), 37 районів мають ступінь гостроти 3 ("значний") і 9 районів мають ступінь гостроти 4 ("надзвичайний"), у міру наближення до зон активних бойових дій на сході й півдні країни.

Аналіз міжсекторальних потреб показує більший ступінь гостроти на сході країни. За оцінкою, з 32 районів, які знаходяться на територіях під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, 23 райони мають ступінь 5 ("катастрофічний"). З цих 23 районів 18 були повністю або майже повністю поза контролем Уряду (90–100 %), а інші 5 районів на момент аналізу були частково під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації (менше ніж 90 %)⁸⁶.

Інтерсекційність питань гендера, віку й інвалідності

Останніми роками в Україні спостерігається помітний прогрес у сфері забезпечення гендерної рівності й дотримання прав людини. Однак повномасштабна війна загострює наявну гендерну й міжсекторальну нерівність і дискримінацію⁸⁷. Інтерсекційність гендерного фактора й факторів різноманітності — зокрема віку, інвалідності та статусу меншин — відіграє ключову роль у визначенні ступеня впливу війни на людей⁸⁸.

Очікування щодо традиційних гендерних ролей, імовірно, мають комплексний вплив на жінок і чоловіків в Україні. У той час як призов чоловіків вплинув на життя чоловіків, а також на життя їхніх сімей, багатосекторальний вплив війни непропорційно позначається на жінках⁸⁹. Обов'язки жінок з догляду за дітьми й членами сім'ї, які перебувають на утриманні, зросли через роз'єднання сім'ї внаслідок переміщення, що може призвести до збільшення рівня стресу та зменшення можливостей для отримання прибутку або участі в громадських заходах. Члени сім'ї чоловічої статі, які беруть участь у військовій/оборонній діяльності або є військовозобов'язаними, мають менше можливостей для пересування всередині країни й не можуть виїхати з України⁹⁰. Такі додаткові обов'язки особливо важкі для жінок з обмеженою мобільністю, зокрема літніх жінок, жінок з інвалідністю й жінок, що доглядають за хворими, які мають обмежений доступ до оплачуваної роботи⁹¹.

З 6,3 млн переміщених осіб, які потребують гуманітарної допомоги, жінки й діти складають більшість, і вони стикаються зі значно підвищеними ризиками у сфері безпеки та захисту. Станом на кінець вересня жінки становили 61 % від загальної кількості ВПО в Україні⁹², а жінки й дівчинки становили 59 % переміщених осіб, які потребують гуманітарної допомоги. Кількість запитів на психологічну допомогу, послуги у сфері психічного здоров'я та психосоціальну підтримку і медичне лікування від жінок в Україні зростають, отримання такої допомоги є дуже критичним для одиноких жінок-глав домогосподарств, які доглядають за дітьми, людьми похилого віку, хронічно хворими та/або членами сім'ї з інвалідністю⁹³. Вагітні жінки й жінки, які годують грудьми, молоді самотні жінки, жінки, які очолюють домогосподарства, особливо ті, що доглядають за маленькими дітьми та старшими членами сім'ї, а також жінки з груп меншин, як-от роми, і жінки без громадянства, особливо вразливі до ризиків у сфері захисту та безпеки й ризиків гендерно зумовленого насильства під час переміщення⁹⁴.

Вік та інвалідність є ключовими факторами, що визначають вплив війни на жінок і чоловіків. Україна має найбільший відсоток людей похилого віку, які постраждали від конфлікту в одній країні світу; чверть населення країни старше 60 років⁹⁵. Населення України складається з 54 % жінок і 46 % чоловіків, частково завдяки вищій очікуваній тривалості життя жінок, що обумовлює більшу велику частку жінок похилого віку⁹⁶. До лютого 2022 року Україна вже мала найвищий відсоток людей похилого віку, які постраждали від конфлікту в одній країні, що призвело до виникнення "найстарішої" гуманітарної кризи у світі. Багато людей похилого віку стикаються з низкою серйозних і специфічних проблем, серед яких неможливість отримання основних гуманітарних послуг через їх недоступність⁹⁷. Війна серйозно вплинула на можливість отримання людьми похилого віку пенсій⁹⁸, медичної допомоги й інших базових послуг, включно з житлом належної якості. Люди похилого віку, зокрема люди з інвалідністю, часто залишаються у своїх домівках у селах і містах на територіях бойових

дій та стикаються з проблемами отримання доступу до бомбосховищ, необхідних речей і послуг. Отримання доступних гуманітарних і державних послуг також є складним, особливо коли їх надають у цифровому вигляді. Крім того, розлучення із сім'ями, зокрема з опікунами й системами підтримки, призвело до того, що багато людей виявилися незахищеними та ізольованими, що ще більше посилює їхню вразливість^{99, 100}.

Майже чверть ВПО-респондентів у нещодавньому опитуванні вказали, що принаймні один член їхнього домогосподарства має інвалідність, 39 % ВПО-респондентів зазначили, що принаймні один член родини є літньою людиною, а 30 % ВПО-респондентів указали, що один із членів їхнього домогосподарства є хронічно хворим¹⁰¹. Літні голови домогосподарств, які підтримують людей з інвалідністю, повідомляють, що соціальних виплат недостатньо для отримання необхідної медичної допомоги¹⁰². Це не дивно, ураховуючи, що домогосподарства з інвалідністю постійно повідомляють про зростання медичних витрат в ситуаціях конфлікту.

Через стигматизацію інвалідності, переважне застосування моделей соціальної допомоги радянських часів і відсутність фінансування медичних та соціальних послуг на рівні громади, дорослих і дітей з інвалідністю часто поміщають в установи далеко від їхніх домівок¹⁰³. Люди з інвалідністю й люди похилого віку, які проживають в інтернатних закладах, залишаються одними з найвразливіших верств населення в країні¹⁰⁴. Уже відокремлені від своїх громад, вони піддаються підвищеному ризику постраждати від антисанітарних умов у переповнених приміщеннях, а також зазнати зловживань та інших порушень права на захист через відсутність контролю. Вони також ризикують бути покинутими, ураховуючи, що багато співробітників самі евакуювалися разом зі своїми сім'ями^{105, 106}. Багато людей з інвалідністю не змогли безпечно евакуюватися або знайти прихисток у притулках через відсутність доступного зв'язку, транспорту й притулків¹⁰⁷. Жінки похилого віку й жінки з інвалідністю стикаються з безпрецедентними проблемами в

цих умовах, де вони, найімовірніше, будуть покинуті сім'єю та мають обмежені права на прийняття рішень щодо умов свого життя. Жінки й дівчата з інвалідністю, люди похилого віку з інвалідністю та ті особи, що стали внутрішньо переміщеними до недавніх подій, стикаються з ускладненнями, які посилюються під час конфлікту¹⁰⁸.

В Україні проживає понад 130 етнічних груп і багато груп меншин¹⁰⁹. Роми, чисельність яких в Україні становить до 400 000 осіб, є найбільшою етнічною меншиною. Вони стикаються зі значною дискримінацією¹¹⁰. За оцінками, 60 % ромських жінок і дітей не мають документів, що підтверджують їхній цивільний стан¹¹¹, через що виникають значні перешкоди для доступу до гуманітарної й іншої допомоги та захисту^{112, 113}.

Згідно з повідомленнями, після ескалації війни представники спільноти ЛГБТІКА+ в Україні виїжджали з міст у передмістя й західну частину країни. Трансжінки й інтерсекс-люди стикаються з особливими труднощами, включно з відмовою в переході через внутрішні контрольні-пропускні пункти, неможливістю виїхати з країни та призов на військову службу через те, що їхні документи, що посвідчують особу, не відповідають їхнім гендерним ознакам. Вони піддаються дискримінації та насильству й бояться втратити доступ до важливої замісної гормональної терапії й інших необхідних ліків¹¹⁴. Жінки, які живуть з ВІЛ, люди, які отримують опіоїдну замісну підтримувальну терапію (ЗПТ), люди, які перебувають у конфлікті з законом, і працівники секс-індустрії також стикаються з безпрецедентними перешкодами в доступі до допомоги, зокрема в центрах компактного проживання.

Райони під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації

Можливості реалізації гуманітарних програм і проведення оцінювання гуманітарної ситуації надзвичайно обмежені в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, що негативно впливає на глибину здійснюваного

аналізу. Оскільки гуманітарні потреби в районах, де було відновлено контроль Уряду України, надзвичайно гострі, вважається, що така сама або й навіть гірша ситуація існує в громадах, до яких міжнародна гуманітарна спільнота наразі не має доступу. Висновки, викладені в цьому розділі, ґрунтуються на результатах аналізу, проведеного кластерами, а також на результатах міжсекторального аналізу й відповідних консультацій на місцях. Консультації на місцях проводилися з 26 до 28 вересня 2022 року, і їхня мета полягала в отриманні спільного розуміння гуманітарної ситуації, а також у перевірці й коригуванні результатів первинного аналізу щодо гостроти гуманітарних потреб та географічних регіонів, що постраждали. З методологією можна ознайомитися в частині 4 (додатки).

Повномасштабна війна посилила фактори уразливості, що існували ще до початку широкомасштабного вторгнення, унаслідок чого найбільше постраждали люди, які проживають у районах, де безпосередньо відбуваються військові дії, або в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, і гострота потреб у таких районах є найкритичнішою. Жінки, діти, люди похилого віку, люди з інвалідністю та люди, які мають захворювання, найчастіше стикаються зі значними перепонами, що заважають їм виїхати з постраждалих районів і не мають можливості отримати необхідну допомогу, зокрема через відсутність транспорту й обмеженість інформації про доступні послуги¹¹⁵. Як наслідок, вони наражаються на підвищені безпекові ризики та стикаються з проблемами, пов'язаними з доступом до евакуації й отриманням гуманітарної допомоги та державних послуг, зокрема програм соціального захисту¹¹⁶. Як було з'ясовано під час консультацій на місцях, спроба незаконного анексування районів Донецької, Запорізької, Луганської та Херсонської областей Російською Федерацією посилила невизначеність і може поглибити проблеми, що вже існували у цих громадах¹¹⁷. Мешканці зазначених районів постають перед труднощами, оскільки в багатьох випадках у них немає ніяких документів¹¹⁸ або ж документів, які визнають українські органи влади (як-от свідоцтва

ШИБЕНЕ, КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

6-річний Денис поруч зі своїм будинком.

Жовтень 2022 року

© ЮНІСЕФ/Андрій Бойко

про народження)¹¹⁹, та/або їм необхідно звертатися до суду для отримання певних рішень, які не передбачено в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, а провадження є надзвичайно складним і довготривалим, зокрема для встановлення певних юридичних фактів, як-от факт народження або смерті.

Зібрані дані вказують на те, що цивільне населення має проблеми з отриманням доступу до основних послуг через їхню недоступність у багатьох випадках, а також зазнає труднощів з одержанням соціальних виплат і допомоги, яку надає Уряд України¹²⁰. Водночас цивільне населення цих районів наражається на підвищений ризик збройного насильства та порушень міжнародного гуманітарного права й прав людини¹²¹. Свобода виїзду з цих районів й повернення до них є надзвичайно обмеженою, і всі переміщення жорстко контролюються¹²². Повідомляється, що

внаслідок таких обмежень мешканці не мають повного доступу до основних послуг, зокрема до рахунків в українських банках, які вони використовують для отримання пенсій¹²³.

Попри те що надання гуманітарної допомоги не припиняється, її обсяг і масштаб недостатні. Під час консультацій на місцях брак доступу гуманітарних учасників до таких районів для проведення оцінювання та надання допомоги населенню, яке її потребує, сприймався як відсутність підтримки з боку гуманітарної спільноти, зокрема агенцій ООН. Наприклад, як повідомляється, унаслідок проблем з доставленням товарів або послуг через лінію фронту люди, які потребують невідкладної травматологічної допомоги та інтенсивної терапії, а також люди, які страждають від хронічних та/або інфекційних захворювань, не можуть отримати лікування, яке для них критично необхідне. Також

викликає занепокоєність те, що потенційно значна кількість пацієнтів з ВІЛ і туберкульозом були вимушені припинити курс лікування, унаслідок чого підвищився ризик виникнення в них резистентності до ліків і погіршення результатів лікування¹²⁴. Під час консультацій на місцях також було виявлено занепокоєння щодо ситуації з «невидимими людьми», тобто сегментом населення, який був вимушений переміститися в інші райони й мешкає поза межами центрів компактного проживання, оскільки інформація про таких людей практично відсутня.

Найгостріші потреби відчувають мешканці районів, що перебували під впливом конфлікту починаючи з 2014 року, оскільки механізми пристосування було вичерпано внаслідок восьми років бойових дій, критично обмеженого доступу до основних послуг і неможливості отримання гуманітарної допомоги через відсутність гуманітарного доступу. Згідно з інформацією, отриманою під час консультацій на місцях у Донецькій області, ті сегменти населення, які мали кошти для того, щоб виїхати, уже покинули цей регіон, а ті місцеві жителі, що залишилися, надзвичайно вразливі й потребують багатосекторальної допомоги. До цієї категорії населення належать люди похилого віку й пенсіонери, зокрема самотні люди. Попри те що вони отримують певну підтримку, наприклад від сусідів або відповідних установ, її обсяг недостатній, особливо із наближенням зими. Потреби, про які повідомлялося, стосуються опалення, лікарських засобів і гарячої їжі.

Під час консультацій на місцях було підтверджено, що гуманітарна ситуація, імовірно, погіршиться з наближенням зими внаслідок широкомасштабного руйнування житлового фонду й інфраструктури та обмеженого доступу або браку доступу до необхідних для опалення матеріалів, як-от вугілля, газ, електроенергія та вода. Відзначається нагальна потреба в допомозі з підготовкою до зими.

Унаслідок колапсу інфраструктури люди залишилися без електроенергії та водопостачання, що мало особливо відчутні наслідки на територіях

під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. У вересні, ще до початку нещодавнього посилення обстрілів життєво важливої інфраструктури, Міністерство енергетики України зазначило, що попри всі зусилля, спрямовані на відновлення електропостачання, яке припинилося внаслідок повномасштабної війни, приблизно 773 000 приватних і комерційних споживачів по всій території України залишаються без електроенергії. Станом на той час більшість споживачів, у яких не було електропостачання, перебували в Донецькій (приблизно 415 000 споживачів) і Луганській (128 000 споживачів) областях. Майже 600 000 споживачів по всій території України, більшість з яких проживає в Донецькій області (357 000), наразі не мають доступу до газопостачання¹²⁵. Подальші наслідки порушення електро- та водопостачання має бути проаналізовано з міжсекторальної перспективи, наприклад з погляду доступу до інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема освітнього процесу, що здійснюється в онлайн-режимі, а також стратегій пристосування.

Населення східних і південних областей залежить від питної води, постачання якої здійснюється з використанням застарілої інфраструктури, не має достатніх альтернативних джерел водопостачання, що створює значні проблеми, пов'язані з якістю води¹²⁶. Як було виявлено під час консультацій на місцях, у Донецьку тільки приблизно 40 % населення мають доступ до водопостачання за жорстким графіком (по 3 години що три дні), тоді як решта населення міста не має водопостачання взагалі. У деяких випадках, як повідомляється, людям доводиться зливати воду із систем опалення й радіаторів. Подібна ситуація спостерігається і в інших великих містах регіону.

Масштаби пошкодження житлового фонду відрізняються залежно від області, а станом на червень 2022 року 82 % усього пошкодженого житла в Україні було зареєстровано в Донецькій, Київській, Луганській і Харківській областях¹²⁷. Згідно з даними, отриманими під час консультацій на місцях у Донецькій області, людям, які втратили свої будинки, "немає куди йти. Безпечних місць

не існує, а ситуація стає все небезпечнішою”¹²⁸. Люди, які мешкають у пошкодженому житлі, вимушені виживати без газу або електроенергії, а органи влади планують знести ті будинки, які вважаються такими, що не підлягають ремонту, а не відновлювати їхнє підключення до цих послуг. У зв'язку з цим мешканцям таких будинків доводиться готувати їжу й прати речі надворі попри низьку зовнішню температуру, що обумовлює потребу в тимчасовому житлі та наданні харчових продуктів принаймні впродовж зими, про що йшлося під час консультацій з партнерами.

Тоді як допомога з підготовкою до зими визначається як нагальна потреба, проведення заходів, спрямованих на забезпечення засобами до існування, знадобиться навесні, щоб допомогти сільськогосподарським домогосподарствам відновити втрачені ними сільськогосподарські активи й заробити трохи коштів для виживання. Загалом, як повідомляється, можливості отримання засобів до існування на територіях під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації є обмеженими.

Повідомлення про пошкодження освітньої інфраструктури надходять переважно зі сходу країни, зокрема з Донецької, Харківської і Луганської областей¹²⁹. Можливості для здобуття освіти, як повідомляється, є обмеженими через пошкодження або руйнування шкіл, а також унаслідок відсутності якісного доступу до мережі Інтернет, необхідного для дистанційного навчання або навчання в режимі онлайн. Крім того, під час консультацій на місцях було підтверджено, що ані в шкіл, ані в дітей немає обладнання, придатного для ефективного здійснення процесу навчання в онлайн-режимі. Зберігається критична потреба в захисті психічного здоров'я та психологічній підтримці для дітей.

До факторів небезпеки належать присутність наземних мін і вибухонебезпечних залишків війни, що може мати руйнівні наслідки для життя людей, зокрема дітей, педагогів та їхніх сімей, і створює небезпечне середовище для навчання.

Згідно з даними, отриманими під час консультацій на місцях, забруднення наземними мінами та ВЗВ спостерігається на сході країни не тільки в прифронтових районах, а також у міських громадах, що пов'язано зі збільшенням масштабу й інтенсивності бойових дій.

До початку повномасштабної війни в Україні була найбільша в Європі кількість дітей, які проживають у спеціалізованих закладах. Близько 5 000 дітей усе ще перебувають у таких закладах у районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, включно з районами Донецької, Запорізької, Луганської, Харківської та Херсонської областей, де тривають бойові дії, що наражає їх на численні ризики. До лютого 2022 року 100 000 дітей по всій території України проживали в 722 спеціалізованих закладах, як-от дитячі будинки, інтернати та інших подібних установах. Значна частка цих дітей має інвалідність або потребує значної допомоги. Тільки кожна п'ята дитина, яка проживає в спеціалізованому закладі, є сиротою, тоді як решту дітей було вилучено із сімей через бідність, зловживання наркотиками чи алкоголізм або поганий стан здоров'я їхніх батьків.

Унаслідок повномасштабної війни Російської Федерації проти України на підвищену загрозу гендерно зумовленого насильства наражаються як жінки й дівчинки, так і хлопчики й чоловіки. Ризики пов'язаного з конфліктом сексуального насильства (ПКСН) є особливо високими для мешканців територій під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, а також для людей, які проживають або повертаються в райони, що розташовані в безпосередній близькості до зони проведення військових операцій та знаходяться в утриманні¹³⁰.

Перспективи повернення є невизначеними. Люди, які переселилися в місця компактного проживання зі східних і південних регіонів, де внаслідок війни значно постраждала цивільна інфраструктура й житловий фонд, мають мало шансів на повернення до своїх домівок. Близько 43 % внутрішньо переміщених осіб, які врешті-решт залишають центри компактного проживання, повертаються

в місця постійного проживання. Очікується, що значна частка внутрішньо переміщених осіб намагатиметься інтегруватися в місцеві громади в середньостроковій або довгостроковій перспективі. Ці люди потребуватимуть довгострокових житлових рішень, а для надання їм допомоги знадобиться комплексна нормативно-правова основа¹³¹.

Підконтрольні Уряду території (ПУТ)

Вплив війни відчувається на всіх територіях, підконтрольних Уряду України, але гострота потреб знижується в міру того, як збільшується відстань від зони активних бойових дій, що тривають на півдні й сході країни. Потреби за своїм характером є багатосекторальними, а фактори гендера та розмаїття потреб, зокрема за ознакою віку, наявності інвалідності й статусу меншини, відіграють ключову роль у визначенні впливу війни на людей.

Райони поряд із зонами активних бойових дій

Під час консультацій на місцях гуманітарну ситуацію в Миколаївській області було визначено як катастрофічну. Попри численні руйнування, гуманітарна допомога не надходила в необхідному обсязі й масштабі принаймні з травня 2022 року, а потреби в життєво необхідному реагуванні, що охоплює постачання води, харчових продуктів, забезпечення житлом, надання допомоги з підготовкою до зими та психосоціальної підтримки, є неймовірно гострими. Майже 80 % підприємств, що працювали в Миколаєві до повномасштабної війни, закрилися, а городяни, які залишаються в місті й потерпають від наслідків війни, стають усе вразливішими, здебільшого через утрату всіх джерел доходу. Найбільше занепокоєння в Миколаївській області викликає брак доступу до води, що є однією з найгостріших гуманітарних потреб, та спричинена цим постійна напруженість і вигорання працівників аварійно-рятувальних служб та волонтерів. Водогін, який постачає воду в Миколаїв, було пошкоджено, унаслідок чого місту довелося використовувати воду з річки, що має підвищений вміст солі. Такий склад води робить її непридатною для споживання людиною

та призводить до руйнування металевих труб, зокрема труб системи централізованого опалення. Переважна більшість мешканців Миколаєва не має газо-, водо- та електропостачання. Попри складні обставини, люди, як повідомляється, не бажають виїжджати з міста через побоювання, що їхні будинки буде розграбовано за час їхньої відсутності.

Обсяг інформації про ситуацію в Херсонській області та в інших районах на півдні й сході країни, де тривають бої за відновлення контролю над цими територіями, надзвичайно обмежений. Не вистачає води та електроенергії, на ринках закінчуються продовольчі товари, більшість магазинів порожні, в аптеках і медичних закладах немає ліків, а люди виживають тільки завдяки овочам і фруктам, вирощеним місцевими фермерами. Військова адміністрація Херсонської області закликала мешканців Херсона та інших районів, де нещодавно було відновлено контроль Уряду України, евакуюватися до безпечніших регіонів країни, оскільки через масштаб руйнувань та обмежений доступ до основних послуг буде майже неможливим забезпечити задоволення базових потреб людей, що проживають у цьому регіоні¹³².

Території, де відновлено контроль Уряду України

Бойові дії тривають на сході й півдні країни, і значна кількість нових районів стає доступною для гуманітарних учасників. Доступ до населення, яке потребує допомоги, залежить від кількох факторів, як-от близькість громад до основних доріг і знешкодження мін та ВЗВ. На етапі екстреного реагування поступове доставляння гуманітарної допомоги до цих регіонів здійснюють одночасно з оцінюванням потреб, для якого використовують контрольні переліки спостережень.

Завдяки контрнаступу ЗСУ контроль над північними регіонами країни було відновлено у квітні 2022 року. Основними причинами для занепокоєння, про які повідомляли мешканці всіх населених пунктів, де в липні проводили оцінювання, є безпека, доступ до фінансових ресурсів і порушення телекомунікаційних,

транспортних та комунальних послуг, а також перебої в постачанні палива¹³³. Масштаби руйнування приватних житлових будинків найзначніші в містах Ірпінь (Київська область) і Дружба (Харківська область), де місцеві мешканці повідомили про руйнування понад половини будинків із початку повномасштабної війни¹³⁴. Станом на жовтень надання базових послуг було здебільшого відновлено, але певна потреба в допомозі зберігається в тих населених пунктах, що найбільше постраждали від обстрілів, а також у прилеглий сільській місцевості. Це також стосується системи централізованого опалення, що спричинено знищенням спеціалізованого обладнання¹³⁵. Попри підтвердження даних про масштабні руйнування житлового фонду й інфраструктури в Сумській і Чернігівській областях, інформації про ситуацію в районах, прилеглих до кордону з Росією, дуже обмежена. Хоча низка громад Сумської й Полтавської областей терміново потребує гуманітарної допомоги, підтримки вони не отримали через постійні обстріли¹³⁶.

Під час консультацій на місцях було підтверджено існування нагальної потреби в допомозі з підготовкою до зими, що спричинено пошкодженням житла й інфраструктури. Потреба в послугах опалення, яка існує в районах Київської й Чернігівської областей, значно гостріша, ніж потреба в зимовому одязі, оскільки в цьому регіоні було відновлено доступ до ринків. Погіршення соціально-економічної ситуації викликає особливе занепокоєння, зокрема серед мешканців сільської місцевості, що спричинено втратою засобів до існування, закриттям промислових підприємств і втратою сільськогосподарських засобів виробництва.

6 вересня 2022 року розпочався контрнаступ Збройних сил України в Харківській області. Унаслідок тривалих боїв було завдано значних збитків інфраструктурі, зокрема електростанціям, через що виникли перебої з наданням комунальних послуг (як-от водо-, електро- й газопостачання, опалення та телекомунікаційні послуги). Рівень потреб є надзвичайно високим у маленьких селах Харківської області, де

велику кількість будинків було розграбовано або зруйновано, а ремонти необхідно завершити до початку зими. Серед найнагальніших потреб слід зазначити потребу в генераторах та будівельних матеріалах, необхідних для відновлення будинків і критичної інфраструктури. Населення також потребує продовольчих товарів і лікарських засобів через нестачу запасів, високі ціни й вичерпання збережень унаслідок втрати засобів до існування¹³⁷. Вода постачається в обмеженій кількості, а брак питної води є основною причиною для занепокоєння, зокрема в тих районах, де відсутнє електропостачання або водяні помпи. У багатьох випадках люди набирають воду з колодязів. Значна частина медичних закладів, як-от лікарні й аптеки, зазнала пошкоджень або була зруйнована, а наявні запаси ліків було розграбовано. Зросла кількість повідомлень про факти гендерно зумовленого насильства. Люди намагаються впоратися зі стресом і шоком, не маючи практично жодного доступу до послуг психіатричної та психосоціальної підтримки. У більшості із цих районів станом на кінець вересня 2022 року школи все ще не працювали¹³⁸.

Здійснення грошових переказів на початкових етапах допомоги відразу після відновлення контролю може виявитися недоцільним із практичного погляду в районах, як-от Ізюм та Куп'янськ Харківської області або в Херсонській області через пошкодження інфраструктури та функціонування ринків в обмеженому обсязі, оскільки магазини було пошкоджено, вони закриті або ж у них бракує товарних запасів, а доступ до коштів обмежений або ж зовсім відсутній. Водночас на територіях, де було відновлено контроль Уряду України, знадобилося всього кілька тижнів, щоб відновити ринки та попит після того, як знову запрацювали поштові служби й служби доставлення, що дозволило здійснювати виплати пенсій і соціальної допомоги, повернувся мобільний зв'язок та одночасно відкрилися магазини, товарні запаси яких було поповнено.

Райони, які приймають внутрішньо переміщених осіб

96 % ВПО, які взяли участь в опитуванні, повідомили, що їхнім домогосподарствам довелося вдатися до принаймні однієї негативної стратегії пристосування внаслідок зниження рівня доходу й посилення незахищеності. Для порівняння, 91 % населення загалом використовує принаймні одну негативну стратегію пристосування. Як порівняти з населенням загалом, серед ВПО є більшою частка домогосподарств, які повідомили про використання майже всіх сімнадцяти негативних стратегій пристосування, зокрема скорочення споживання харчових продуктів (69 % проти 55 % осіб, які не є ВПО, включно з тими, хто повернувся до місць постійного проживання) і витрачання заощаджень (73 % проти 60 % осіб, які не є ВПО, включно з тими, хто повернувся до місць постійного проживання)¹³⁹.

Якщо порівняти з іншими групами населення, ВПО мають вищу потребу в обігрівальних приладах: на цю потребу вказали приблизно 43 % ВПО в різних регіонах країни (проти 22 % населення загалом і 33 % осіб, які повернулися до місць постійного проживання)¹⁴⁰. Населення міст, найімовірніше, є вразливішим протягом холодних місяців через залежність від централізованого опалення та опалення, для якого використовується електроенергія. Оскільки середня вартість комунальних послуг є найвищою в Києві та вищою за середній рівень на півночі й заході країни, ВПО, які проживають у цих регіонах, упродовж зими, імовірно, доведеться вдатися до негативних механізмів пристосування. У більшості міст використання твердого палива (вугілля, дров, брикетів) як альтернативного джерела для опалення неможливе, через що в разі припинення теплопостачання ВПО можуть бути вимушені покинути домівки, де вони наразі мешкають, і переселитися в центри компактного проживання та/або ж переїхати в інші регіони України.

Під час проведення оцінювання потреби в фінансовій підтримці 73 % ВПО та 64 % населення загалом (включно з людьми, які повернулися в місце постійного проживання) вказали, що вони

потребують фінансових ресурсів. Потребу в коштах як основну визначили 51 % ВПО та населення загалом; водночас ВПО, які проживають у Києві (68 %) і на півночі країни (58 %), вказали, що потреба в коштах є для них найгострішою. ВПО та населення загалом, які повідомили, що вони відчувають потребу в коштах, попросили визначити три покупки, які вони зроблять у разі отримання цього виду допомоги. Більшість ВПО відповіли, що вони використали б грошову допомогу на придбання їжі (51 %), оплату комунальних послуг (43 %) і покриття медичних витрат (54 %). Подібні пріоритети має й населення загалом¹⁴¹.

Завдяки консультаціям на місцях, проведеним на підконтрольних Уряду територіях України, було отримано додаткову інформацію¹⁴² про ситуацію з ВПО.

Під час консультацій у Вінниці, які стосувалися Вінницької, Житомирської, Хмельницької та Чернівецької областей, було вказано на значні гуманітарні потреби й нестачу спроможностей для приймання ВПО в Житомирській і Чернівецькій областях. У деяких районах, зокрема в сільській місцевості у Вінницькій області, спостерігаються проблеми у сфері соціальної єдності, що спричинено загальним відчуттям того, що ВПО отримують допомогу з підготовкою до зими й медичну допомогу, тоді як інші люди, що потребують такої допомоги, її не отримують. Необхідно звертати більше уваги на потреби ВПО, які проживають не в центрах компактного проживання. Існують побоювання, що енергетична криза, у разі її виникнення протягом зими, може призвести до нової хвилі вимушеного переміщення зі сходу та півдня країни, унаслідок чого зросте вже значна кількість ВПО з Київської області та інших центральних областей України, які переїхали в цей регіон, що створить додаткове навантаження на місцеві служби.

Під час консультацій, які проводилися у Львові й стосувалися Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської, Тернопільської, Рівненської та Волинської областей, було вказано на скорочення кількості місць компактного проживання та

загальне зменшення або стабілізацію гуманітарних потреб, що існують у західних областях. На думку учасників консультацій, допомогу передусім надають місцям компактного проживання попри те, що значна частка ВПО наразі проживає в приватному секторі й ті з них, які мешкають у віддалених районах, можуть потребувати базової підтримки. Люди, які проживають у невеликих селах або містах, у багатьох випадках не мають повного доступу до гуманітарної допомоги, зокрема, якщо їхня мобільність обмежена. Крім того, висловлювалася занепокоєність щодо “людей, про яких забули”, тобто тих, які раніше одержували підтримку, але зараз залишилися наодинці через те, що їхні сім’ї виїхали з країни. Люди з інвалідністю та люди похилого віку, яких було евакуйовано з медичних закладів, будинків для людей похилого віку або будинків для людей з інвалідністю на сході й півдні країни, потребують у багатьох випадках базової допомоги, що включає меблі, обладнання, а іноді і їжу.

Частина 2:

Аналіз ризиків і моніторинг ситуації й потреб

МАЛА РОГАНЬ, ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

91-річна Галина поруч зі своїм будинком, в якому вони з родиною перехувалися від потужних обстрілів.

Вересень 2022 року

© УКГС/Маттео Мінасі

2.1

Аналіз ризиків

Є три основні чинники, здатні спричинити нову хвилю вимушеного переміщення й поглибити гуманітарні потреби. Події можуть відбуватися одночасно.

1. Порушення електро- і тепlopостачання

В Україні може виникнути потужна енергетична криза, яка погіршить складну гуманітарну ситуацію в країні протягом прийдешньої зими. Унаслідок посилення Росією ракетних ударів та ударів із використанням дронів по енергетичній структурі, яке розпочалося 10 жовтня 2022 року, було завдано значних пошкоджень по потужностях виробництва й розподілу електроенергії по всій території України. Через взаємозв'язок між енергетичною системою, системою опалення та системою водопостачання, дефіцит електроенергії спричинив негативні наслідки для родин. Ураховуючи те, що мільйони українців проживають у неналежних умовах, в неутеплених будинках або без опалення, найімовірніше, тривалі порушення постачання електричної та теплової енергії можуть призвести до вимушеного переміщення населення, зокрема зі сходу в західні й центральні області України або ж до сусідніх країн. Цей фактор також може спричинити переміщення населення з міст, де неможливе використання твердого палива як альтернативного джерела теплової енергії.

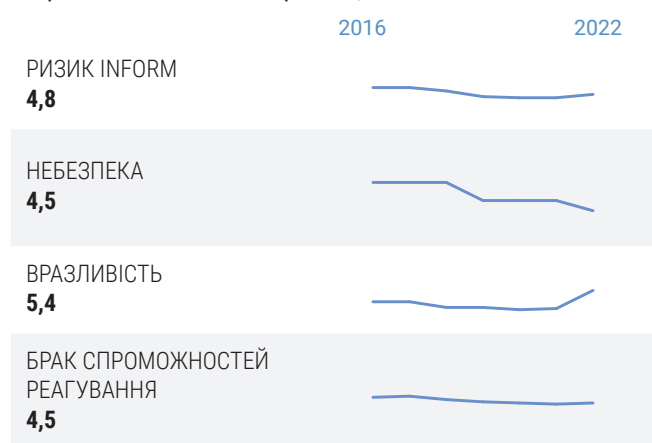
2. Продовження й посилення воєнних дій

Безперервні обстріли й удари по мирному населенню та цивільній інфраструктурі, імовірно, загострять гуманітарні потреби та призведуть до вимушеного переміщення населення, зокрема зі сходу в західні й центральні області України або ж до сусідніх країн. Чинниками можуть стати бойові дії надзвичайного масштабу й інтенсивності, які призводять до збільшення кількості постраждалих серед цивільного населення, широкомасштабного

руйнування цивільної інфраструктури, критичного порушення надання послуг, зокрема водопостачання, електропостачання, медичних і транспортних послуг, опалення, а також обмеження гуманітарного доступу до певних районів. Посилення бойових дій може також стати причиною обов'язкової евакуації.

3. Загроза ядерної аварії й інші екологічні ризики

В Україні є чотири атомні електростанції, включно з найбільшою в Європі Запорізькою атомною електростанцією (ЗАЕС), яка розміщена на території під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. Обстріли території ЗАЕС в Енергодарі Запорізької області, а також Південноукраїнської ЗАЕС у Миколаївській області, присутність раніше військових Російської Федерації на Чорнобильській атомній електростанції та постійна загроза застосування ядерної зброї з боку Російської Федерації посилюють ризик виникнення ядерної аварії, що може спричинити безпрецедентні гуманітарні потреби й широкомасштабне переміщення населення.

Для отримання додаткової інформації відвідайте: www.inform-index.org

Серед інших небезпечних об'єктів в Україні є нафтові сховища, склади пального й автозаправні станції, промислові потужності (як-от деревопереробні підприємства та коксові заводи), складські об'єкти (склади, де зберігаються хімічні речовини), полігони сміття, теплові електростанції (ТЕС, які використовують вугілля), системи водопостачання й каналізаційно-очисні споруди (де використовується хлор, метанол і містяться неочищені стічні води), газові трубопроводи, газодобувні потужності й підприємства харчової промисловості (включно з виробництвом пестицидів)¹⁴³. Регіони, де міститься найбільша кількість потенційно небезпечних

об'єктів, водночас характеризуються найбільшою концентрацією населення, як-от Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська й Харківська області, і саме в цих областях тривають активні бойові дії. Пошкодження зазначених об'єктів, яке спричинить витіки, пожежі та вибухи, може створити безпосередні й довгострокові загрози для життя та здоров'я людей, які проживають у безпосередній близькості до таких об'єктів, унаслідок впливу отруйних або канцерогенних речовин, а також спричинити екологічні загрози для повітря, ґрунту, води, дерев і рослин, та поглибити гуманітарні потреби й зумовити переміщення населення.

ЧЕРНІГІВ, ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

Люди у черзі за гуманітарною допомогою. Квітень 2022 року
© ЮНІСЕФ/Сергій Коровайний

2.2

Моніторинг ситуації й потреб

Гуманітарні організації скоординовано проводять моніторинг гуманітарної ситуації та змін потреб людей. Моніторинг необхідний для оцінювання змін потреб у постраждалих районах, інформування про можливі корективи в заходах реагування й перевірки зроблених припущень щодо розвитку ситуації (див. розділ 2.1).

Щоб отримати єдине розуміння контексту й ризиків, які змінюються, а також забезпечити спільне відстежування змін, які відбуваються в потребах населення, для моніторингу ситуації та потреб використовуватимуться наявні й заплановані механізми проведення секторального оцінювання та моніторингу, а також інші регулярні звіти про ситуацію й тематичні звіти.

Моніторинг ситуації

Для здійснення моніторингу ситуації протягом 2023 року використовуватимуть результати основних багатосекторальних оцінювань, досліджень і моніторингу, які було покладено в основу ОГП на 2023 рік (повний перелік міститься в розділі 4.4). Ключові звіти про результати моніторингу й досліджень є такими:

REACH продовжить щомісячний моніторинг гуманітарної ситуації (HSM)¹⁴⁴ для надання підтримки кластерам і поліпшення їхньої поінформованості про найнагальніші потреби, а також з метою швидкого виявлення нових тенденцій. Для HSM використовують телефонні опитування за участі ключових інформантів із вибірки населених пунктів у районах, підконтрольних Уряду України. Отримані результати усереднюють за шкалою гостроти потреб для отримання індикативного зображення потреб. Одночасно здійснюють збір даних на територіях під тимчасовим військовим контролем

Російської Федерації, які використовують для підготовки окремого додаткового звіту.

МОМ готується створити спроможності для оперативного оцінювання в районах, розташованих у безпосередній близькості до лінії фронту або суміжних із нею, для підготовки екстрених звітів про ситуацію в громадах та їхні потреби, а також моніторингу тенденцій переміщення населення й потреб людей, які в'їжджають у такі райони чи виїжджають із них.

МОМ продовжить відстежувати ситуацію з ВПО та людьми, які повертаються в місця постійного проживання, шляхом проведення щоквартального Загального опитування населення¹⁴⁵, яке становить репрезентативне оцінювання населення України для отримання розуміння тенденцій внутрішнього переміщення й напрямків пересування, а також визначення місцевих потреб. Зроблені висновки дозволяють сформулювати уявлення про демографічні характеристики населення, напрямки внутрішнього переміщення, наміри щодо пересування, а також отримати інформацію про багатосекторальні потреби, як-от дохід, зайнятість, соціальна єдність і доступ до послуг. Дослідження проводять методом автоматизованого телефонного опитування дорослого населення, яке проживає на території України, вибраного шляхом рандомізованої вибірки, щоб забезпечити репрезентативність результатів на рівні області.

МОМ також продовжить здійснювати Базове оцінювання територій Матриці відстеження переміщень¹⁴⁶ для визначення присутності ВПО на рівні громад в Україні й отримання даних щодо кількості та географічного місцезнаходження офіційно зареєстрованих ВПО. Дані для базової

МАЛА РОГАНЬ, ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

Квартира Валентини була знищена обстрілами.

Вересень 2022 року.

© УКГС/Маттео Мінасі

оцінки території збирають через мережу ключових інформантів у межах зони покриття.

REACH продовжить моніторинг прибуття та транзиту людей для доповнення даних, отриманих під час HSM, а також даних моніторингу ВПО та людей, які повертаються в місця постійного проживання, що здійснюється MOM, за допомогою механізму "Оцінювання прибуття, приймання та реагування". Об'єктом моніторингу будуть спроможності, фактори вразливості й негайні потреби людей, які прибувають у хаби для ВПО та транзитні хаби, а збір даних здійснюватимуть шляхом опитування місцевого населення, домогосподарств, які прибувають або перебувають у транзиті, а також представників місцевих органів влади.

REACH із залученням Кластера координації та управління об'єктами розміщення ВПО та в партнерстві з УВКБ продовжить щоквартальний моніторинг центрів компактного проживання¹⁴⁷ для

збору інформації про демографічні характеристики ВПО, які проживають у таких центрах, секторальні потреби, характеристики центрів та особливості управління ними. Дані збиратимуть із використанням метода опитування ключових інформантів з-поміж адміністративних керівників центрів, відібраних шляхом цілеспрямованої вибірки для отримання індикативних результатів.

MOM планує створити механізм оцінювання умов повернення (Індекс повернення), основу якого складає стандартизований процес регулярного збору даних на рівні громад, для отримання інформації, яку використовуватимуть для створення цільових програм і високорівневого моніторингу результатів їх реалізації. Метою дослідження є оцінювання критичних фізичних і соціальних умов проживання, які сприяють тривалому поверненню, для отримання інформації про ступінь складності умов у районах, до яких повертається населення.

REACH продовжить здійснення Ініціативи спільного моніторингу ринку¹⁴⁸ для отримання даних про зміни цін, доступність товарів і функціонування ринків для Робочої групи з надання грошової допомоги в Україні та інших гуманітарних учасників і формування фактологічної бази для надання багатоцільової грошової допомоги в Україні. Збір даних здійснюють на рівні громад на основі кількісних структурованих опитувань цільової вибірки, що доповнюється компонентом дистанційного моніторингу цін.

MOM продовжить здійснювати Оцінювання ситуації з твердим паливом для збору даних щодо наявності й діапазону цін на тверде паливо, призначених для Кластера житла та непродовольчих товарів і Робочої групи з надання грошової допомоги. Збір даних здійснюють на рівні областей (на основі цільової вибірки мешканців сільських і міських громад) на базі структурованих особистих інтерв'ю з ключовими інформантами, а також шляхом оцінювання місцевого ринку.

REACH проведе Оцінювання пошкоджень житлового фонду та критичної інфраструктури для визначення обсягів руйнування ключової інфраструктури у постраждалих районах конфлікту й районах повернення. Метою цих оцінювань, які здійснюють на основі супутникових знімків та інших даних дистанційного зондування, є прогнозування кількості людей, які постраждали внаслідок пошкодження житла й інфраструктури, і моніторинг процесу відновлення цих послуг.

У листопаді 2022 року REACH та НУО Zoi Network започаткували Ініціативу моніторингу небезпечних подій, метою якої є визначення людей, для яких можуть виникнути негативні наслідки для здоров'я або які можуть утратити засоби до існування внаслідок виникнення пов'язаних з конфліктом небезпечних подій.

Моніторинг потреб

На запит Гуманітарної команди країни (ГКК) REACH у вересні 2022 року було ініційовано Мультикаторальне оцінювання потреб (МСОП)¹⁴⁹,

метою якого є отримання комплексного спільного, обґрунтованого й об'єктивного розуміння потреб в Україні. Негайно після оприлюднення звіту його буде проаналізовано під управлінням ГКК та Міжкластерної координаційної групи (МККГ) та враховано під час підготовки огляду потреб і планування заходів реагування для України, а також, у разі необхідності, для перегляду ОГП та ПГР. Очікується, що МСОП буде проведено ще раз у 2023 році, щоб отримати фактичні дані, необхідні для планування заходів гуманітарного реагування для України. Крім того, упродовж зими REACH проведе секторальні оцінювання потреб з метою надання вичерпної інформації кластерам і партнерам-виконавцям.

Загальне опитування населення, яке проводить MOM, і наступне Оцінювання умов повернення також забезпечать регулярне отримання інформації про гуманітарні потреби ВПО й людей, які повертаються в місця постійного проживання. Ці заходи з моніторингу потреб будуть доповнюватися секторальними оцінюваннями й орієнтованими на розвиток оцінюваннями, метою яких є отримання інформації про обсяг і пріоритетність гуманітарних потреб. Кластер з питань захисту продовжить моніторинг у сфері захисту на рівні громад шляхом систематичного та регулярного отримання й аналізу даних про ризики, пов'язані із порушенням прав і соціально-правовим захистом, на основі яких розроблятимуть програми й заходи реагування. Кластер продовольчої безпеки й засобів до існування й надалі покладатиметься на Механізм моніторингу рівня голоду ВПП¹⁵⁰ для визначення моделей споживання продовольства, які притаманні українцям, і негативних механізмів пристосування, які є наслідком застосування таких моделей. Результати проведеного Кластером охорони здоров'я оцінювання потреб у сфері охорони здоров'я допоможуть сформулювати розуміння секторальних потреб, а висновки, зроблені в межах нещодавно проведеного ФАО Оцінювання впливу війни на сільське населення, допоможуть визначити конкретні потреби в сільськогосподарських активах і засобах до існування.

ПРООН також планує провести Оцінювання впливу на людей для отримання даних, необхідних для збільшення масштабу підтримки, як частину Перехідної рамкової програми ООН¹⁵¹. Ці дані також буде використано для визначення гуманітарних потреб і пріоритетних напрямків розвитку.

Рамкові принципи й підхід

Новостворена Робоча група з оцінювання та аналізу, завдання якої визначаються Міжкластерною координаційною групою (МККГ), відповідатиме за реалізацію рамкової програми моніторингу ситуації, проведення систематичного аналізу й підготовку звітів про виявлені тенденції.

Показники, які використовуватимуть для моніторингу контексту й тенденцій переміщення, буде сформульовано на основі результатів перелічених вище оцінювань і внесено в таблицю “Міжсекторальні та кластерні індикатори,

які використовуються в ОГП на 2023 рік” (див. розділ 4.3), зокрема кількість ВПО й людей, які повертаються в місця постійного проживання, кількість осіб, які проживають у місцях компактного проживання, кількість місць компактного проживання та площа територій під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації.

Кластери постійно відстежуватимуть зміни в потребах, ситуації й тенденціях. Індикатори, які стосуються сферу захисту й змін у потребах, буде визначено на основі запропонованих індикаторів, опис яких міститься в розділах, присвячених відповідним кластерам.

Ознайомтеся з інформацією про результати моніторингу та індикаторами кластерів у частині 3 ОГП, де міститься опис підходу, застосованого під час моніторингу, індикатори й джерела інформації на основі проведених кластером оцінювань, а також оцінювань і досліджень, які перелічено вище.

Частина 3: Секторальний аналіз

**НОВОСЕЛІВКА, ЧЕРНІГІВСЬКА
ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА**

7-річний Кирило прямує до бабусі.

Квітень 2022 року.

© ЮНІСЕФ/Ешли Гілбертсон

3.1 Координація та управління об'єктами розміщення ВПО

люди, які потребують допомоги

0,5млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

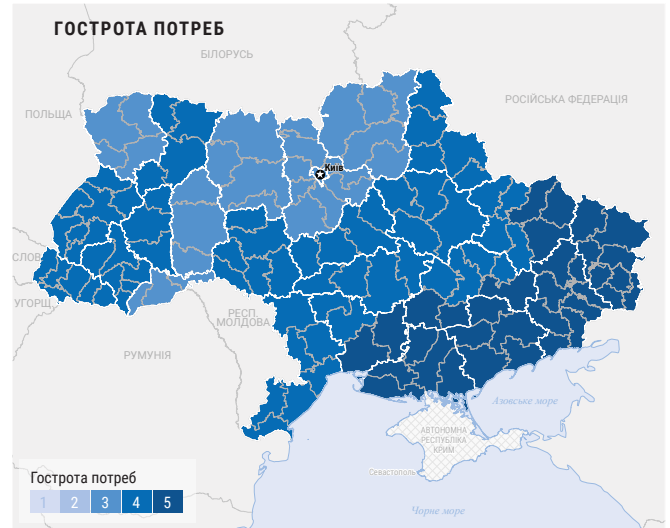
ГОСТРОТА ПОТРЕБ

21%
Виникнення потреб

63%
Значні потреби

6%
Надзвичайні потреби

10%
Катастрофічні потреби

3.2 Освіта

люди, які потребують допомоги

5,3млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

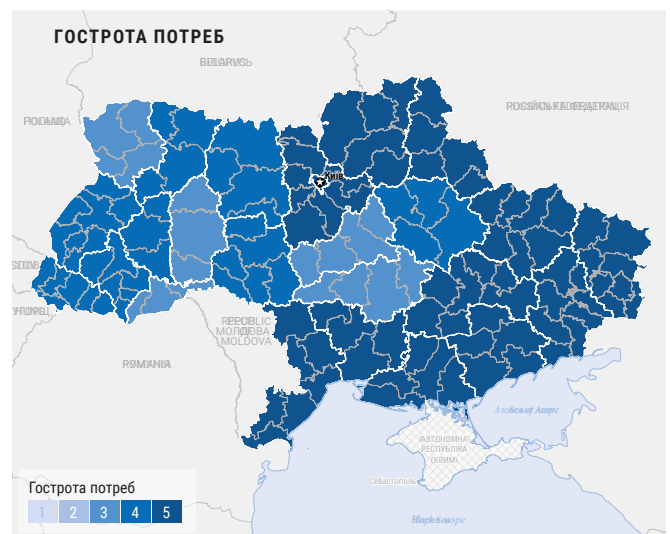
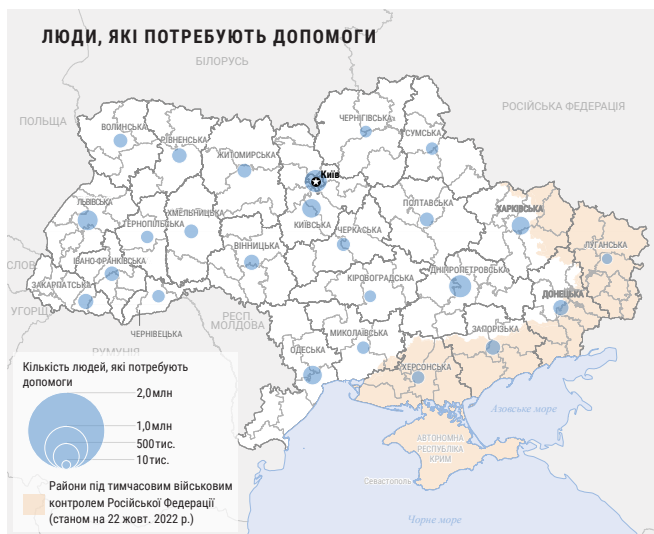
ГОСТРОТА ПОТРЕБ

17%
Виникнення потреб

61%
Значні потреби

10%
Надзвичайні потреби

12%
Катастрофічні потреби

3.3 Продовольча безпека та засоби до існування

люди, які потребують допомоги

11,1млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

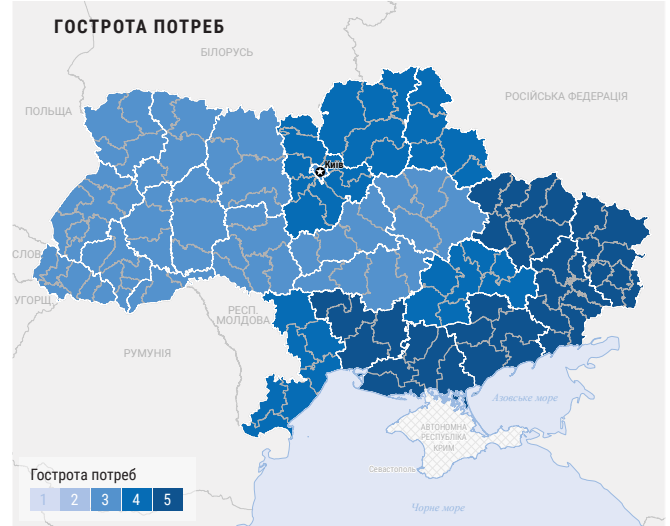
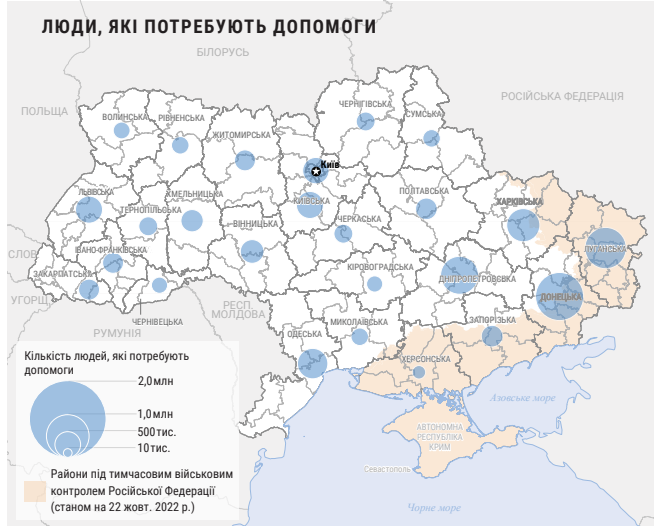

ГОСТРОТА ПОТРЕБ

14% Виникнення потреб
53% Значні потреби

9% Надзвичайні потреби

24% Катастрофічні потреби

3.4 Охорона здоров'я

люди, які потребують допомоги

14,6млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

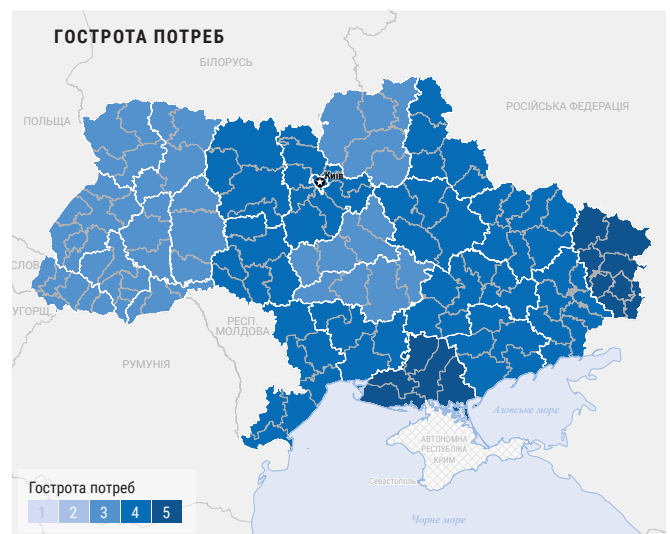
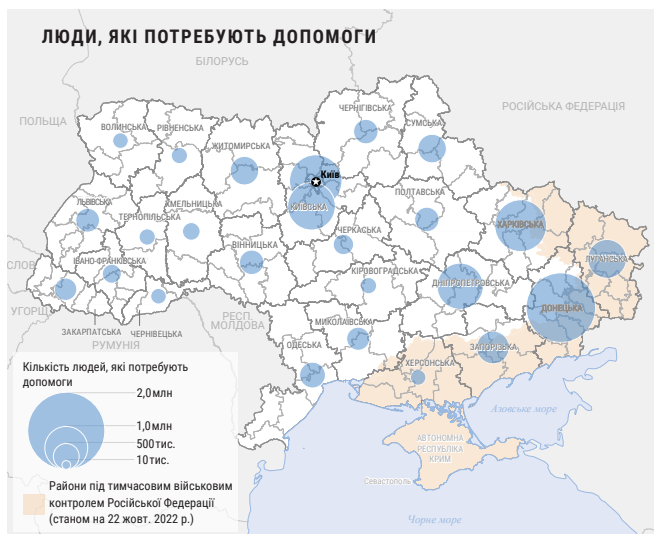

ГОСТРОТА ПОТРЕБ

14% Виникнення потреб
53% Значні потреби

8% Надзвичайні потреби

25% Катастрофічні потреби

3.5 Захист

люди, які потребують допомоги

14,7млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

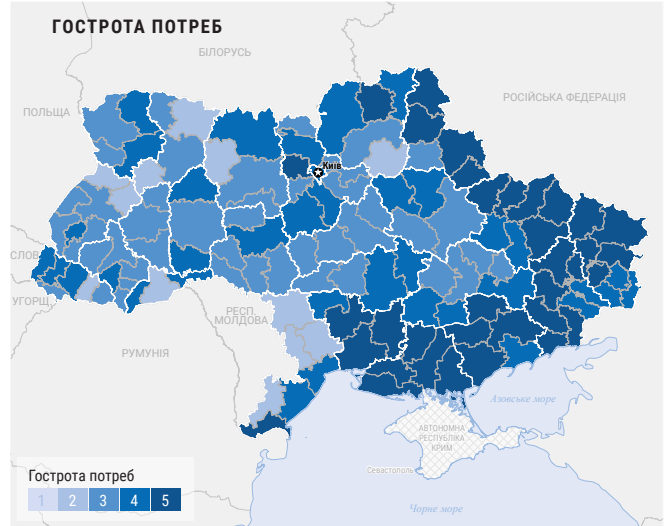
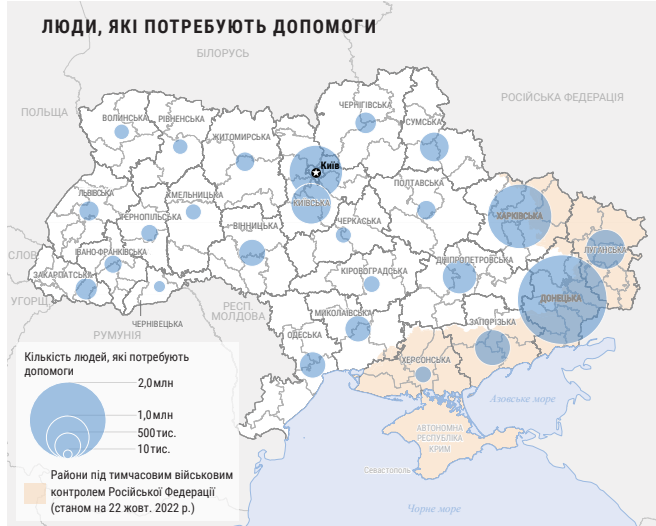
ГОСТРОТА ПОТРЕБ

12%
Виникнення потреб

50%
Значні потреби

8%
Надзвичайні потреби

30%
Катастрофічні потреби

3.5.1 Захист дітей

люди, які потребують допомоги

3,4млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

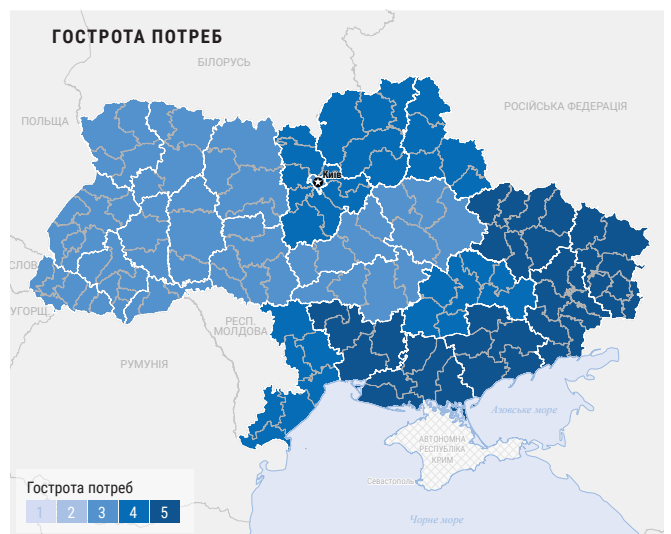
ГОСТРОТА ПОТРЕБ

14%
Виникнення потреб

53%
Значні потреби

8%
Надзвичайні потреби

24%
Катастрофічні потреби

3.5.2 Гендерно зумовлене насильство

люди, які потребують допомоги

3,6млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

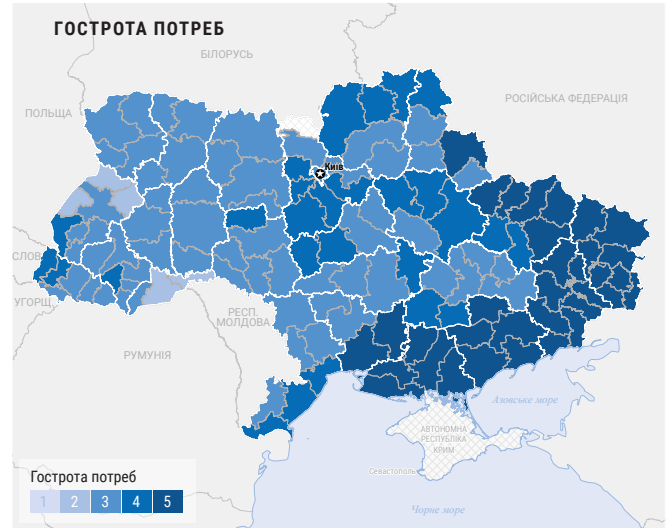

ГОСТРОТА ПОТРЕБ

17% Виникнення потреб
48% Значні потреби

9% Надзвичайні потреби

26% Катастрофічні потреби

3.5.3 Протимінна діяльність

люди, які потребують допомоги

10,7млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

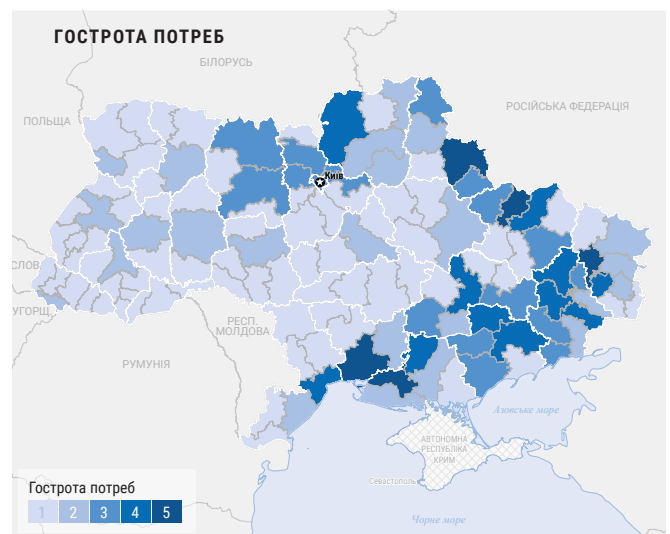

ГОСТРОТА ПОТРЕБ

8% Виникнення потреб
55% Значні потреби

10% Надзвичайні потреби

27% Катастрофічні потреби

3.6 Житло та непродовольчі товари

люди, які потребують допомоги

8,3млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

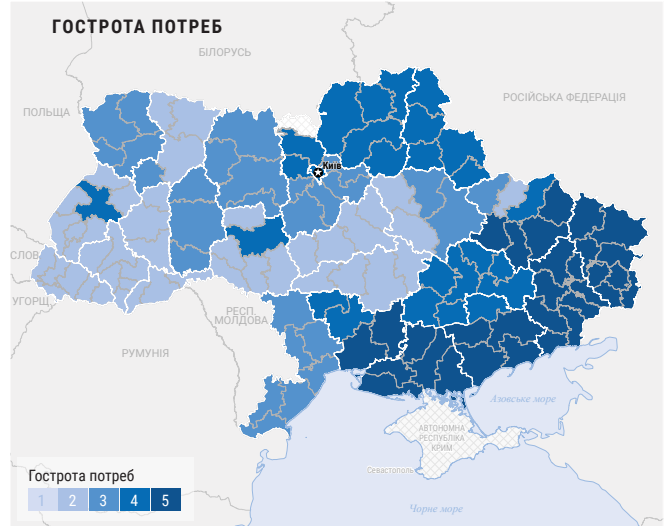
ГОСТРОТА ПОТРЕБ

10% Виникнення потреб

45% Значні потреби

9% Надзвичайні потреби

36% Катастрофічні потреби

3.7 Вода, санітарія та гігієна

люди, які потребують допомоги

11млн

ТРЕНД (2015-2023 рр.)

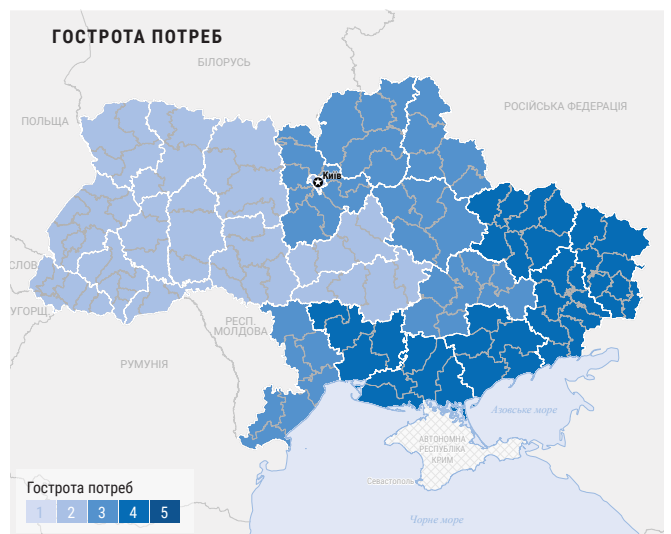
ГОСТРОТА ПОТРЕБ

9% Виникнення потреб

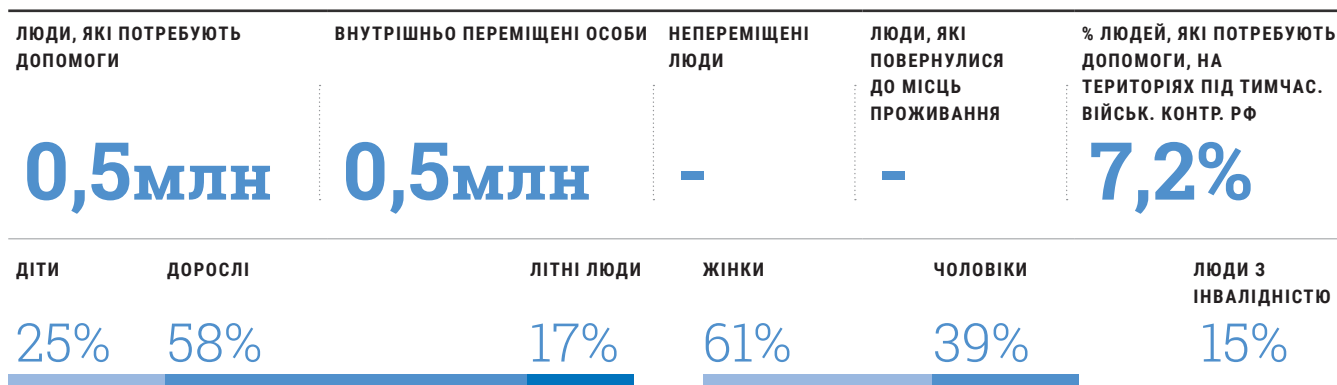
42% Значні потреби

8% Надзвичайні потреби

41% Катастрофічні потреби

3.1 Координація та управління об'єктами розміщення ВПО

Огляд потреб у Кластері координації й управління об'єктами розміщення ВПО

З лютого 2022 року понад 6 млн людей, здебільшого зі східних, південних й північних областей країни, покинули свої домівки та стали внутрішньо переміщеними особами¹⁵². За інформацією, підтвердженою Кластером координації й управління об'єктами розміщення ВПО, на вересень 2022 принаймні 116 000 людей проживали в 3 700 місцях компактного проживання (МКП) або інших тимчасових притулках у невідповідних умовах. Кількість місць компактного проживання в Україні різко збільшилася зі 160 у 2021 році до понад 7 200 у вересні 2022 року¹⁵³.

ВПО, які мешкають у місцях компактного проживання, створених здебільшого на базі шкіл, дитячих садочків та університетських гуртожитків, вважаються однією з найвразливіших груп внутрішньо переміщеного населення в країні. Вони в багатьох випадках живуть у неналежних умовах, де немає можливості усамітнитися, не мають достатньої кількості душових кімнат і кухонь, та потребують базових непродовольчих товарів. Водночас їхні перспективи отримати доступ до альтернативних рішень щодо належного житла є обмеженими. Люди, які мешкають в центрах

компактного проживання, часто мають додаткові ознаки вразливості, що ґрунтуються на віці, статі й інвалідності. Потреби є різноманітними й багатосекторальними за своїми ознаками, у зв'язку із чим існує необхідність у заходах реагування з боку гуманітарних партнерів, що мають здійснюватися під координацією Кластера координації та управління об'єктами для розміщення ВПО в низці секторів, разом із Кластерами з питань захисту, житла, охорони здоров'я, ВСГ, продовольчої безпеки й засобів до існування¹⁵⁴.

Що стосується умов проживання, то центри компактного проживання повідомляють про потребу в загальному технічному обслуговуванні та догляді, проведенні дрібних ремонтів, установленні додаткової інфраструктури та обладнання, як-от санітарно-технічного й освітлювального обладнання, а також точок доступу до мережі Інтернет. У зв'язку з наближенням зими також існує потреба в утепленні будівель, де створено центри компактного проживання, сплаті рахунків за комунальні послуги, покритті вартості палива або його наданні¹⁵⁵.

Для забезпечення підзвітності перед постраждалим населенням (ПППН) пріоритетом має стати забезпечення доступу до інформації про чинні програми гуманітарного доступу, підвищення рівня надання послуг та створення двосторонньої комунікації між керівниками центрів і ВПО. Зокрема, було виявлено прогалини в участі ВПО в заходах з управління місцями компактного проживання й заходах, які проводять у громадах.

Крім того, Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО підтримує пошук довгострокових рішень, які дозволили б забезпечувати внутрішньо переміщених осіб житлом і скоротити тривалість їхнього перебування в місцях компактного проживання. Процес пошуку й забезпечення можливості реалізації рішень має здійснюватися шляхом консультацій та інклюзії, і, найголовніше, з урахуванням поглядів, спроможностей та побажань як ВПО, так і громад, що їх приймають, а також у співпраці із зацікавленими особами у сфері розвитку й органами влади.

Постраждале населення

Масове вимушене переміщення із постраждалих районів, що постраждали від конфлікту, у безпечніші населені пункти в центрі й на заході країни, стало чинником нестачі доступного житла та призвело до виникнення потреби в створенні центрів компактного проживання. Для багатьох ВПО перебування в центрах компактного проживання стало зтяжним і, крім того, значна кількість ВПО продовжує залишатися в місцях компактного проживання, які було призначено для тривалого перебування. Вважається, що більшість таких ВПО належать до вразливих груп, як-от жінки, діти, молодь, люди похилого віку, люди з інвалідністю, етнічні меншини й ЛГБТІК+.

Жінки становлять приблизно 61 % мешканців місць компактного проживання, і 33 % домогосподарств очолюють жінки¹⁵⁶, унаслідок чого існує підвищений рівень ризику гендерно зумовленого насильства й насильства проти дітей, зокрема через те, що в багатьох центрах немає

приватного простору, виділеного для окремого домогосподарства або людей однієї статі.

Члени громади ЛГБТІК+ можуть стикатися із численними бар'єрами під час вибору варіантів розміщення, які, на їхню думку, є найбезпечнішими для них. Існує невелика мережа центрів компактного проживання, адреси яких утримуються в таємниці, яку було організовано спеціально для цієї групи НУО ЛГБТІК+ за підтримки гуманітарних учасників, у зв'язку із чим під час здійснення в таких центрах будь-яких заходів реагування необхідно застосувати підхід, який ураховує особливі характеристики цієї групи і конфіденційність.

Діти й молодь становлять 25 % мешканців місць компактного проживання, зокрема діти молодші п'яти років становлять 7 %, а у 2 % центрів живуть діти без супроводу дорослих.¹⁵⁷ Для створення сприятливого навчального середовища й забезпечення безперервного розвитку дітей у центрах компактного проживання існує потреба в спеціальних зонах та інфраструктурі для дітей молодшого віку й приватному просторі з під'єднанням до мережі Інтернет і комп'ютерним/ІТ-обладнанням для дітей шкільного віку, яких наразі бракує в багатьох центрах. Крім того, хоча гуманітарні партнери субкластера захисту дітей можуть забезпечувати надання послуг для дітей, але цього не відбувається в центрах, які розташовані в сільській місцевості або у віддалених районах.

Приблизно 17 % людей, які мешкають у центрах компактного проживання, становлять люди похилого віку (старші 60 років), які, згідно з отриманими даними, знайшли прихисток у майже 80 % центрів компактного проживання по всій території країни¹⁵⁸. Люди старшого віку стикаються з труднощами з отриманням соціальних послуг та відповідних виплат, зокрема пенсій, і медичних послуг унаслідок ескалації війни, через обмежену мобільність і перевантаженість спроможностей районів, до яких такі люди були вимушені переміститися.

Люди з інвалідністю становлять щонайменше 15 % ВПО, які мешкають у центрах компактного проживання¹⁵⁹ й потребують спеціальної доступної для них інфраструктури, інформації та спеціалізованих непродовольчих товарів, призначених для використання людьми з інвалідністю, зокрема допоміжних пристроїв, а також зниження бар'єрів до отримання грошової допомоги. Також існує потреба в розвитку навичок персоналу центрів компактного проживання, які допоможуть краще розуміти, яким саме чином може бути забезпечено доступ для людей з інвалідністю та їхня інклюзія. Згідно з даними моніторингу, у 86 % центрів компактного проживання душові кімнати не придатні для користування людьми з інвалідністю. Також виникають ситуації, коли люди, які потребують лікування в медичних закладах, натомість розміщуються в центрах компактного проживання, де вони не отримують додаткової підтримки.

Повідомляється, що ВПО, які належать до ромської етнічної меншини, часто розміщуються в різних центрах компактного проживання. Вони стикаються з додатковими факторами вразливості й ризиками у сфері захисту, включно з доступом до документації та державних послуг. Вимушено переміщені ромські громади мають обмежений доступ до гуманітарної допомоги, а в працівників гуманітарних організацій і волонтерів виникають труднощі зі встановленням відносин на основі взаємної довіри із цією етнічною меншиною.

Аналіз потреб

Згідно з результатами щомісячного моніторингу центрів компактного проживання, який проводиться Кластером координації та управління об'єктами розміщення ВПО, найнагальніші потреби, про які повідомляють керівники центрів, є схожими в усіх областях країни й включають потребу в продовольчих товарах, предметах гігієни, непродовольчих товарах і підтримці з підготовкою до зими: 57 % центрів повідомили, що їм необхідна продуктова підтримка у формі продуктових наборів або ж готової їжі; у 19 % місць компактного проживання відсутні ванні кімнати; у 41 % центрів

немає достатньої кількості душових кабін, а у 25 % бракує туалетів; 16 % центрів компактного проживання потребують виконання дрібних будівельних робіт без втручання в конструкцію будівель, і понад 20 % центрів необхідний дрібний ремонт; 24 % — потребують непродовольчих товарів, а понад 50 % центрів повідомляють, що їм необхідна підтримка з підготовкою до зими, що включає оплату рахунків за комунальні послуги або покриття витрат на паливо¹⁶⁰.

Плани попереднього розподілу ВПО між центрами компактного проживання та належна організація зон загального користування є обов'язковою передумовою забезпечення гідних умов проживання для ВПО, забезпечення їм можливості усамітнитися та зниження рівня ризику гендерно зумовленого насильства. Як показав щомісячний моніторинг центрів компактного проживання, 42 % центрів не мають заздалегідь узгоджених планів розміщення нових ВПО, які прибувають до таких центрів. Брак таких планів може посилити вразливість людей, які потребують допомоги, зокрема, якщо в центрі компактного проживання не передбачено безпечних місць. У 60 % центрів компактного проживання в одній кімнаті мешкають кілька домогосподарств, а у 26 % центрів домогосподарства живуть в одному відкритому просторі¹⁶¹.

Додатково до браку приватних місць у 36 % ВПО немає доступу до належним чином обладнаних зон загального користування. Наприклад, у 71 % центрів компактного проживання ванні кімнати не розділено на чоловічі та жіночі, що створює підвищений ризик насильства й сексуальної експлуатації щодо вразливих груп, включно з жінками та дітьми; 13 % центрів компактного проживання не мають окремих приміщень для приготування їжі, а 25 % — окремого простору для приймання їжі¹⁶². Через брак зон загального користування ВПО не мають можливості брати участь у розважальних заходах або спілкуватися одне з одним, що несприятливо впливає на самоуправління та прийняття рішень, які стосуються спільного проживання, повсякденного функціонування приміщень і доступу до послуг.

Унаслідок нестачі інфраструктури й приміщень для онлайн-навчання сповільнюється розвиток дітей, які не мають можливості відвідувати онлайн-уроки.

Окрім поліпшення побутових умов центри компактного проживання потребують додаткової підтримки з доглядом і технічним обслуговуванням, а також їм потрібні меблі й обладнання, які б дозволили забезпечити повсякденне функціонування приміщень. У 96 % центрів компактного проживання з ВПО не стягується плата за проживання, і в 95 % центрів від ВПО не вимагається сплачувати вартість комунальних послуг. Однак у керівників центрів компактного проживання часто виникають труднощі з визначенням систем і правил спільного проживання й заохоченням ВПО до активної участі в управлінні центрами та їхньому обслуговуванні попри те, що 54 % центрів компактного проживання повідомили, що ВПО не мають наміру виїжджати звідти в короткостроковій або середньостроковій перспективі¹⁶³.

Для посилення захисного середовища для ВПО, які мешкають у центрах компактного проживання, і підвищення рівня ПППН, необхідна додаткова підтримка та настанови, що дозволили б забезпечити для ВПО доступ до інформації про наявні послуги, створити механізми перенаправлення та стимулювати двосторонню комунікацію між керівниками центрів компактного проживання та ВПО. Крім того, розроблення керівних документів, які включають правила користування приміщеннями, містять опис інструментів і стратегій участі в житті громади й визначає плани дій у надзвичайних ситуаціях, допомогло б запобігати виселенню, оскільки понад 14 % центрів повідомили про випадки виселення ВПО, але водночас у 68 % випадках це було пов'язано з порушенням правил проживання.

Люди, які переселилися в центри компактного проживання з районів, де цивільна інфраструктура й житловий фонд зазнали значних руйнувань, практично не мають перспектив повернення, потребують допомоги з боку органів влади на всіх

рівнях, а також їм необхідна комплексна правова база, що регулює порядок забезпечення новим житлом ВПО, які мешкають у центрах компактного проживання. За оцінками, тільки 43 % ВПО, які залишають центри компактного проживання, повертаються в місця, з яких виїхали¹⁶⁴.

Очікується, що для значної частки ВПО інтеграція в місцеву громаду стане короткостроковим або довгостроковим рішенням, у зв'язку із чим їм потрібні програми забезпечення житлом. Розв'язання житлових питань для ВПО, які мешкають у центрах компактного проживання, потребує залучення досвіду партнерів у сфері прав на житло, землю та майно, а також додаткового залучення організацій, що працюють у секторі житла, пов'язаних із напрямом розвитку й бізнесом.

Ризики

Результати щомісячного моніторингу, здійснюваного Кластером координації та управління об'єктами розміщення ВПО демонструють, що з лютого 2022 року існує тенденція закриття місць компактного проживання, а причиною для цього є відновлення первинної функції приміщення, яке використовувалося як центр компактного проживання. З початку літа спостерігалася тенденція, коли органи влади просили ВПО покинути центри компактного проживання, створені на базі шкіл або дитячих садочків, до початку нового навчального року у вересні. Повідомлялося, що деяких ВПО було виселено примусово без пропонування їм альтернативного варіанту розміщення.

З лютого 2022 року в східних і південних областях України було значно пошкоджено або зруйновано цивільну інфраструктуру, включно з об'єктами газової й енергетичної інфраструктури. Унаслідок цього велика частка населення стикається з ризиком відсутності опалення й електропостачання протягом зими, коли температура повітря опускається нижче за -20 °С, що може призвести до збільшення людей, які переселяються в центри компактного проживання.

Допомогу з підготовкою до зими слід надавати передусім центрам компактного проживання, щоб забезпечити прийнятні й гідні умови проживання для ВПО й запобігти виникненню ризиків, пов'язаних зі здоров'ям і загостренням наявних захворювань. Приблизно 17–18 % центрів компактного проживання потребують проведення дрібного й середнього ремонту систем опалення до початку зими, а 14 % повідомили про необхідність утеплення будівель і проведення ремонту системи опалення¹⁶⁵.

У звітах також зазначається, що значна кількість домогосподарств ВПО, які мешкають у центрах компактного проживання, покладається на допомогу, надавану в межах волонтерських ініціатив. Зважаючи на короткостроковий характер цієї допомоги й з урахуванням того, що обсяг фінансової підтримки, яка надається таким ініціативам, поступово скорочується в міру того, як криза стає тривалішою, найвразливіші категорії населенням зіштовхнуться з ризиком застосування негативних механізмів пристосування.

Моніторинг

Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО продовжить здійснювати моніторинг центрів шляхом проведення регулярного оцінювання “Моніторинг центрів компактного проживання” (МЦКП), який є багатоцільовим інструментом, створеним Кластером разом з іншими кластерами й

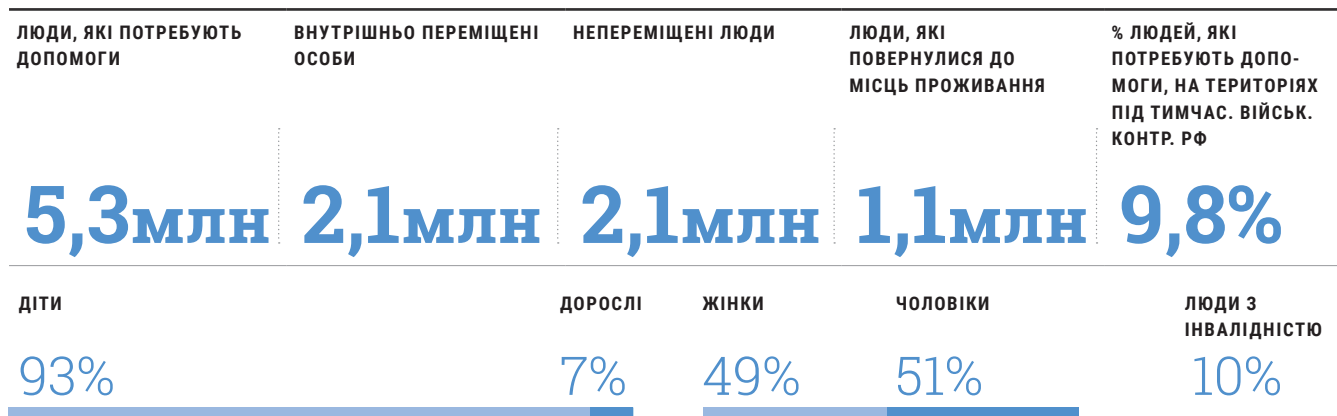
гуманітарними партнерами, поки партнери готуються до проведення зонального оцінювання. Інформація про кожен центр компактного проживання, моніторинг якого здійснюють партнери Кластера, збирається з використанням спеціальної форми Кобо, яка містить дані про місцезнаходження центру, склад мешканців, наявність постачальників послуг, а також прогалини й потреби, що існують у центрі. Реалізація процесу залежить від керівників центрів, оскільки вони є ключовими інформантами, які надають відповіді на запитання під час опитування, що проводиться особисто або в режимі онлайн.

Оброблення даних, зібраних партнерами Кластера, та їхнє зберігання здійснює партнер-виконавець кластера. Результати моніторингу на рівні області відображаються на онлайн інформаційній панелі, публікуються у відкритому доступі на порталі даних Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та є доступними для гуманітарної спільноти, органів влади й інших зацікавлених осіб. Такі результати включають тематичні розділи за видами центрів компактного проживання, складом мешканців і секторальними потребами. Метою цього інструменту є надання даних, які використовуються для створення планів заходів реагування наявними й новими партнерами Кластера, та інформування органів влади й донорів про критичні потреби. Крім того, Кластер готує інформаційні бюлетені, що містять інформацію про ключові висновки, зроблені під час моніторингу, і поширює їх у мережі.

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	к-ть місць компактного проживання	• Моніторинг центрів компактного проживання	• щомісячно
02	к-ть ВПО, які мешкають у місцях компактного проживання	• Моніторинг центрів компактного проживання	• щомісячно

3.2 Освіта

Огляд потреб у Кластері освіти

Переважна більшість українських дітей віком від 3 до 17 років (71 % або 4 311 370 із загальної оцінки кількості дітей 6 100 614) постраждали внаслідок втрати доступу до якісної освіти, спричиненою ескалацією війни 24 лютого 2022 року.

Кількість дітей і вчителів по всій Україні, які потребують значної гуманітарної освітньої допомоги, зросла на 5 % з 5 021 175 у 2022 році до 5 270 558 у 2023 році. Цей показник охоплює незадоволені потреби 2022 року, а також очікувані потреби 2023 року, спричинені постійними обстрілами громад і закладів освіти, що змушують людей до переміщення та призводять до перерв у навчанні.

Негативний вплив повномасштабної війни на навчання дітей зачіпає багато аспектів. Фізична безпека й психічний добробут учнів і вчителів перебувають під загрозою через постійне насильство й удари по громадах. На доступ до якісної освіти негативно вплинуло руйнування шкільних приміщень, а також електричної та телекомунікаційної інфраструктури, які використовуються у разі дистанційної та змішаної форм навчання. Війна, що триває, і руйнування інфраструктури також спричинили переміщення

дітей та вчителів, що, своєю чергою, шкодить психосоціальному розвитку й призводить до перерв у навчанні.

Переривання в шкільному навчанні має всебічний негативний вплив на можливість учнів навчатися, оскільки воно призводить до: (i) скорочення часу для навчання, і (ii) погіршення якості навчання в разі застосування дистанційних/онлайн-форм навчання, що призводить до (iii) зменшення обсягу матеріалу, який викладають під час навчання. За результатами досліджень, до початку пандемії Україна забезпечувала навчальний процес на рівні з її регіональними сусідами зі східної Європи й випереджала їх з огляду на стійкість учнів до навчання. Однак, зважаючи на прогнозовану втрату якості навчання, викликану війною, що триває, є цілком ймовірним, що результати навчання вже є нижчими найгірших показників європейських країн¹⁶⁶.

Унаслідок дії цих факторів кількість дітей шкільного і дошкільного віку (3–17), які потребують негайної освітньої підтримки, зросла на 6 % з 4 600 000 у 2022 році до 4 894 103 у 2023 році. Вони потребують, серед іншого, допомоги у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки¹⁶⁷, соціально-емоційного навчання¹⁶⁸,

можливостей для надолуження/прискороного навчання та інформування щодо ризиків вибухонебезпечних предметів¹⁶⁹. Кількість педагогічного персоналу, який потребує підтримки, зросла на 3 % з 364 000 у 2022 році до 376 455 у 2023 році. До потреб освітян, серед іншого, належать навчання з надання допомоги у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки та з інформування щодо ризиків вибухонебезпечних предметів, надолуження пропущеного навчання шляхом проходження відповідних освітніх програм, допомога в скорішому набутті знань, отримати які не вдалося через війну та пов'язані з нею переміщення й переривання навчання, а також отримання навчальних матеріалів, зокрема пристроїв для онлайн-навчання, включно з ноутбуками.

До того ж відбулося помітне збільшення на 5 % (29 138) у період з 2022 по 2023 роки чисельності населення, яке потребує допомоги, в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, зокрема з 191 757 до 201 281 особи, які потребують допомоги, у Донецькій, з 65 230 до 68 470 у Луганській, з 135 506 до 142 236 у Херсонській і з 194 172 до 203 816 у Запорізькій областях.

У зв'язку з масовим переміщенням людей і збереженням перешкод для їхнього повернення до місць проживання у 2023 році райони, де проживають переміщені діти й учителі, також стикаються зі зростанням потреб. У цих районах кількість людей, які потребують допомоги, зросла з 355 497 до 373 153 у Львівській, з 204 671 до 214 836 у Закарпатській, а також з 401 502 до 421 443 у Дніпропетровській областях.

Постраждале населення

Кластер освіти визначив 5 270 558 дітей віком від 3 до 17 років і вчителів, які потребують невідкладних послуг у сфері освіти в Україні у 2023 році. 92 % (4 894 103) з них складають діти (2 398 110 дівчинок і 2 495 993 хлопчики) і 7 % (376 455) – вчителів (308 693 жінки, 67 762 чоловіки). Загалом 34 % населення з гуманітарними

потребами (5,2 млн з 15,7 млн) потребують освітньої підтримки.

Серед дітей і вчителів, які потребують послуг, 35 % є переміщеними особами всередині країни (1 868 005 із 5 270 558 людей, які потребують освітньої підтримки); 93 % (1 734 589) – діти (884 641 дівчинка і 849 949 хлопчиків), а 7 % (133 146) – учителі (109 180 жінок і 23 966 чоловіків). Люди, які повернулися до місця постійного проживання, складають 23 % (1 210 144) дітей і вчителів, які потребують гуманітарної освітньої підтримки; 93 % (1 123 706) з них – діти (573 090 дівчинок і 550 616 хлопчиків), а 7 % (86 439) з них – учителі (70 880 жінок і 15 559 чоловіків). Крім того, 42 % (2 192 409) дітей і вчителів, які потребують освітніх послуг, – це ті, хто постраждав від конфлікту, але ніколи не був переміщений. З них 93 % (2 035 808) – діти (1 038 262 дівчинки та 997 546 хлопчиків) і 7 % (156 601) – учителі (128 413 жінок і 28 188 чоловіків).

Як для школярів, так і для вчительок збільшилося навантаження з догляду за домом та сім'єю. Результати швидкого гендерного аналізу в Україні показали, що з лютого 2022 року навантаження на жінок значно зросло через закриття закладів і установ освіти, залучення до волонтерської діяльності й відсутність чоловіків через службу в Збройних Силах України. Зважаючи на те, що більшість учителів в Україні (82 %) – жінки, це створює для них додаткові проблеми в продовженні викладацької діяльності¹⁷⁰. У дослідженні оцінки потреб, проведеному Кластером освіти, більшість громад повідомили, що до 25 % викладацького персоналу було залучено до виконання додаткових гуманітарних обов'язків, але багато хто зазначив, що ця частка становить від 76 % до 100 % для вчителів дошкільних і загальних закладів середньої освіти¹⁷¹. Коли значна кількість учителів залишаються переміщеними, а ті, хто залишився на робочому місці, імовірно, будуть зайняті виконанням додаткових обов'язків з догляду за домом і гуманітарною діяльністю,

окрім викладання й навчання, це створює додаткові виклики.

Аналіз потреб

З 24 лютого по 24 жовтня 2022 року повномасштабна війна, що триває, призвела до щонайменше 1 250 постраждалих серед дітей (430 загиблих і 820 поранених)¹⁷²; ці дані не враховують цифри з територій під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. Водночас майже дві третини українських дітей і 43 000 вчителів стали переміщеними особами всередині країни або за кордоном. Деякі обласні й громадські відділи освіти також змінили місце знаходження, а їхній персонал працює з безпечніших місць¹⁷³.

За даними Уряду України, щонайменше 2 551 заклад освіти постраждав від повномасштабної війни, 291 було зруйновано та ще 2 261 – частково пошкоджено¹⁷⁴. Війна мала дуже різні наслідки в різних регіонах України: 54 % пошкоджених шкіл розташовано на сході, особливо в Донецькій (27 %), Харківській (20 %) і Луганській (6 %) областях¹⁷⁵. Крім того, близько 40 % усіх закладів освіти (зокрема 30 % загальноосвітніх шкіл) не мають бомбосховищ¹⁷⁶. Як наслідок, ці школи не можуть відновити очне навчання.

За даними Міністерства науки та освіти (МОН), на початку нового навчального року 1 вересня 2022 року 27 % шкіл відновили очне навчання, 43 % шкіл розпочали дистанційне/онлайн-навчання та 30 % шкіл використовували змішану форму навчання. У сільській місцевості погана інфраструктура не дозволяє дітям і вчителям використовувати онлайн-форми навчання. У цих районах діти мають дуже обмежений доступ до навчання, коли проблеми безпеки перешкоджають проведенню очного навчання. Звіти з районів, до яких було відновлено доступ, у Київській і Харківській областях свідчать про те, що багато шкіл відкриваються лише один або два дні на тиждень і що домашнє навчання часто є єдиним доступним варіантом для цих районів. Крім того, через удари по електричній й телекомунікаційній інфраструктурі, які почастишали останніми

місяцями, може бути порушено онлайн-навчання в містах, де це раніше було можливо.

Окрім безпосередніх перешкод у навчанні, війна й пов'язане з нею переміщення створюють проблеми для навчання, негативно впливаючи на психічне здоров'я дітей і вчителів. Переважна більшість (75 %) батьків повідомляли про те, що в їхніх дітей наявні симптоми психологічної травми, і 16 % з них відзначили погіршення пам'яті, коротшу тривалість концентрації уваги й зниження здатності дітей до навчання¹⁷⁷. Крім того, дані опитування свідчать про те, що з 24 лютого 2022 року 90 % учителів визначають свій психологічний стан як такий, що "погіршився", а 55 % – як такий, що "істотно погіршився", а 76 % повідомили про занепокоєння через підвищення відповідальності перед учнями¹⁷⁸.

З огляду на ці виклики зростають професійні очікування від учителів: вони мають уміти надавати своїм учням допомогу у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, проводити соціально-емоційне навчання і брати на себе додаткові обов'язки з догляду додатково до педагогічної роботи. Учителі стикаються з підвищеним ризиком вигорання без додаткової підтримки у виконанні цих обов'язків.

Кластер освіти співпрацюватиме зі Субкластером з питань захисту дітей задля поліпшення психосоціального й психічного добробуту дітей і вчителів, а також з командою протимінної діяльності для сприяння інформуванню щодо ризиків вибухонебезпечних предметів у навчальному середовищі й суміжних сферах.

Ризики

Безперервні удари по закладах освіти загрожують продовженням погіршенням доступу до освіти. Загалом 11 % (2 690 із 24 423) закладів дошкільної та загальної середньої освіти, що мали функціонувати у 2022/2023 навчальному році, розташовані на територіях під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, а також у районах, які безпосередньо постраждали

від війни. Вони розташовані в Донецькій (367 шкіл), Запорізькій (624 школи), Луганській (522 школи), Миколаївській (60 шкіл), Харківській (301 школа) та Херсонській (816 шкіл) областях. Ці області продовжують потерпати від загроз, пов'язаних із мінами й вибухонебезпечними предметами, ударами та обстрілами і залишаються небезпечними для навчання¹⁷⁹.

Отже, ризики мін і вибухонебезпечних предметів в зонах, найбільше постраждалих від війни, в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, і в районах, до яких було відновлено доступ, включно зі східними та південними районами, створюють пряму загрозу життю дітей, освітян й гуманітарних організацій. Це може спричиняти подальше погіршення безпеки в навчальному середовищі й суміжних сферах.

Багатьом учителям та учням доводиться викладати і навчатись у небезпечному навчальному середовищі, що підвищує ризик для дітей і вчителів. Близько 40 % усіх закладів освіти не мають бомбосховищ, з них 30 % — заклади загальної середньої освіти (школи)¹⁸⁰.

Погіршення психічного здоров'я та психосоціального добробуту може посилюватися через ескалацію конфлікту. Повторювані й тривалі періоди стресу, спричинені війною та переміщенням, особливо шкідливі для дітей і вчителів.

Альтернативним формам навчання можуть перешкодити удари по комунальній інфраструктурі. З 10 жовтня 2022 року Російська Федерація визнала, що цілеспрямовано атакує енергетичну інфраструктуру в Україні, через що можуть

значною мірою постраждати онлайн і змішана форми навчання.

Навантаження на вчителів може продовжувати зростати. Швидкий гендерний аналіз в Україні показав, що тягар догляду, який несуть жінки, значно зріс. Зважаючи на те, що більшість учителів в Україні (82 %) — жінки, це створює для них додаткові проблеми в продовженні викладацької діяльності¹⁸¹.

Моніторинг

У межах зобов'язань Кластера освіти посилити управління заходами реагування, орієнтованими на результати, буде вжито низку заходів моніторингу реагування та навчання. Мета полягає в тому, щоб підвищити підзвітність Кластера щодо результатів шляхом моніторингу ефективності й дієвості реагування та надання підтримки. Це також вдосконалив практику систематичного аналізу вузьких місць і негайного розв'язання проблем. Дані для моніторингу збиратимуть через партнерів, які звітують у форматі 5W та/або Activity Info, а також від шкіл, директорів, учителів і керівних комітетів шкіл, постраждалих громад та Міністерства освіти.

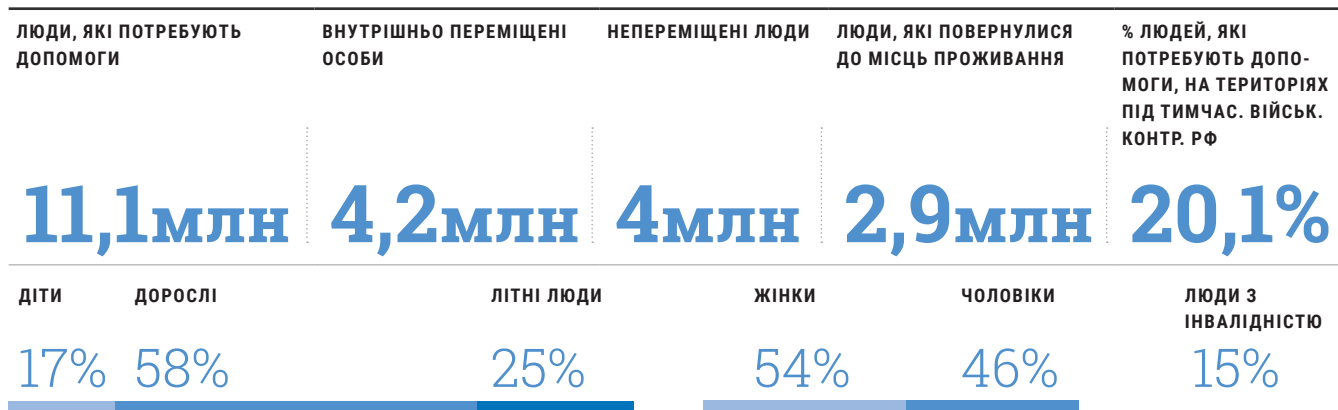
Кластер освіти проводитиме періодичний моніторинг з питань освіти, навчання та ситуації й реагуватиме на удари та обстріли закладів освіти шляхом оцінювання, проведення моніторингових виїздів на місцях і на основі звітів партнерів. Дистанційний моніторинг через партнерів використовуватимуть в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, а інші види моніторингу допоможуть зрозуміти тенденції, потреби й прогалини в реагуванні на освітні проблеми.

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	% дітей, які стикаються з проблемами доступу до онлайн-навчання	• Міністерство освіти і науки	• щоквартально
02	% дітей (6–17 років), які стикаються з нецифровими перешкодами в доступі до шкіл і навчальних приміщень	• Міністерство освіти і науки	• щоквартально
03	к-ть інцидентів зі школами	• Міністерство освіти і науки	• щомісячно
04	% дітей, які загинули або були поранені через війну, що триває	• Міністерство освіти і науки	• щомісячно
05	% територій області, забруднених мінами/боєприпасами, що не розірвалися, що впливає на доступ до освіти	• Міністерство освіти і науки	• щомісячно

3.3

Продовольча безпека та засоби до існування

Огляд потреб у Кластері продовольчої безпеки та засобів до існування

До розгортання широкомасштабних бойових дій 24 лютого 2022 року гуманітарну кризу й заходи реагування було зосереджено в Донецькій та Луганській областях. Кластер продовольчої безпеки та засобів до існування оцінив кількість людей, які потребують допомоги, у 1,1 млн осіб у 2022 році; з того часу потреби в продовольчій безпеці та засобах до існування зросли в геометричній прогресії через незаконне повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну. Оскільки війна не вщухає, гуманітарні проблеми продовжують загострюватися. Гуманітарні набутки, досягнуті в Україні, було зведено нанівець через ескалацію війни, яка змусила мільйони людей тікати зі сходу України й порушила сільськогосподарське виробництво.

За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), війна створила значні перешкоди для отримання їжі й посилила вразливість сільських продовольчих систем, які вже були під загрозою через зміну клімату та пандемію COVID-19. Через вісім місяців ескалації здатність до пристосування постраждалих сімей також починає виснажуватися, унаслідок чого продовжують посилюватися потреби в

продовольчій безпеці серед населення поблизу зон конфлікту, а також переміщених людей по всій країні. Наразі відсутність продовольчої безпеки фіксується не лише в поодиноких випадках у більшості районів сходу країни, а скоріше стала поширеним явищем.

Сільські домогосподарства й дрібні фермери, які складають значну частку сільськогосподарського виробництва країни, є найуразливішими до скорочення обсягів імпорту та експорту внаслідок війни¹⁸². Кризу пропозиції на ринку сільськогосподарських товарів спричинила тривала перерва в постачанні зерна з України, яке доставлялося переважно морем (95 %). З березня по середину серпня 2022 року український експорт майже повністю припинився внаслідок військової блокади чорноморських портів і подальшого закриття Азовського моря для комерційних суден.

Постраждале населення

Кількість людей, які потребують продовольчої допомоги, визначають як кількість людей, чий рівень продовольчої безпеки значний або помірний (на основі попередньої оцінки продовольчої безпеки).

Сюди належать:

- люди, які проживають поряд з лінією фронту;
- внутрішньо переміщені особи (ВПО);
- жінки й діти;
- очолювані жінками домогосподарства;
- люди з обмеженими стратегіями пристосування;
- жінки й чоловіки похилого віку;
- економічно постраждали громади, які приймають ВПО, особливо в постраждалих від конфлікту областях;
- домогосподарства/люди без постійного доходу (безробітні / ті, що не отримують соціальні виплати);
- домогосподарства/люди, які мають право на соціальні виплати, але не можуть їх отримати з різних причин;
- люди з хронічними хворобами (ВІЛ-інфіковані, хворі на туберкульоз, цукровий діабет та інші захворювання) і люди з інвалідністю;
- маргіналізовані групи населення (наприклад, ромська громада);
- неповні родини, особливо ті, які очолюють жінки;
- вразливі представники спільноти ЛГБТКІА+.

На сході України посилюється насильство, водночас в регіоні зберігаються свої особливості, зокрема через те, що значну частку серед постраждалих від війни становлять люди похилого віку. Згідно з Оглядом гуманітарних потреб УКГС ООН 2022 року (ОГП), понад 30 % тих, хто потребує гуманітарної допомоги в Україні, старше 60 років¹⁸³. Уразливість людей похилого віку часто ускладнюється через ризик бути покинутими й насильство, а також через брак доступу до найбільш необхідних послуг.

Аналіз потреб

Понад 10 млн людей отримали продовольчу допомогу у 2022 році, і потреба зростає. Гуманітарні потреби в районах, де тривають військові дії, посилюються. Кількість людей, що потребують допомоги у 2023 році, зросла в геометричній прогресії, як порівняти з 2022 роком,

і, ймовірно, ця кількість надалі збільшуватиметься. Відсутність продовольчої безпеки спричинена війною, утратою засобів до існування, рівнем бідності, відсутністю доступу до їжі й переміщенням.

Війна спричиняє гострі потреби в продовольчій безпеці, особливо поблизу районів активних бойових дій. Дистанційна оцінка CARI, проведена Всесвітньою продовольчою програмою (ВПП), показала, що 40 % опитаних людей на сході України зменшували розміри порцій (дорослі робили це, щоб нагодувати своїх дітей) або зменшували кількість приймання їжі¹⁸⁴. Аналогічним чином третина всіх домогосподарств в Україні страждала від нестачі продовольства, а 5 % — значною мірою. Ще 28 % зіткнулися з помірною продовольчою небезпекою або періодичною нестачею харчування й нездатністю задовольнити потреби в їжі без використання негативних стратегій пристосування¹⁸⁵.

Економічна ситуація вразливих груп населення залишається надзвичайно складною. Імовірно, ситуація погіршиться за відсутності надійних заходів реагування для забезпечення альтернативних засобів до існування, хоча негайні продовольчі потреби найвразливіших верств населення задовольнятимуться. За оцінками Міжнародної організації праці (МОП), було втрачено близько 30 % довоєнних робочих місць (що дорівнює 4,8 млн робочих місць)¹⁸⁶.

Пріоритетні потреби залишалися на постійному рівні в усіх населених пунктах, де проводиться моніторинг, і найгострішими — у важкодоступних громадах. Існує потреба в харчових продуктах, паливі, житлі, робочих місцях, предметах гігієни, медичних послугах, фінансових ресурсах. За даними моніторингу гуманітарної ситуації REACH у 2022 році, ключовими проблемами вразливих груп є великі витрати на житло, вартість основних послуг і потреби, пов'язані із зимою (опалення, гроші й паливо)¹⁸⁷. Занепокоєння щодо доступу до основних послуг постійно підкреслювалося майже в усіх проведених оцінках, особливо у важкодоступних районах країни. У важкодоступних

населених пунктах 83 % опитаних відзначили доступ до їжі своєю головною турботою.

Найвразливіші верстви населення мають численні потреби, які вимагають складних фінансових компромісів, зокрема щодо сплати за житло, медичні послуги, опалення, доступу до фінансових послуг, санітарних умов тощо. У вересні 2022 року інфляція споживчих цін становила 24,6 %, як порівняти з минулим роком, тоді як інфляція цін на харчові продукти становила приголомшливі 31,7 %, як порівняти з минулим роком¹⁸⁸. Потреби в продовольчій допомозі мають бути пріоритетними для найвразливіших груп населення в місцях, близьких до районів активних бойових дій, де ринки/магазини не працюють, й включати готову їжу для людей на етапі активного переміщення. Крім того, для населення в місцях, де працюють ринки/магазини, пріоритетною має бути грошова допомога, яка сприятиме їхній продовольчій безпеці.

Через ці потреби, які мають бути задоволені, (і особливо щодо опалення з наближенням зими), домогосподарства вдаються до негативних стратегій пристосування. Дослідження виявили, що 95 % домогосподарств ВПО застосували принаймні один негативний механізм пристосування через зниження доходів і посилення незахищеності, причому першими чотирма були: перехід на дешевші основні непродовольчі товари (НПТ) та харчові продукти, витрата заощаджень і скорочення закупівель основних НПТ, а також зменшення витрат на якісні продукти й скорочення споживання їжі¹⁸⁹. Повідомляється також, що люди, які повернулися на місця проживання, зменшили споживання або перейшли на дешевші продовольчі й непродовольчі товари, почали менше витрачати на охорону здоров'я та комунальні послуги, і були змушені не платити борги чи орендну плату й брати додаткові позики¹⁹⁰.

Ризики

Повномасштабна війна, що триває, спричинила край складну й непередбачувану ситуацію.

Мешканці України у всіх регіонах можуть утратити засоби до існування або роботу, а їхнє майно може бути пошкоджено або знищено, що збільшує потребу в допомозі як з боку держави, так і з боку гуманітарних організацій.

Оскільки бойові дії посилюються, ланцюжки постачання перебувають під загрозою подальшого переривання, оскільки ціллю ударів залишається ключова інфраструктура. Унаслідок цього аграрії не зможуть вирощувати й збирати врожай. Це матиме згубний вплив на загальне виробництво й ще більше посилить злидні. Відсутність можливостей для отримання доходу, перебої в наданні критично важливих послуг, нові хвилі переміщення й вибір негативних механізмів пристосування для отримання доступу до їжі та товарів залишаються серйозними загрозами, спричиненими війною. Криза й чергова ескалація можуть посилити стрибки цін і погіршити ситуацію з вузькими місцями в ланцюжку постачань, загрожуючи продовольчій безпеці та безпеці у сфері засобів до існування в Україні й за кордоном¹⁹¹.

Успіх Чорноморської зернової ініціативи, створеної для продовження експорту сільськогосподарської продукції, у довгостроковому періоді ще належить визначити. Хоча підвищення цін на внутрішньому ринку мало б сприяти збільшенню доходів виробників у короткостроковій перспективі, високі ціни на необхідні ресурси (наприклад, добрива) й обмеження в ланцюжку постачань можуть мати негативний вплив на виробництво та доходи. Лише цього року, як показують дослідження, 20 % аграріїв були вимушені залишити свої землі, а врожай озимих культур скоротився на 40 %¹⁹².

Пандемія COVID-19 залишається загрозою для населення. Вона ставить особливу загрозу для ВПО в центрах тимчасового розміщення, для тих, хто шукає притулку, і людей старшого віку, які мають високу вразливість. Крім того, жінки й діти наражаються на ризик стати жертвами торгівлі людьми для сексуальних цілей, незаконного усиновлення та гендерно обумовленого

насильства, що збільшується, включно з домашнім насильством.

Моніторинг

Партнери Кластера продовольчої безпеки та засобів до існування продовжуватимуть скоординовано відстежувати гуманітарну ситуацію й потреби, приділяючи особливу увагу районам, де відновлено контроль Уряду України,

і територіям, до яких було відновлено доступ, ВПО, непереміщеним громадам та районам поблизу лінію фронту. Потреби в продовольчій безпеці й засобах існування базуються на аналізі партнерів Кластера. Окрім моніторингу після розподілу допомоги, Кластер контролюватиме заходи реагування на основі звітів у форматі 5W і результатів оцінок продовольчої безпеки й засобів до існування (МСОП, rCARI, FIES тощо).

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	показник продовольчого споживання	• r-CARI	• щопівроку
02	джерела доходу	• r-CARI	• щопівроку
03	стратегія пристосування для отримання засобів до існування	• r-CARI • FIES 2022	• щопівроку

3.4 Охорона здоров'я

Огляд потреб у Кластері охорони здоров'я

За оцінками, 14,6 млн людей в Україні потребують гуманітарної медичної допомоги через безпосередні й опосередковані наслідки конфлікту. Масштабна руйнація цивільної інфраструктури надзвичайно ускладнила життя мільйонам людей і серйозно порушила роботу основних служб, особливо у сфері охорони здоров'я. Хоча Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) і Національна служба здоров'я України (НСЗУ) продовжують працювати, цього року більше як 90 % усіх інцидентів із медичними закладами, персоналом і пацієнтами у світі – 618 із 684, зафіксованих з 24 лютого по 22 листопада 2022 року, – відбулися в Україні. Міністерство охорони здоров'я України повідомило про 955 пошкоджених і 144 зруйнованих медичних заклади, а Світовий банк оцінює збитки галузі в 1,4 млрд дол. США¹⁹³. Міністерство охорони здоров'я України повідомило про 955 пошкоджених і 144 зруйнованих заклади¹⁹⁴, а Світовий банк оцінює збитки галузі охорони здоров'я в 1,4 млрд дол. США¹⁹⁵.

Окрім прямих наслідків, як-от пошкодження медичних закладів та інфраструктури й безпекових ризиків, доступ населення до ліків, медичних і соціальних послуг опосередковано постраждав через відсутність ліків в аптеках, зростання вартості медичних засобів, проблеми

з транспортом і брак фінансових ресурсів для оплати витрат. Ситуація складніше на півдні й сході, де, відповідно, понад дві п'ятих респондентів і третина респондентів повідомляють про брак ліків і медичних послуг, однак поточна ситуація надзвичайно нестабільна. Особливо страждають люди похилого віку й сільські жителі; дві п'ятих респондентів старше 60 років і третина сільських жителів повідомили про відсутність ліків та медичних послуг^{196, 197}.

Постраждале населення

До вразливих груп, які потребують гуманітарної підтримки в галузі охорони здоров'я й догляду, належать ВПО, люди старше 60 років, хворі на неінфекційні захворювання (НІЗ), включно з психічними розладами, люди, які живуть з ВІЛ та/або туберкульозом, жінки й дівчинки, діти й молодь, а також люди з інвалідністю.

Переміщення погіршує доступ до медичних послуг і перериває безперервність догляду; за пацієнтами не стежить та сама медична бригада, і вони не мають доступу до тих самих лікувальних центрів. ВПО, особливо ті, що перебувають у центрах компактного проживання, мають підвищений ризик зараження інфекційними

захворюваннями через потенційну скупченість і недостатню гігієну¹⁹⁸.

Люди віком старше 60 років, що складають 28 % (5,9 млн) населення, яке постраждало від війни, частіше мають інвалідність, складніші потреби у сфері охорони здоров'я й догляду та більше шансів залишитися самими та розлучитися з родинами і є дуже чутливими до економічної нестабільності¹⁹⁹. Люди, які живуть із НІЗ, зокрема слабкі та/або літні люди, багато з яких не змогли виїхати з зон бойових дій через обмежену мобільність, є особливо вразливими. Такі захворювання, як гіпертонія й рак, можуть призвести до смерті за відсутності лікування²⁰⁰.

Переривання діагностичних і лікувальних програм загрожують добробуту людей, які живуть із туберкульозом і ВІЛ, можуть призвести до погіршення їхнього стану й розвитку резистентності до ліків, що робить лікування цих захворювань складнішим і дорожчим²⁰¹. Забезпечення реалізації програм, які включають потреби людей з інвалідністю і передбачають доступність послуг для всіх уразливих груп у секторі охорони здоров'я, буде вкрай важливим для охоплення людей з інвалідністю й задоволення їхніх потреб.

Оскільки більшість переміщеного населення становлять жінки й дівчинки (68 %) ²⁰², надзвичайно важливими є медичні послуги у сфері сексуального й репродуктивного здоров'я (СРЗ), зокрема контрацепція, безпечні аборти та догляд після абортів, комплексний догляд за постраждалими від зґвалтувань, акушерство й догляд за новонародженими, особливо враховуючи збільшення випадків передчасних пологів ^{203, 204}.

Діти й молодь, 4,5 млн з яких постраждали від повномасштабної війни, можуть зіткнутися з підвищеним ризиком інфекційних захворювань, яким можна запобігти, включно із хворобами, яким можна запобігти за допомогою вакцинації, ризиками ускладнень неонатального періоду, недоїдання та психічних розладів. За оцінками ЮНІСЕФ, понад 2,5 млн дітей стали внутрішньо

переміщеними в Україні, а понад 56 % усіх переміщених осіб становлять діти віком 0–17 років²⁰⁵. Через масове переміщення дотримання планових програм вакцинації й інших профілактичних заходів стає складним завданням. Ризик наразитися на насильство й бути переміщеним може порушити звичний хід життя вдома та в школі, а також перешкодити когнітивному, емоційному, соціальному й фізичному розвитку. Близько 20 % (0,9 млн) постраждалих дітей мають ризик розвитку психічних розладів²⁰⁶.

Ще до лютого було зареєстровано 2,7 млн людей з інвалідністю, і у багатьох не має такого офіційного статусу²⁰⁷. Люди з інвалідністю, особливо ті, хто перебуває у відповідних установах²⁰⁸, зазнають непропорційних ризиків для здоров'я через припинення підтримки громади, обмежену доступність помічників з особистого догляду й значні перешкоди для отримання медичних і соціальних послуг²⁰⁹. Забезпечення реалізації програм інклюзії для людей з інвалідністю і всіх уразливих груп у секторі охорони здоров'я буде вкрай важливим для охоплення людей з інвалідністю й задоволення їхніх потреб.

Аналіз потреб

За оцінками, 14,6 млн людей в Україні потребують гуманітарної медичної допомоги через прямі й опосередковані наслідки війни. Зіткнувшись зі смертю й руйнуваннями, спричиненими війною, люди різного віку мусять долати фізичні травми, психологічні страждання та фінансові труднощі. Багато з тих, хто залишився вдома, — люди похилого віку й люди з інвалідністю, які потребують допомоги в подоланні численних перешкод, що заважають отримати доступ до медичної допомоги.

Оскільки війна триває, домогосподарства стають дедалі вразливішими у фінансовому плані й вдаються до стратегій пристосування, щоб зменшити витрати. Здоров'я людей перебуває під загрозою, коли вони не можуть дозволити собі медичні послуги й ліки; як повідомляється, 54 %

ВПО скоротили свої витрати на охорону здоров'я²¹⁰. Домогосподарства з одним або кількома людьми з інвалідністю потребують додаткової підтримки для покриття більших витрат на медичне обслуговування.

Після грошової/фінансової підтримки найнагальнішими потребами вважаються медичні й медико-санітарні послуги. ВПО та жінки частіше повідомляли про цю потребу, ніж відповідно непереміщені люди (включно з тими, хто повернувся на місце проживання) і чоловіки. По всій Україні 26 % людей повідомляють про брак ліків і медичних послуг, при цьому ситуація гірша на сході (29 %) і півдні (31 %) ²¹¹, і сильніше від неї страждають люди похилого віку²¹² й ті, хто живе в сільській місцевості (41 %) ²¹³. В іншому дослідженні 9 % повідомили про проблеми з доступом до медичної допомоги, тоді як більшість мають доступ до закладів первинної медичної допомоги (91 %) ²¹⁴. Ураховуючи коливання в результатах оцінювання й високу динамічність середовища, потрібне постійне проведення повторних оцінювань, які б вчасно дозволяли зрозуміти, як розвиваються потреби, і чи ніхто не залишився поза увагою.

Багатьом людям довелося припинити приймання ліків через війну, що призвело до гострої потреби запобігти погіршенню здоров'я. Близько 27 % домогосподарств повідомили, що принаймні один член родини припинив приймання ліків; частіше це стосується ВПО та/або літніх людей. Основною причиною припинення лікування була відсутність або недоступність ліків, причому згодом ця недоступність зростала²¹⁵; нестачу переважно відмічали на сході, а зростання вартості — на заході²¹⁶. Найчастіше припиняли приймати ліки проти неінфекційних захворювань, як-от серцево-судинні захворювання та рак^{217, 218, 219}. Це викликає особливе занепокоєння, оскільки у 2009–2019 роках серцево-судинні захворювання, інсульт і рак уже були серед основних причин смертності в Україні²²⁰. У важкодоступних районах постраждали програми діагностики й лікування ВІЛ і туберкульозу, унаслідок чого ускладнився доступ до тестування та зріс ризик затримки й

переривання лікування, розвитку резистентності до ліків і погіршення результатів лікування²²¹.

Доступ до основних медичних послуг і ліків має вирішальне значення в лікуванні НІЗ, поширеність яких оцінюється як значна, оскільки згідно зі звітами лише на гіпертонію хворіють 36 % дорослих в Україні віком від 18 до 69 років²²². НІЗ, які входять до 10 основних причин смертності в Україні²²³ через поведінкові й біологічні фактори ризику, можуть виявитися смертельними, якщо їх не лікувати²²⁴, особливо в літніх людей. За оцінками, 28 % постраждалого населення є старшими за 60 років. Люди похилого віку часто стикаються з багатьма захворюваннями, що робить їх уразливішими²²⁵, а слабкість підвищує ризик розвитку будь-яких негативних наслідків для здоров'я, зокрема смерті²²⁶. Зменшення доступу до медичної допомоги в поєднанні з проблемами мобільності посилює ризики для здоров'я людей похилого віку й збільшує кількість випадків інвалідизації та летальних випадків від наявних захворювань²²⁷.

Рівень материнської смертності в Україні був одним із найвищих у регіоні ще до повномасштабної війни²²⁸. Ситуація погіршилася внаслідок війни й створює значний ризик для виживання новонароджених. Загалом, приблизно 15 % вагітних жінок потребують професійної медичної допомоги в разі виникнення ускладнень, які становлять потенційну загрозу для життя, але вагітні жінки в Україні можуть не мати доступу до таких послуг через поточну ситуацію в країні²²⁹. Через відсутність доступу до послуг планування сім'ї виникає ризик зростання кількості незапланованих вагітностей, тоді як доступ до безпечного проведення абортів є обмеженим. Згідно з даними МОЗ, майже 10 % усіх немовлят в Україні народжуються передчасно. Почастішали повідомлення про передчасні пологи, унаслідок чого зростають потреби в неонатальному догляді, зокрема з використанням кувезів^{230, 231}.

Незалежна міжнародна комісія з розслідування порушень в Україні задокументувала повідомлення про випадки викликаного конфліктом

сексуального й гендерно зумовленого насильства (ГЗН)²³², а гуманітарні організації стикаються з труднощами в постачанні засобів екстреної контрацепції для постраждалих від зґвалтування. Для подолання цієї кризи постраждали, як і раніше, украї потребують комплексного підходу у сфері ГЗН, включно з клінічним лікуванням постраждалих від гвалтувань і насильства з боку сексуального партнера, а також допомоги у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

З урахуванням значних масштабів переміщення населення для контролю розповсюдження інфекційних захворювань потрібні допоміжні заходи, націлені на дотримання гігієни, стримання інфекцій, профілактику та контроль, а також подальшу реалізацію заходів вакцинації, щоб запобігти спалахам хвороб, особливо таких, яким можна запобігти за допомогою вакцин у маленьких дітей. До повномасштабної війни охоплення плановою вакцинацією було нижчим за глобальні цільові показники, і охоплення вакциною проти COVID-19 було одним із найнижчих у Європі. Узимку, коли люди скупчуються в замкнених просторах, зростання кількості респіраторних захворювань може ще більше навантажувати систему охорони здоров'я та призвести до виникнення небезпечних умов, особливо для дітей віком до 5 років.

У зонах воєнних дій можуть поширюватися хвороби, що передаються через воду, особливо в літні місяці. Відсутність доступу до чистої води через руйнування інфраструктури й збої в наданні комунальних послуг створили для тисяч людей загрозу зараження хворобами, серед яких гостра інфекційна діарея, зокрема холера, яка є ендемічним захворюванням у районах навколо Азовського моря. Діти 0–5 років піддаються особливому ризику зараження хворобами, які передаються через воду, що потенційно може призвести до гострого розладу травлення та смерті.

Крім того, через історично низьку частку дітей 0–6 місяців, які вигодовуються виключно грудним вигодовуванням, припинення роботи служб

харчування в дитячих стаціонарних закладах охорони здоров'я та пологових будинках, а також можливе забруднення джерел води, які використовуються для замішування заміників грудного молока, виникають значні ризики для здоров'я та виживання дитини, а також ризики розвитку виснаження та дефіциту мікроелементів.

Згідно з оцінками, понад 22 % людей, які постраждали внаслідок війни, можуть мати розлади психічного здоров'я (від легких та помірних форм депресії, тривоги та посттравматичного стресового розладу до інших розладів). І майже кожна десята (9 %) людина перебуває у важкому стані або ж у стані середньої важкості. Потреби у сфері захисту психічного здоров'я продовжують зростати, особливо серед ВПО. Водночас за підтримкою загалом частіше звертаються жінки, ніж чоловіки²³³. Психічне здоров'я та психологічна підтримка протягом усього життєвого циклу є надзвичайно важливими в ситуації війни в Україні. Необхідно також урахувати потреби людей у допомозі у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, зокрема соціальних і медичних працівників, учителів та інших людей, які після пандемії COVID-19 зараз стикаються з екстремальними умовами, спричиненими повномасштабною війною^{234, 235}.

Ризики

Умови, які виникли через повномасштабну війну, поставили під загрозу здоров'я населення. Додатково до поточних ризиків для здоров'я, описаних вище, нові хвилі переміщення населення через зміни в безпековій ситуації й відсутність інфраструктури для подолання зимових умов, імовірно, посилять навантаження на систему охорони здоров'я, що вже працює на межі можливостей, через що доступ до життєво необхідної допомоги та ліків ще більше обмежиться, особливо в районах, які сильніше постраждали від війни. Вплив зимових умов на здоров'я може бути руйнівним, особливо для найвразливіших верств населення, якщо в зимові місяці вчасно не будуть вжиті відповідні заходи.

Коли люди змушені перебувати в замкнутому просторі, зазвичай спостерігається збільшення випадків респіраторних захворювань (наприклад, COVID-19, грип тощо), але це явище значно посилиться через погіршення умов внаслідок перебоїв з водо- та електропостачанням і нестачі палива через пошкодження критичної інфраструктури й фінансові обмеження. Ускладнений доступ до води негативно впливає на можливість дотримуватися гігієнічних норм, через що зростає ризик виникнення інфекційних захворювань, тоді як відсутність опалення, яке мають забезпечувати комунальні служби, наражає людей на ризик замерзання, що може призвести до смерті. Оскільки війна стає тривалою, утрата засобів до існування й фінансова нестабільність можуть збільшити частоту застосування механізмів пристосування, обмежуючи ресурси, що витрачаються на медичні послуги, ліки та їжу, таким чином негативно впливаючи на здоров'я та харчування.

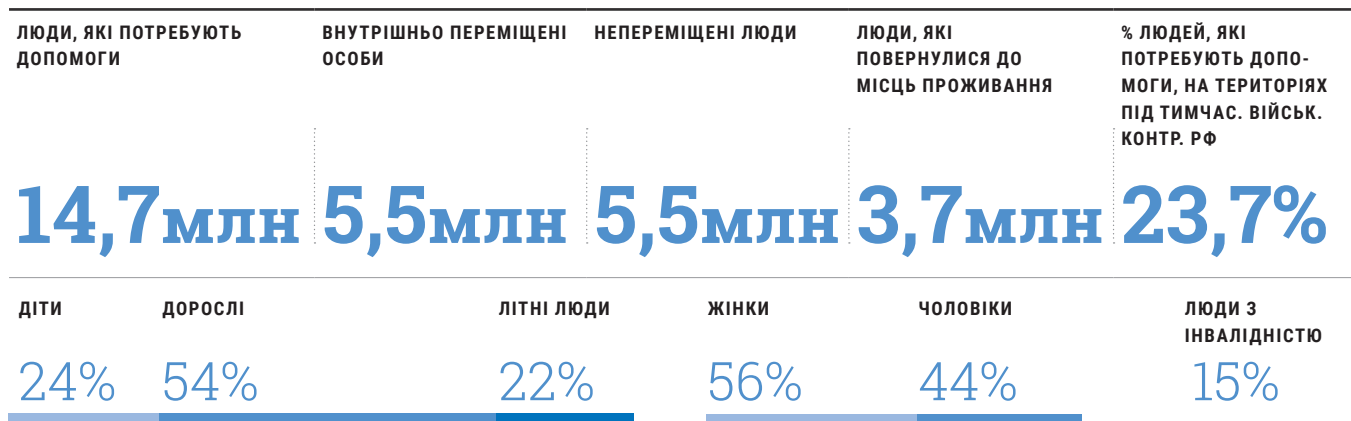
Моніторинг

Перелічені нижче показники відстежуватимуть у рамках щомісячного загального опитування населення MOM²³⁶. Стандартні показники, що використовуються для моніторингу потреб у сфері охорони здоров'я (наприклад, вплив, умови проживання), які часто оцінюються за допомогою стандартних оцінок, поки що недоступні. Щоквартально проводитимуть два національні репрезентативні опитування: оцінка потреб у сфері охорони здоров'я під керівництвом ВООЗ і багатосекторна оцінка потреб REACH. Крім того, ВООЗ і Міністерство охорони здоров'я запровадять Систему моніторингу доступності медичних ресурсів і послуг (HeRAMS), інструмент для стандартизації та оцінки доступності медичних послуг у надзвичайних ситуаціях. Інформаційні прогалини зменшуватимуться завдяки використанню інформації з кількох джерел, зокрема Міністерства охорони здоров'я, інших оцінок і даних від гуманітарних партнерів, які працюють у цій галузі.

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	% людей похилого віку, які повідомляють про відсутність доступу до медичних послуг і ліків	• Загальне опитування населення MOM	• щоквартально
02	% домогосподарств, які повідомляють про припинення приймання ліків їхнім членом родини через війну	• Загальне опитування населення MOM	• щоквартально
03	к-ть людей старше за 60 років	• LCDS • Oxford University	• за наявності
04	к-ть ВПО від загальної чисельності населення	• Загальне опитування населення MOM	• щоквартально

3.5 Захист

Огляд потреб у Кластері захисту

У 2023 році більше ніж 15,4 мільйона людей, серед яких внутрішньо переміщені особи (ВПО), люди, які не покидали свої домівки, та люди, які повернулися на своє постійне місце проживання, потребуватимуть соціально-правового захисту, допомоги щодо протимінної діяльності, а також послуг у сфері захисту дітей і підтримки стосовно гендерно зумовленого насильства. Понад 4,4 мільйона людей, які потребують допомоги, перебувають у східних областях, зокрема в зоні активних бойових дій або в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації²³⁷.

Вплив незаконного вторгнення в лютому 2022 року в поєднанні з тривалими наслідками бойових дій з 2014 року й велика кількість ВПО призвели до зростання потреб у захисті та підвищення рівня вразливості постраждалих людей і громад. До факторів, які спричиняють зростання потреб у захисті в країні, належать: обстріли, ракетні та авіаудари та збройне насильство; обстріли цивільного населення та інфраструктури; несталі умови для повернення людей до своїх домівок; нестача належних варіантів укриттів; масштабне забруднення мінами/ВЗВ; обмеження свободи пересування людей, які проживають на

територіях під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації; обов'язкова евакуація із сильно постраждалих через війну районів; негативні механізми пристосування, зокрема для сімей, очолюваних жінками, та жінок і дітей, які перебувають у місцях компактного проживання; травми та психосоціальне навантаження, зокрема для військовослужбовців, які повертаються до своїх громад; брак документації та гарантій володіння майном; відсутній або обмежений доступ до інформації про наявні гуманітарну допомогу й соціальні послуги, які надає влада²³⁸. Також повідомляють, що реалізації прав також перешкоджають соціальна напруга та культурні або мовні відмінності, які виникають між ВПО та громадами, які їх приймають, здебільшого у зв'язку з працевлаштуванням та можливістю отримання доходу, а також між переміщеними особами у місцях компактного проживання і тими, хто живе в приватному житлі, у зв'язку з типом та кількістю допомоги, яку надають гуманітарні організації²³⁹.

Постраждале населення

В Україні спеціалізованих послуг соціально-правового захисту потребують близько 14,7 мільйона людей, серед яких більше ніж 5,5 мільйона ВПО, понад 5 мільйонів людей, які

не покидали свої домівки, та більше ніж 3,6 мільйона осіб, які повернулися в постійні місця проживання; серед них 56 % – жінки, а 44 % – чоловіки²⁴⁰. У постраждалих громадах(переміщені особи та люди, які не покидали свої домівки), велика частка людей перебуває у вразливому становищі, особливо жінки та дівчинки, люди з інвалідністю (15 %) та люди старшого віку (22 %). Люди старшого віку та люди з інвалідністю перебувають у групі найбільшого ризику у зв'язку з війною, оскільки вони часто не можуть залити свої домівки, зокрема в районах, які сильно обстрілюють, і районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. Як наслідок, вони наражаються на підвищені безпекові ризики та стикаються з проблемами, пов'язаними з доступом до евакуації й отриманням гуманітарної допомоги та державних послуг, зокрема соціального захисту²⁴¹. Більше ніж 5,4 мільйона людей, які потребують допомоги, проживають на територіях під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, де потреби в захисті залишаються актуальними у зв'язку з продовженням бойових дій, масштабним забрудненням мінами/ВЗВ, обмеженнями свободи пересування, зокрема так звану "фільтрацією"²⁴² та обмеженнями в доступі до гуманітарної допомоги, особливо у сфері захисту. ЛГБТІК+ та маргіналізовані групи, зокрема роми, люди з інвалідністю та люди, які живуть із ВІЛ/СНІДом, часто піддаються підвищеному ризику ізоляції, сексуальної та економічної експлуатації, насильства та жорстокого поводження. Вони часто потерпають від дискримінації з боку місцевої влади, коли потребують допомоги й послуг, зокрема доступу до безпечного житла, послуг з охорони здоров'я та забезпечення засобами існування²⁴³.

Аналіз потреб

Порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини продовжують дуже негативно впливати на цивільне населення. Люди в постраждалих від конфлікту громадах страждають від обстрілів, збройного насильства та забруднення наземними мінами/ВЗВ. У різних областях, насамперед на сході та півдні країни,

повідомляють про пошкодження власності цивільного населення, постраждалих серед цивільного населення та пошкодження критичної інфраструктури, а саме комунальних служб водо- та електропостачання²⁴⁴. З лютого по листопад 2022 року було зафіксовано 16 784 постраждалих серед цивільного населення, серед них 6 595 людей загинуло, а 10 189 – отримали поранення²⁴⁵. Окрім того, повідомляється про випадки свавільних арештів і затримань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження, а також насильницьких зникнень, зокрема на сході країни та в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації²⁴⁶.

У багатьох переміщених під час повномасштабної війни людей немає юридичних документів – наприклад, документів про реєстрацію актів цивільного стану, документів, які підтверджують інвалідність, трудових книжок, які підтверджують попередній досвід роботи, а також документів, які підтверджують право власності на житло, або договорів оренди²⁴⁷, – оскільки їх було втрачено під час бойових дій або загублено чи втрачено під час переміщення або евакуації. Через це в людей виникають труднощі зі здійсненням своїх основних прав, серед яких звернення за державними послугами²⁴⁸ та доступ до систем соціального захисту (наприклад, соціальних виплат, державних пенсій). Люди, які проживають в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, стикаються із серйозними перешкодами, оскільки часто не мають жодних документів²⁴⁹ або документів, які визнає українська влада (зокрема свідоцтв про народження)²⁵⁰ та/або повинні проходити спеціальні судові процедури, які не доступні на територіях під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації або займають дуже багато часу в інших областях країни, щоб надати докази життєвих подій (зокрема народження та смерті).

Свобода пересування в райони під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації та виїзду з них обмежена та підлягає суворому контролю²⁵¹. Як наслідок, повідомляється, що

люди на цих територіях мають обмежений доступ до основних послуг, зокрема рахунків в українських банках для отримання пенсій, а також гуманітарної допомоги у сфері захисту. Люди у постраждалих від бойових дій районах стикаються з додатковими фінансовими труднощами при виїзді, зокрема люди з інвалідністю, люди з обмеженою рухливістю або люди старшого віку, оскільки наявність транспорту для безоплатної евакуації часто обмежена. Крім того, Збройні сили РФ та пов'язані з ними озброєні групи примусово переміщали людей з постраждалих від бойових дій районів в райони далі від лінії фронту, зокрема до Російської Федерації (РФ). Цивільні були вимушені евакуюватися в тому напрямку, де це було можливо, незалежно від їхніх побажань, через умови, які змушують до таких дій, створені на територіях, під контролем Збройних сил РФ та пов'язані з ними озброєних груп²⁵², зокрема через масштабне руйнування критично важливої цивільної інфраструктури та житла, відмову та затримку надання гуманітарної допомоги, а також масові порушення прав людини, як-от насильницькі свавільні арешти та зникнення. Збройні сили Російської Федерації та пов'язані з ними озброєні групи піддають підконтрольних їм цивільних осіб так званій "фільтрації", що призводить до численних порушень прав людини, зокрема права на свободу, фізичну й психічну недоторканість і приватне життя. До людей, які підлягають "фільтрації", належать ті, хто виїжджає з районів, де тривають або нещодавно тривали бойові дії, а також ті, хто проживає в районах під контролем Російської Федерації або проїжджає ними²⁵³.

Люди з інвалідністю продовжують потребувати спеціалізованої допомоги, але внаслідок війни можуть не мати до неї доступу й поклатися лише на негативні стратегії пристосування, щоб забезпечити свої основні потреби. Відсутність доступного та недорогого житла для переміщених та евакуйованих людей з інвалідністю є невирішеною проблемою, зокрема для людей, які потребують догляду вдома. Більшість місць компактного проживання для ВПО не є доступними для людей з інвалідністю, не

обладнані для надання їм необхідної підтримки, а витрати для такої підтримки не покриваються місцевими постачальниками соціальних послуг через виснажені ресурси. Орендоване житло є ще менш доступним у зв'язку з високою вартістю оренди.

Згідно з оцінками, психологічні потреби є значними, а травма, стрес та тривожність найчастіше вказуються як проблеми у сфері захисту, з якими стикаються переміщені особи та люди, які повертаються до своїх громад. Більше ніж 32 % ВПО, які проживають у місцях компактного проживання, повідомляють, що дорослі люди не отримують психологічної підтримки²⁵⁴.

Значна частина ВПО, навіть ті, хто все ще переміщений з 2014 року, живуть у пошкоджених будинках або в приміщеннях з невідповідними житловими умовами та такими, що не відповідають вимогам безпеки й захисту, особливо під час суворої зими. Перспективи альтернативного житла або повернення до рідних місць у найближчому майбутньому дуже обмежені для більшості постраждалих від конфлікту людей²⁵⁵. Близько 500 000 ВПО проживають у місцях компактного проживання (МКП)²⁵⁶ або інших тимчасових притулках з невідповідними умовами для життя. Окрім того, вони не мають доступу до альтернативного адекватного житла. Відсутність гарантій володіння майном часто призводить до небезпечних ситуацій і збільшує ризики захисту, зокрема примусового виселення, для людей, які постраждали від повномасштабної війни. Доступ до програм доступного житла визначається як один з ключових бар'єрів до інтеграції в місцеву громаду та пошуку довгострокових рішень для переміщених осіб, які найближчим часом не зможуть повернутися у свої колишні місця постійного проживання; особливо це стосується соціально-економічно вразливих ВПО, які живуть у місцях компактного проживання. Багато ВПО в місцях компактного проживання стикаються зі значними ризиками у сфері захисту, зокрема через перенаселеність, що може збільшити ризики жорстокого поводження

та експлуатації для вразливих осіб, наявні ризики виселення²⁵⁷, обмеженого доступу до основних послуг, ситуації соціально-економічної та інших типів вразливості, а також ризики фізіологічної та психологічної шкоди²⁵⁸. Люди старшого віку, домогосподарства, очолювані жінками, люди з проблемами зі здоров'ям, вагітні жінки та жінки, які годують груддю, найбільше страждають від ризиків у сфері захисту, пов'язаного з невідповідними умовами проживання²⁵⁹. Крім того, чоловікам призовного віку часто не дають притулку в місцях компактного проживання і розлучають із сім'єю.

Наразі немає комплексних даних про зруйноване/пошкоджене житло²⁶⁰; проте останні пошкодження слід додати до 55 000 будинків, які були пошкоджені або знищені у зв'язку з бойовими діями з 2014 році. Крім того, відсутність ефективних механізмів компенсації для постраждалих, чий майнові права було порушено внаслідок активних бойових дій, продовжує залишатися однією з найгостріших проблем щодо житлових, земельних та майнових прав, оскільки відповідні закони, які визначають механізми компенсації за пошкоджене/зруйноване житло, усе ще перебувають на етапі розроблення²⁶¹.

У деяких регіонах країни, зокрема в західних і центральних областях, де проживає велика кількість ВПО, повідомляється про соціальну напругу та конфлікти через наявні фінансові ресурси, житло й можливості існування²⁶². Суперечки між громадами, що приймають, і переміщеними громадами обмежують можливості людей використовувати свої права та приймати корисні довгострокові рішення²⁶³. У той же час до проблем, які перешкоджають інтеграції та доступу до послуг у районах переміщення, належать виснаження фінансових ресурсів і відсутність відчуття сприйняття громадою, що приймає. Ці проблеми примушують людей передчасно повертатися в райони, де ризики захисту все ще залишаються значними²⁶⁴.

Повномасштабна війна руйнівно впливає на рівень доступу до державного соціального захисту. Багато

ВПО, людей, які повернулися в місця постійного проживання, та пенсіонерів громади, що приймає, стикалися із затримками в отриманні пенсій і з перешкодами для ефективного отримання соціальних та адміністративних послуг у районах, які постраждали від конфлікту²⁶⁵. Обмеження доступу до державних систем соціального захисту непропорційно вплинули на людей, які живуть поблизу бойових дій або в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, – переважно людей похилого віку, людей з інвалідністю та вразливі сім'ї, які сильно залежать від державної системи соціального захисту²⁶⁶.

Ризики

Постійні обстріли цивільного населення та цивільної інфраструктури, імовірно, посилять потреби в захисті постраждалих людей і спричинять подальше переміщення. Окрім того, сувора зима сильно вплине на постраждалих від конфлікту людей, які живуть у пошкоджених будинках або будівлях з невідповідними умовами проживання і не мають доступу до палива чи електроенергії через пошкодження інфраструктури. Імовірно, вони й надалі наражатимуться на ризики у сфері безпеки та захисту, зокрема фізичної безпеки. Передчасне та невдале повернення на місце постійного проживання, імовірно, призведе до вторинного переміщення та зробить людей вразливішими, а також посилить занепокоєння щодо захисту постраждалих людей, якщо основні причини переміщення, зокрема втрата роботи/засобів існування, не будуть усунені. Громади, що приймають, і місцеві органи влади, імовірно, не зможуть повною мірою задовольняти потреби переміщених людей, оскільки війна триває, а матеріальні ресурси поступово виснажуються. Національна система соціального захисту населення, зокрема соціальні служби, працює на межі своїх можливостей через збільшення людей, які потребують спеціалізованої допомоги, та недостатню кількість персоналу, частина якого також виїхала в інші регіони, що негативно впливає на здатність задовольняти потреби вразливих категорій ВПО, осіб, які повернулися на своє постійне

місце проживання, та осіб, які не покидали свої домівки. Ситуації тривалого переміщення в тимчасове житло, яке не відповідає вимогам, зокрема у місця компактного проживання, у поєднанні з обмеженими фінансовими ресурсами, імовірно, значно підвищать уразливість і ризики у сфері захисту, зокрема ризики застосування негативних механізмів пристосування, економічної та сексуальної експлуатації, торгівлі людьми, жорстокого поводження, нехтування постраждалими групами осіб, насамперед домогосподарствами, очолюваними жінками, дітьми, людьми похилого віку й людьми з інвалідністю. Що стосується питань, пов'язаних із правом на житло, землю та власність, затримки в розробці та прийнятті відповідних реформ і політик дедалі більше впливатимуть на постраждале населення, тоді як відсутність технічної спроможності для розробки або фінансових ресурсів для реалізації відповідної політики, імовірно, збільшить потреби у сфері житла й

призведе до додаткових ризиків щодо захисту постраждалих.

Моніторинг

Кластер захисту використовуватиме наведені нижче показники для відстеження змін у сфері захисту в країні. Окрім того, змінена система моніторингу у сфері захисту на рівні громад (головні інформанти) використовуватиметься для моніторингу основних ризиків у сфері захисту людей, які постраждали від повномасштабної війни (у районах переміщення, повернення до постійного місця проживання та в громадах, що приймають ВПО). Регулярні консультації з організаціями, які працюють у сфері захисту на місцях, будуть проводитися в наявних Координаційних центрах Кластера з питань захисту. Це дозволить продовжувати оцінювати ситуацію у сфері захисту. За потреби/необхідності також буде проведено моніторинг для оцінки сталості повернень в місця постійного проживання. Дані звітів ActivityInfo

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	% ВПО, які отримали основні/життєво необхідні послуги у сфері захисту	• Моніторингові звіти кластера (5W)	• щомісячно
02	% ВПО, які постраждали від безпекових інцидентів	• INSO	• щопівроку

Захист дітей

Platform/5W також будуть братися до уваги під час аналізу ризиків та потреб у сфері захисту в країні.

Огляд потреб у Субкластері з питань захисту дітей

Україна переживає безпрецедентне зростання ризиків щодо захисту дітей, оскільки майже дві третини дітей змушені залишити свої домівки після ескалації конфлікту²⁶⁷. Війна призвела до ризиків щодо захисту дітей та їхніх опікунів, наражаючи дітей і жінок на підвищений ризик насильства та жорстокого поводження з дітьми, гендерно зумовленого насильства, розділення сімей, та посилюючи їхню вразливість до торгівлі людьми.

За оцінками, 3,4 мільйона дітей²⁶⁸, зокрема 10 % дітей з інвалідністю²⁶⁹, потребують послуг у сфері захисту дітей. За оцінками Субкластера з питань захисту дітей, понад 2 мільйони дітей є внутрішньо переміщеними особами в Україні. Згідно зі звітами, підтвердженими Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ), у середньому в Україні щодня гине більше ніж двоє дітей і більше ніж чотири отримує поранення – переважно під час обстрілів із застосуванням вибухової зброї в населених пунктах. Також продовжують пошкоджувати та знищувати цивільну інфраструктуру, від якої залежать діти.

Гуманітарні умови для дітей стають дедалі складнішими на сході України, де посилюються бойові дії, і по всій країні продовжують

повідомляти про авіаудари²⁷⁰. Обстріли з використанням вибухової зброї в населених міських районах продовжують спричиняти жертви серед цивільного населення, зокрема серед дітей, і завдавати значної шкоди об'єктам інфраструктури та наданню послуг.

Діти все ще змушені шукати захисту в укриттях і на станціях метро, де умови перебування залишаються складними²⁷¹. У районах інтенсивних бойових дій доступ залишається обмеженим, а родинам надзвичайно необхідна підтримка. Майже дві третини дітей були змушені залишити свої домівки в Україні після ескалації війни та продовжують потерпати від загроз у сфері безпеки, як-от розділення сімей, жорстоке поводження, нехтування, викрадення, сексуальна експлуатація, насильство та посилення їхньої вразливості до торгівлі людьми, що призводить до гострої кризи у сфері захисту дітей²⁷². Вони вкрай потребують захисту, стабільності та послуг із захисту дітей, особливо діти, яких не супроводжують дорослі, або діти, які були розлучені зі своїми родинами.

Постраждале населення

Дівчинки та хлопчики будь-якого віку особливо вразливі, оскільки їхнє захисне середовище послаблюється через розділення із сім'єю та надзвичайний стрес опікунів, а також розпад соціальної структури в цілому. Діти з переміщених громад, ті, хто повернувся на постійне місце проживання, та ті, хто живе у постраждалих

громадах, особливо вразливі до жорстокого поводження, загрози розділення із сім'єю, нехтування, викрадення, сексуальної експлуатації, насильства та торгівлі людьми, що призводить до гострої кризи у сфері захисту дітей²⁷³.

До ескалації війни понад 100 000 дітей проживали в 722 закладах опіки²⁷⁴. Проте лише кожен п'ятий є сиротою, а решта дітей розлучені зі своїми сім'ями через бідність, наркотики, алкоголізм або слабе здоров'я. Ризики у сфері захисту на території України підвищилися, особливо для ВПО та мешканців, які хочуть виїхати за кордон. Зважаючи на збільшення кількості дітей-сиріт та можливе повернення дітей-сиріт, яких тимчасово вивезли за кордон, а також занепокоєння ООН щодо розміщення дітей в інтернатних закладах на тривалий час, надзвичайно важливо знайти альтернативні умови проживання у сім'ї або громаді для українських дітей, які залишилися без батьківської опіки. Ураховуючи збільшення кількості дітей, які залишилися без батьківської опіки, обов'язковою є співпраця зі службою у справах дітей, кримінальною поліцією у справах дітей, центрами соціального обслуговування та місцевими громадами.

Діти з інвалідністю особливо вразливі до наслідків війни. Попри те, що інформації про поточні виклики, з якими стикаються діти з інвалідністю після початку повномасштабної війни, мало, ця група населення залишається особливо вразливою до фізичної і психічної шкоди, а також до проблем щодо доступу до основних послуг. Майже всі аспекти життя дітей, зокрема їхнє психічне здоров'я та системи забезпечення соціальної підтримки, були порушені через збройний конфлікт, що триває, і небезпеку. За даними Державної служби статистики, у 2019 році в Україні проживало 163 886 дітей з інвалідністю, значна частина яких перебувала в інтернатних закладах або в спеціалізованих школах-інтернатах. Це створює численні ризики для дітей, зокрема через виїзд персоналу інтернатних закладів з початком повномасштабної війни і, отже, ризики бути покинутими. Для дітей з інвалідністю можуть виникнути труднощі із виїздом, а відсутність доступу

до ліків, притулку, їжі та води може погіршити стан їхнього здоров'я у постраждалих районах. Партнери із захисту дітей в Ужгороді, Івано-Франківську та Чернівцях висловлюють занепокоєння щодо "розміщення у закладах закритого типу", оскільки дітей переміщують з однієї школи-інтернату в районах активних бойових дій до іншого закладу, не намагаючись розмістити дітей у сім'ях або громадах. Заклади не пристосовані для того, щоб відповідати збільшеним потребам, оскільки їм не вистачає кваліфікованого персоналу та послуг для забезпечення ефективної реабілітації. Багато дітей з інвалідністю залишаються в інтернатних закладах, як-от дитячі будинки, психіатричні установи, школи-інтернати та групові будинки, які відокремлені від суспільства і де вони залишаються без належної підтримки та захисту.

Через свій вік, стать та соціальний статус дівчата-підлітки належать до однієї з груп найбільшого ризику, оскільки можуть стати жертвами зґвалтувань, сексуального насильства, сексуальної експлуатації та наруги, торгівлі людьми, насильства з боку сексуального партнера та інших типів ГЗН²⁷⁵. У зв'язку з погіршенням ситуації з безпекою по всій країні та підвищенням рівня насильства для дівчат проблеми захисту постають особливо гостро. У всьому світі дівчата втричі частіше, ніж хлопці, стають жертвами сексуального насильства. Проте хлопці також страждають від сексуального насильства.

Аналіз потреб

Україна потрапила в список зон, які викликають занепокоєння, у звіті ООН "Діти та збройний конфлікт" за 2021 рік, виданому офісом Генерального секретаря з питань дітей та збройних конфліктів²⁷⁶. Дітям та молоді загрожує фізична небезпека, особливо на територіях, де ведуться бойові дії та в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. Міни, які не вибухнули, усе ще становлять загрозу, хоча роботи з розмінування тривають. Моніторингова місія з прав людини (ММПЛУ) в Україні станом на 27 листопада 2022 року підтвердила щонайменше 17 023 постраждалих серед цивільного населення

з 24 лютого 2022 року, хоча фактичні цифри значно вищі. Серед загиблих 209 хлопчиків, 173 дівчинки і 37 дітей, стать яких ще не встановлено, а серед поранених — 304 хлопчики, 215 дівчинок і 250 дітей, стать яких ще не встановлена.

Війна спричиняє психічні розлади у дітей, які бачать, як убивають, ранять їхніх близьких, руйнують їхні будинки й міста, та живуть у страху бомбардувань та повітряних тривог²⁷⁷. Деякі пережили насильство, інші були його свідками. У багатьох випадках вони залишили домівки, розлучилися з сім'ями чи одним чи обома батьками. Постійний вплив насильства на дітей та втрата опікунів матимуть довготривалі наслідки для психічного та психосоціального добробуту. Без безпечних місць, як-от навчальні заклади та центри для дітей, велика кількість дітей, які не

відвідують школу, стануть ще більш вразливими до насильства, жорстокого поводження та нехтування вдома та у своїх громадах. Наразі терміново потрібні служби підтримки, як-от психологи/соціальні працівники, а також механізми підтримки на рівні громади, щоб допомогти дітям і сім'ям подолати стрес, пов'язаний із війною.

Майже понад 2 мільйони дітей є внутрішньо переміщеними, тому існує серйозне занепокоєння щодо ризику розлучення сімей і торгівлі людьми. Гуманітарні організації постійно відзначають гендерно зумовлене і сексуальне насильство, а також експлуатацію як головні загрози для цих дітей, особливо в пунктах перетину кордону та в транзитних центрах або центрах компактного проживання. Більше того, діти, які раніше були внутрішньо переміщеними особами (до ескалації

БОРОДЯНКА, КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

Люди йдуть повз будинки, пошкоджені масованими обстрілами.
© ЮНІСЕФ/Дієго Ібарра Санчез

конфлікту) та які знову були переміщені або зазнали насильства, є особливо вразливими до психологічної шкоди. У багатьох притулках, які приймають переміщених осіб, відсутні громадські туалети, розділені за статтю або призначені лише для однієї особи, та об'єкти водопостачання та водовідведення. Окрім того, там відсутні відокремлені безпечні ігрові зони для дітей, що підвищує ризики захисту для переміщених жінок та дітей. Позбавлені батьківського піклування діти належать до найвразливішої категорії, особливо якщо вони не мають доступу до належного притулку чи захисту. Крім того, діти у сім'ях альтернативного піклування ризикують втратити захищене середовище, якщо їхні сім'ї не отримують належної підтримки у вигляді ремонту житла та житла.

Станом на лютий 2022 року 104 729 дітей проживали в 722 інтернатних закладах. Близько 40 000 із цих дітей повернулися до своїх біологічних сімей або законних представників у перші дні повномасштабної війни. При цьому належна оцінка можливостей сімей дбати про дітей не проводилась. Зважаючи на збільшення кількості дітей-сиріт та можливе повернення дітей-сиріт, яких тимчасово вивезли за кордон, а також занепокоєння ООН щодо розміщення дітей в інтернатних закладах на тривалий час, надзвичайно важливо знайти альтернативні умови проживання у сім'ї або громаді для українських дітей. Приблизно 5 000 дітей досі перебувають у закладах на постраждалих територіях та в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації (Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська і Херсонська області).

Ризики

Відсутність послуг із захисту дітей: Оцінювання REACH у населених пунктах Донецької, Запорізької, Луганської та Харківської областей свідчать про порушення у роботі служб соціального захисту дітей, що підвищує ризики у сфері захисту для дітей. Ситуація може погіршитися у разі нового переміщення, спричиненого ескалацією війни і/або значним порушенням постачання електроенергії/опалення. У результаті проблеми у сфері захисту

дітей не будуть відстежуватись та розглядатись на різних рівнях (на рівні окремої людини, сім'ї, громади та суспільства). Як наслідок, найвразливіші діти й надалі наражатимуться на ризик та страждатимуть від наявних проблем, а рівень їхнього добробуту буде неможливо оцінити. Окрім того, буде відсутня інформація про випадки, коли дітьми нехтують або піддають фізичному, емоційному та сексуальному насильству, жорсткому поводженню та експлуатації. Такий розвиток подій може сприяти ревіктимізації та використанню негативних механізмів пристосування, як-от розділення із сім'єю, ГЗН і підвищені ризики жорсткого поводження та експлуатації.

Діти у закладах. У разі продовження і/або посилення воєнних дій переміщення дітей із закладів із постраждалих територій знову стане пріоритетом. Водночас існує занепокоєння щодо відсутності документації про процеси переміщення, у зв'язку із чим у майбутньому можуть виникнути труднощі з пошуком дітей, особливо тих, яких вивезуть за кордон.

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка. Погіршення ситуації може призвести до підвищення рівня стресу в сімей, що своєю чергою збільшить потребу в психосоціальній підтримці та консультаціях, але доступ до цих послуг буде обмеженим через масштаби переміщення та пошкодження інфраструктури. Кількість розділених із сім'ями дітей може збільшитися і виникне потреба у послугах з пошуку та возз'єднання сімей.

Моніторинг

Субкластер з питань захисту дітей проводить періодичний моніторинг ситуації та реагування шляхом оцінювання, моніторингових виїздів на місцях та партнерської звітності, а також шляхом постійного моніторингу наявних систем раннього попередження. Аналіз даних у форматі CPIMS+, 5W, Activity Info та інші методи моніторингу допоможуть розуміти тренди, потреби та прогалини, зокрема типи зареєстрованих випадків у сфері захисту дітей, постраждалі групи, надані послуги та області, в яких було допущено прогалини.

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	% дітей, які наражаються на ризики для їхньої безпеки	• МСОП	• щороку
02	% домогосподарств, які мають доступ до соціальних послуг для дітей (соціальний супровід, психосоціальна підтримка, моніторинг і реагування, медичні послуги)	• МСОП	• щороку
03	% домогосподарств із принаймні одною дитиною (до 18 років), яка проживає окремо	• МСОП • СРІМС+	• щороку
04	к-ть населених пунктів, де є доступ до відповідних послуг соціального супроводу й послуг з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.	• Картографування послуг • МСОП	• щоквартально

Гендерно зумовлене насильство

Огляд потреб у Субкластері з питань гендерно зумовленого насильства

Гендерно зумовлене насильство, зокрема сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, є важливою проблемою, яка загрожує життю, особливо жінок та дітей, у постраждалих від конфлікту регіонах України. Дві третини жінок в Україні були жертвами тієї чи іншої форми ГЗН у своєму житті до ескалації війни²⁷⁸. Початок повномасштабної війни у лютому 2022 року та погіршення ситуації у сфері безпеки різко підвищили ризик виникнення різних форм насильства — зокрема пов'язаного з конфліктом сексуального насильства, сексуальної експлуатації та жорстокого поводження, а також торгівлі людьми²⁷⁹. Ризики та вразливість до ГЗН підвищуються через погіршення соціально-економічної ситуації, адже 50 % населення (половина з них жінки) висловлюють готовність приймати ризиковані пропозиції роботи, які можуть призвести до експлуатації, торгівлі людьми та насильства²⁸⁰. Повідомляється, що насильство з боку інтимних партнерів залишається на високому рівні в різних регіонах України й непропорційно сильно зачіпає жінок²⁸¹. Жінки, чоловіки, хлопчики та дівчинки, які залишаються в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації або в безпосередній близькості до активних бойових дій, військовополонені (зокрема ті, які утримуються російськими військовими), внутрішньо переміщені жінки та діти, особливо ті, які проживають або

тимчасово перебувають у центрах компактного проживання, пунктах перетину кордону, люди, які повертаються на постійне місце проживання в райони, де відновлено контроль уряду України, жінки та дівчинки з інвалідністю, і маргіналізовані ромські громади, особливо незахищені та наражаються на високий ризик пов'язаного з конфліктом сексуального насильства, сексуальної експлуатації та жорстокого поводження, сексуальних домагань, торгівлю людьми, домашнього та економічного насильства.

Попри те, що деякі послуги для постраждалих від ГЗН досі надаються в декількох громадах та великих містах, окрім громад, де ведуться активні бойові дії, основні послуги наразі недостатні та обмежені, зокрема відбулося скорочення послуг, які надавалися до початку повномасштабної війни, порушення шляхів перенаправлення, відсутність якісних послуг, серед яких послуги з ГЗН та безпечні притулки, а також недостатня координація на обласному та громадському рівнях тощо. Повідомляється, що обмежені можливості місцевих партнерів щодо реагування на ГЗН, відсутність обізнаності та інформації про доступність основних послуг у громаді та центрах компактного проживання поширені особливо серед внутрішньо переміщених жінок, дівчат, хлопців і чоловіків, етнічних меншин, людей старшого віку та людей з інвалідністю.

Постраждале населення

Близько 3,6 мільйона людей (57 % ВПО, 27 % людей, які повернулися на постійне місце проживання, 16 % непереміщених осіб) потребуватимуть послуг із запобігання, пом'якшення ризиків та реагування на ГЗН у 2023 році. Більшість з них – це жінки та дівчата (90 %), а також люди, які наражаються на різні форм ГЗН. До них належать: внутрішньо переміщені жінки та дівчата, які продовжують переміщуватись, особливо у центрах компактного проживання/транзитних центрах або в пунктах перетину кордону; люди, які вичерпали фінансові ресурси та повернулися на постійне місце проживання, особливо в райони зі знищеною цивільною інфраструктурою, де нещодавно відновлено контроль уряду України; люди, які проживають поблизу зон активних бойових дій; дівчата, які наражаються на ризики сексуальної експлуатації; люди похилого віку та люди з інвалідністю, які можуть залишатися в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації проти своєї волі; жінки та дівчата, які живуть з ВІЛ/СНІДом та мають проблеми із доступом до послуг та підтримки; жінки та дівчата, хлопчики та чоловіки, які не можуть виїхати з територій, де тривають військові дії, або перебувають в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації; жінки, які підтримують Україну як військовослужбовці/озброєні особи та партнерки нинішніх або колишніх учасників бойових дій; військовополонені жінки та чоловіки, особливо ті, яких утримують російські військові; роми, які зазнали історичної дискримінації та продовжують зазнавати її під час війни Російської Федерації проти України; а також люди з різною сексуальною орієнтацією та гендерною ідентичністю, які зазнають дискримінації та переслідувань з боку озброєних осіб і яким часто забороняють виїзд з України.

За оцінками Субкластера з питань ГЗН, 39 % з майже 3,6 мільйона людей, більшість з яких жінки та дівчата і тому є особливо вразливими до ризиків ГЗН, наразі проживають у східних та

південних областях України, які безпосередньо постраждали від військових дій, що тривають, та частково знаходяться в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. Області з найвищим рівнем потреб (рівень 5) – це Донецька, Херсонська, Луганська та Запорізька, а також частково Сумська, Харківська та Миколаївська. На територіях із 4-м рівнем потреб проживає 27 % людей, які потребують заходів із запобігання, пом'якшення ризиків та реагування на ГЗН. До них належать райони, у яких проживає велика кількість ВПО та у яких тривають військові дії/інциденти, про які повідомлялося з початку повномасштабної війни. Близько 34 % людей, які потребують послуг ГЗН, проживають у районах із 3-м рівнем потреб у центральних, північних та західних областях країни.

Аналіз потреб

Війна в Україні наражає переважно жінок і дівчат, а також хлопців і чоловіків, на загрози ГЗН. Ризик пов'язаного з конфліктом сексуального насильства є особливо високим для тих, хто опинився в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, живе або повертається в райони, розташовані в безпосередній близькості від військових дій, а також для тих, хто був офіційно чи свавільно затриманий. Проблеми психічного здоров'я, пов'язані як із ГЗН, так і з ширшим контекстом війни та переміщення, є серйозними, особливо для тих, хто був евакуйований із районів під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. Жінки та дівчата-підлітки, які є переміщеними особами або продовжують переміщуватись і які намагаються перетнути кордон або повертаються додому з вичерпаними фінансовими ресурсами, особливо вразливі до значних ризиків торгівлі людьми з метою сексу, сексуальної експлуатації та жорстокого поводження, домашнього насильства, сексу з постраждалими та інших видів ГЗН. Жінки та дівчата з інвалідністю, зокрема з проблемами у сфері психічного здоров'я, ті, які живуть із ВІЛ, жінки старшого віку, маргіналізовані ромські

спільноти, ЛГБТКІА+ та інші залишаються вразливими до різних форм ГЗН в Україні.

Спроможність держави охопити та надати життєво необхідну допомогу постраждалим від ГЗН продовжує різко зменшуватися через значні витрати на оборону, пов'язані з повномасштабною війною, переміщення та відсутність кваліфікованого персоналу та перерозподілу ресурсів раніше доступних для послуг щодо ГЗН для задоволення більш очевидних потреб ВПО та інших вразливих категорій, як-от розміщення, соціальний захист та догляд за пораненими. Координація між ключовими секторами, відповідальними за надання послуг із ГЗН, залишається слабкою, особливо на обласному та місцевому рівнях. Шляхи перенаправлення, які діяли до повномасштабної війни, були порушені в багатьох місцях і потребують термінового відновлення у тісній співпраці з обласними та місцевими органами влади та постачальниками послуг, зокрема НУО. Люди, які живуть у районах військових дій, обстрілів та/або в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, стикаються з додатковими перешкодами для доступу до послуг, що створює ризики як для постраждалих, так і для постачальників послуг²⁸². Крім того, більшість доступних послуг зосереджено у великих містах, а сільські громади мають обмежений доступ до них. Організації громадянського суспільства (ОГС) повідомляли про випадки, коли послуги були доступні лише постраждалим, зареєстрованим у цій громаді чи регіоні, і недоступні для ВПО²⁸³. Українські та регіональні жіночі організації активно борються з проявами ГЗН, але у них виникає чимало проблем, оскільки вони намагаються надати підтримку дуже великій кількості ВПО, громадам, що приймають, і тим, хто безпосередньо постраждав від насильства та незахищеності. Вони вкрай потребують підтримки, включно з розбудовою спроможностей, та допомоги у приведенні своїх послуг у відповідність із кращими міжнародними практиками²⁸⁴. Доступ до інформації, яка рятує життя, а також наявність спеціалізованих послуг щодо ГЗН серед людей із високим ризиком ГЗН,

зокрема ВПО, залишається обмеженим, навіть у випадку доступності спеціалізованих послуг²⁸⁵.

Ризики

Ризики ГЗН підвищуються у зв'язку із переміщенням і невідповідністю умов у притулках, а також відсутністю приватності та окремих приміщень у центрах компактного проживання. Недостатній і нестабільний доступ до фінансових ресурсів і притулків також є чинником застосування негативних механізмів пристосування, що наражає жінок і дівчат на ризик сексуальної експлуатації.

Збільшення кількості ВПО посилює навантаження на основні послуги, погіршуючи їхню якість і доступність. У районах, де нещодавно відновлено контроль уряду України, зі складними умовами проживання та зруйнованою цивільною інфраструктурою люди, які повернулися в постійні місця проживання, потребують основних послуг, яких у більшості випадків не надають, оскільки їх потрібно відновлювати.

Вплив невизначеності, конфлікту та різних форм насильства може призвести до підвищення ризику психосоціальних та психічних проблем серед постраждалого населення. Збільшення кількості чоловіків і жінок із посттравматичним стресовим розладом через військовий досвід також може призвести до збільшення випадків насильства з боку інтимного партнера.

Відсутність поінформованості про те, як запобігти ГЗН і реагувати на нього, а також інформації про доступні основні послуги, що рятують життя, заважають вразливим людям діяти відповідним чином, зокрема вчасно та безпечно звернутися по допомогу.

Відсутність якісних державних і недержавних послуг, які не надаються з дотриманням підходу, орієнтованого на постраждалих, може наразити постраждалих на ризики зазнати подальшої шкоди, а також підвищити недовіру до основних доступних послуг.

Моніторинг

Субкластер з питань ГЗН відстежуватиме тренди та потреби щодо гендерно зумовленого насильства за допомогою різних методів збору даних, зокрема перевірки безпеки в центрах компактного проживання, консультацій із ключовими інформантами та постачальниками послуг щодо ГЗН, а також оцінки DTM та REACH. Субкластер з питань ГЗН також запровадить систему інформаційного менеджменту GBVIMS+ на пілотній

основі для моніторингу тенденцій надання послуг щодо ГЗН на основі повідомлень про випадки ГЗН від вибраних спеціалізованих організацій, що надають послуги з подолання наслідків ГЗН. Карти послуг постійно оновлюватимуться для оцінки доступності та якості послуг по всій країні. Дані у форматі 5W будуть зібрані та проаналізовані для моніторингу досягнення цілей плану гуманітарного реагування.

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	% домогосподарств за типом повідомлень щодо безпеки жінок	• МСОП	• щорічно
02	% випадків, у яких жінки та дівчата уникали певних районів, тому що не почувалися там безпечно	• МСОП	• щорічно
03	% чоловіків, жінок, хлопців та дівчат, які знають про послуги з реагування на ГЗН	• МСОП	• щорічно

Протимінна діяльність

Огляд потреб у Субкластері протимінної діяльності

З лютого 2022 року площа воєнних дій в Україні перевищувала 160 000 квадратних кілометрів (приблизно 25 % території країни)²⁸⁶. Потенційно пристрої, які не розірвалися, можуть бути знайдені у будь-яких районах колишньої зони бойових дій. Проте продовжуються дослідження для визначення фактичного ступеня забруднення²⁸⁷. Відомо, що території на півночі та сході України забруднені мінами, боєприпасами, що не розірвалися, зокрема суббоєприпасами і саморобними вибуховими пристроями, а саме райони Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Київської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Сумської, Харківської та Чернігівської областей²⁸⁸. Вибухонебезпечні предмети наявні як у містах, так і в сільській місцевості серед уламків зруйнованих будівель, на сільськогосподарських угіддях і в лісах.

З лютого 2022 року було зафіксовано понад 400 нещасних випадків, пов'язаних з мінами, боєприпасами, що не розірвалися, і саморобними пристроями²⁸⁹. Однак ця цифра вважається суттєво заниженою. Наявність наземних мін і боєприпасів, що не розірвалися, або пов'язані з цим ризики впливають на доставлення гуманітарної допомоги, створюють перешкоди для безпечного пересування цивільних по дорогах і стежках, а також у житлових районах і громадах, які постраждали від конфлікту. Вибухонебезпечні предмети становлять ризик для місцевих жителів

і ВПО, а також для гуманітарних організацій, які, можливо, проводять оцінювання або надають гуманітарну допомогу в забруднених районах.

При перегляді бази даних людей, які занепокоєні наявністю вибухонебезпечних предметів²⁹⁰, нещасних випадків та інцидентів/подій²⁹¹, пов'язаних із мінами²⁹², під час аналізу було виявлено 5 районів, які мають катастрофічний, 5-й рівень гостроти потреб (Миколаївський, Сєверодонецький, Сумський, Харківський і Херсонський), розташовані в 5 областях, 17 районів – 3-й ступінь гостроти потреб та 11 районів – 4-й ступінь гостроти потреб. Ці райони здебільшого знаходяться на сході та півночі України, де населення піддається ризикам постраждати від вибухонебезпечних боєприпасів.

Постраждале населення

Ураховуючи наявні оцінки забруднення²⁹³, розподілу постраждалих²⁹⁴ і "занепокоєння щодо вибухових пристроїв"²⁹⁵, зазначеного під час збору інформації, в Україні налічується майже 10,7 мільйона людей, які потребують послуг із протимінної діяльності, 52 % з яких – жінки, 19 % – діти, 53 % – дорослі та 28 % – люди старшого віку. У 122 постраждалих районах, які вважаються певною мірою забрудненими мінами/боєприпасами, що не розірвалися, відсоток людей, які занепокоєні наявністю вибухонебезпечних боєприпасів у своїх громадах, перевищує 15 % у 25 районах. Майже 40 % постраждалих

від вибухонебезпечних предметів загинули від отриманих поранень, і 22 % цієї кількості становлять жінки та діти.

Дані про забруднення та постраждалих використовуються для розрахунку людей, які потребують допомоги. На районному рівні поки що не існує систематичного збору даних про вплив вибухонебезпечних предметів через обмежений доступ до земельних ділянок, ресурсів або засобів існування. Цю інформацію буде враховано в мультисекторальній оцінці потреб, яку проведуть наприкінці 2022 року - на початку 2023 року, і представлено в оновленому ОГП/ПГР.

Вплив на людей щодо потреб гуманітарної протимінної діяльності, її обсягу та серйозності проблеми є дуже значним. За оцінками, кількість людей, які потребують такої допомоги, складає 10 663 357 людей, з яких діти становлять 19 %, дорослі – 53 % та люди старшого віку – 28 % (52 жінки і 48 % чоловіки).

Аналіз потреб

Основним чинником протимінної діяльності є повернення та раннє відновлення в районах, де раніше відбувалися бойові дії. В Україні можна визначити два різні регіони, де потрібно проводити розмінування: північні області, які постраждали від короткострокових бойових дій, де забруднення спричинено боєприпасами, що не розірвалися, залишеними вибухонебезпечними предметами та протитранспортними мінами, та східні області, де забруднення, імовірно, буде складнішим, оскільки

бойові дії тут тривають довше, а це передбачає більшу кількість оборонних позицій і, таким чином, більший ступінь забруднення. Хоча у північних областях все ще потрібно проводити протимінні заходи, саме гуманітарний простір на сході та зміна районів активних бойових дій визначатимуть можливості, обсяг і тривалість потреб у протимінній діяльності в Україні. У районах, де нещодавно відновлено контроль Уряду України, виникає більший попит на послуги протимінної діяльності, щоб забезпечити надання гуманітарної допомоги та підтримати швидке відновлення, зокрема шляхом безпечного управління ризиками вибухових небезпек під час розбирання завалів та відбудови. Проте ситуація по всій Україні залишається нестабільною, зважаючи на розвиток воєнних дій, тому служби протимінної діяльності повинні залишатися гнучкими, щоби забезпечувати необхідний доступ і реагувати на потреби.

Моніторинг

Субкластер протимінної діяльності буде проводити моніторинг зміни потреб за чотирма індикаторами: відсоток людей, які занепокоєні наявністю вибухонебезпечних предметів (який буде переглядатись щоквартально), відсоток людей, які мають обмежений доступ до земельних ділянок, ресурсів і засобів до існування (буде переглядатись двічі на рік), кількість загиблих або поранених від вибухонебезпечних предметів (буде переглядатись щомісяця), а також кількість інцидентів із вибухонебезпечними предметами (буде переглядатись щомісяця) на основі джерел, наведених у таблиці нижче.

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	% людей (з розподілом за віком, статтю, інвалідністю), які занепокоєні наявністю вибухонебезпечних предметів	<ul style="list-style-type: none"> • DRC • REACH • МСОП 	<ul style="list-style-type: none"> • щоквартально
02	% людей (з розподілом за віком, статтю, інвалідністю), які мають обмежений доступ до земельних ділянок, ресурсів або засобів існування через забруднення вибухонебезпечними предметами	<ul style="list-style-type: none"> • МСОП 	<ul style="list-style-type: none"> • двічі на рік

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
03	к-ть людей, які постраждали або загинули від вибухонебезпечних предметів	<ul style="list-style-type: none"> • HALO • INSO • GICHD • DRC • ДСНС • УВКПЛ • МСОП 	• щомісяця
04	к-ть інцидентів з вибухонебезпечними предметами (авіаудари/удари з БПЛА, гранатомети, міни та саморобні вибухові пристрої, вибухи, обстріли, артилерійські обстріли, ракетні удари)	<ul style="list-style-type: none"> • ACLED • INSO 	• щомісяця

ХЕРСОН, ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

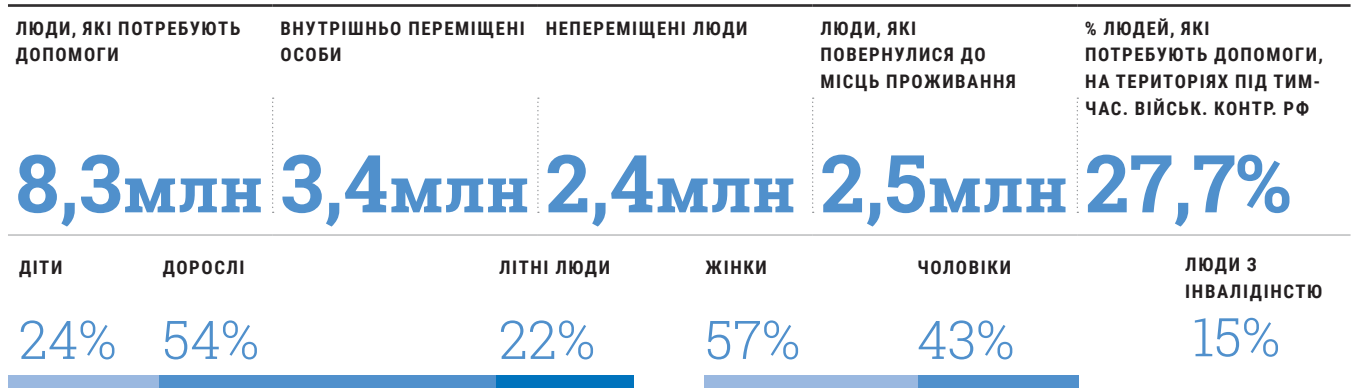
Мама з донькою оглядають вікно, розбите через вибух снаряда поруч із їхнім будинком. Листопад 2022 року
© ПРООН/Олександр Ратушняк

3.6

Житло та непродовольчі товари

Огляд потреб у Кластері житла та непродовольчих товарів

За оцінками, 8,3 мільйона людей, серед яких ВПО, непереміщені постраждалі люди та люди, які повернулися на постійне місце проживання, потребуватимуть підтримки Кластера у 2023 році²⁹⁶. Більшість із них проживають у центральних, південних і східних областях, зокрема в районах бойових дій і або в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації²⁹⁷. Наслідки незаконного вторгнення в лютому 2022 року в поєднанні з тривалими наслідками бойових дій з 2014 року спричинили значне переміщення населення, масштабні руйнування й зниження можливостей пристосування. Так, 29 % ВПО, як порівняти з 2 % непереміщених людей, обирають для оренди житло низької якості, а 78 % перейшли до дешевших основних непродовольчих товарів, як порівняти із 65 % непереміщених осіб²⁹⁸.

Очікується, що райони, де нещодавно відновлено контроль уряду України, постраждали найбільше: будинки в південних і східних областях потребують утеплення, ремонту та забезпечення твердим паливом і комунальними послугами.

Попри те, що ситуація в Україні залишається нестабільною, очікується, що потреби у житлі

та непродовольчих товарах (НПТ) здебільшого матимуть три категорії населення:

ВПО: допомога щодо сплати оренди, допомога для осінньо-зимового періоду, зимовий одяг, опалювальні прилади, тверде паливо та підтримка перебування в місцях компактного проживання.

Непереміщені особи: набори для екстреного ремонту в районах, де нещодавно відновлено контроль уряду України, предмети для осінньо-зимового періоду, предмети для екстреного забезпечення укриттів, опалювальні прилади, тверде паливо, ремонт та утеплення будинків.

Люди, які повернулися на постійне місце проживання: підтримка щодо сплати оренди житла, підтримка перебування у тимчасовому житлі, ремонт житла (дрібні та середні ремонти), опалювальні прилади та паливо.

До чинників потреб у секторі житла та непродовольчих товарів належать руйнування та евакуація у зв'язку з обстрілами та збройним насильством, а також порушення послуг електро- та тепlopостачання (брак твердого палива). Наприклад, із 7 по 18 жовтня 2022 року внаслідок ударів по енергетичних об'єктах було знеструмлено близько 4 000 населених пунктів в

11 областях²⁹⁹. Окрім того, напередодні зими вже 62 % непереміщених осіб і 67 % ВПО скоротили споживання електроенергії, як порівняти з попередніми роками³⁰⁰. Іншими факторами потреб у секторі житла та непродовольчих товарів є нестача робочої сили та будівельних матеріалів; тривале перебування у місцях компактного проживання; значне забруднення земель наземними мінами/ВЗВ; обмеження свободи пересування; відсутність доходу; негативні механізми пристосування; відсутність доступу до документації та гарантій на право користування земельними ділянками; відсутність або обмежений доступ до соціальних послуг, які надаються органами влади³⁰¹.

Постраждале населення

Згідно з оцінюванням, в Україні 8,3 мільйона людей потребують допомоги у секторі житла та непродовольчих товарів, зокрема 3,5 мільйона чоловіків і 4,7 мільйона жінок. До цього показника належать понад 3,4 мільйона ВПО, більш ніж 2,3 мільйона непереміщених осіб та понад 2,5 мільйона людей, які повернулися на постійне місце проживання. Серед них є групи людей з особливими вразливостями, які збільшують їхні потреби у гуманітарній допомозі.

Станом на лютий 2022 року в Україні був найвищий відсоток людей старшого віку, які постраждали від конфлікту, які становили близько 30 % населення країни³⁰². Війна сильно вплинула на можливість отримання людьми похилого віку пенсій³⁰³, медичної допомоги та інших основних послуг, зокрема відповідного житла. Розділення сімей, зокрема опікунів, та порушення систем підтримки призвело до того, що багато людей стали беззахисними та ізольованими³⁰⁴, залежними від підтримки у сфері житла та непродовольчих товарів.

Люди з інвалідністю вже стикалися проблемами, намагаючись отримати допомогу та захист, до лютого 2022 року³⁰⁵. Згідно з оцінюваннями, умови проживання людей цієї категорії значно погіршилися³⁰⁶. Вони потребують підтримки

у сфері житла та непродовольчих товарів, а також адресної та спеціалізованої матеріальної допомоги та послуг.

Жінки та дівчинки становлять майже 61 % людей, які потребують допомоги в Україні. Серед жінок-ВПО 49 % повідомили про потребу в нагрівальних електроприладах, як порівняти з 38 % чоловіків-ВПО³⁰⁷. Із загостренням гуманітарної кризи багато жінок стали годувальницями своїх сімей. Хоча жінки частіше очолюють домогосподарства в постраждалих від конфлікту районах України, вони, на відміну від чоловіків, також мають і більше багатосекторальних потреб, за даними моніторингу в сфері захисту.

Є лише обмежені дані про гуманітарні потреби людей в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. За даними інтерв'ю з ключовими інформантами, цивільні громадяни стикаються з проблемами доступу до основних послуг, а також щодо отримання соціальних виплат³⁰⁸. Ця частина населення найбільше потребує допомоги, особливо стосовно ремонтів будинків і предметів побуту та повсякденного вжитку. Хоча більшість ВПО можна вважати певною мірою вразливими, ВПО, які є економічно чи соціально маргіналізованими та/або переміщеними з районів, які найбільше постраждали від військового наступу, мають найбільше потреб. ВПО, яким загрожує виселення з поточного орендованого житла, також вважаються дуже вразливою групою.

Аналіз потреб

До наслідків повномасштабної війни належать масштабні пошкодження та руйнування будинків та цивільної інфраструктури. За даними швидкого оцінювання збитків і потреб в Україні, прямі збитки сягнули понад 97 мільярдів доларів США, причому житловий сектор постраждав найбільше. На нього припадає 40 % загального збитку. Постраждало близько 817 000 житлових одиниць, причому на Донецьку, Луганську, Київську та Харківську області припадає понад 82 % загального пошкодження житла в країні³⁰⁹. Близько третини

пошкодженого житла не підлягає ремонту, а решту було пошкоджено частково³¹⁰. Пошкодження житла є одним із факторів переміщення в Україні. Оскільки будинки погано пристосовані для забезпечення безпеки та захисту від стихії, 56 % ВПО в орендованих будинках побоюються, що протягом зимових місяців вони залишаються без електроенергії³¹¹. Передбачається, що в районах/областях на сході та півдні країни, де нещодавно відновлено контроль Уряду України, будуть виявлені додаткові потреби.

Потреба в житлі та непродовольчих товарах є дуже значною. ВПО часто їдуть із дому, швидко збираючись, не маючи змоги взяти речі домашнього вжитку та необхідні речі, тому потребують додаткової матеріальної підтримки. Їм може знадобитися тимчасове житло, а також тимчасовий притулок та непродовольчі товари. Переміщені особи, які мають можливість орендувати житло, часто отримують житло з відповідними умовами, зокрема необладнані будинки, які не призначено для того, щоб приймати людей. Наразі 53 % ВПО живуть в орендованому житлі, витрати на яке вони можливо не зможуть покрити³¹². Це наражає їх на ризик виселення або використання негативних механізмів пристосування.

Люди, які перебувають у місцях компактного проживання, як правило, мають високі потреби, як порівняти з 80 % ВПО, які проживають у приватних осіб. Ці групи населення, як правило, є більш соціально та економічно маргіналізованими. Вони приїжджають з невеликою кількістю речей і не мають ресурсів, щоб переїхати в приватне або довгострокове житло. Як наслідок, їм будуть потрібні непродовольчі товари, зокрема зимовий одяг і постільна білизна, а також підтримка для оплати комунальних послуг і отримання доступу до установ і послуг. Існує потреба у будівельних роботах у вже наявних приміщеннях, переобладнаних у місця компактного проживання, для створення або покращення спальних місць, кухонь та ванних кімнат, а також для встановлення систем опалення та теплоізоляції. Підтримка також необхідна для забезпечення довгострокових

рішень для ВПО, які не можуть повернутися до своїх домівок, наприклад, підтримка для сплати оренди та іншої грошової допомоги для оренди приватного житла та придбання речей та їжі.

Узимку постраждале населення зіткнеться із суворими погодними умовами, зокрема мінусовими температурами, під час яких руйнування будинків і пошкодження громадської інфраструктури, що призведе до обмеження тепло- або електропостачання, може мати серйозні наслідки. Зима може стати питанням життя чи смерті, якщо постраждале населення не зможе опалювати свої будинки, теплоізоляція у яких часто невідповідна. Результати опитування ключових інформантів свідчать про те, що напередодні зими 65 % респондентів у районах активних бойових дій повідомляють про постійні перебої з подачею газу, а 50 % повідомили про постійні перебої з подачею електроенергії³¹³. Наразі люди у східних областях найбільше потребують нагрівальних електроприладів. Саме у цьому регіоні 34 % ВПО вказали на потребу в нагрівальних електроприладах та твердопаливних котлах. Теплоізоляція та ремонт пошкоджених будинків особливо потрібні у віддалених сільських районах.

Ризики

Постійні обстріли цивільного населення та цивільної інфраструктури, імовірно, посилять потреби у житлі та непродовольчих товарах постраждалих людей і спричинять подальше переміщення. Існує ризик того, що люди, які повертаються на постійне місце проживання, після прибуття виявлять, що їхнє звичне життя неможливо відновити через пошкоджені будинки та інфраструктуру. Це може призвести до повторного переміщення та небажання повертатися вдруге.

На громади, що приймають ВПО, та місцеві органи влади продовжить зростати навантаження щодо задоволення особливих потреб переміщених осіб, що може призвести до поступового виснаження ресурсів і негативних економічних наслідків. Можливе погіршення безпеки, а

також бюрократичні чи логістичні проблеми, як-от порушення ланцюгів постачання, можуть перешкоджати своєчасній закупівлі і доставленню непродовольчих товарів. Це особливо стосується районів активних бойових дій і районів під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації.

Зима несе з собою особливі ризики щодо забезпечення житлом і доставлення непродовольчих товарів, створюючи перешкоди для будівельних робіт і призводячи до можливого дефіциту твердого палива та різкого зростання цін на енергоносії, особливо у віддалених районах. Крім того, COVID-19 залишається ризиком, який може порушити роботу та надання послуг, а також вплинути на здоров'я людей, особливо в місцях компактного проживання.

Моніторинг

Кластер житла та непродовольчих товарів використовуватиме три індикатори для відстеження змін у потребах з часом. Кластер використовує дані REACH, отримані в результаті інтерв'ю з ключовими інформантами, а також аналіз експертного оцінювання і оцінювання потреб партнерами. Будуть проводитись

додаткові оцінювання пошкоджень як індикатор потреб. Обласні координаційні хаби на сході, заході, півночі та в центрі країни забезпечують платформу для консультацій з місцевою владою та партнерами, щоб задовольнити потреби і уникнути дублювання заходів.

Кластер житла та непродовольчих товарів регулярно проводить координаційні наради за участю 142 партнерів. Крім того, інструменти звітності 5W та ActivityInfo використовуються для виявлення трендів на основі даних, наданих партнерами, щодо запланованих, поточних і виконаних заходів. Кластер житла та непродовольчих товарів має кілька інструментів моніторингу та звітності, а також керівництва щодо допомоги під час осінньо-зимового періоду для заохочення дотримання мінімальних стандартів, сприяння цільовій допомозі та забезпечення відповідальності перед постраждалими населенням під час всіх робіт. Також доступна інтерактивна інформаційна панель щодо виконання заходів із наявним перекладом. Технічні рекомендації та стратегічні вказівки надаються Технічними робочими групами та Стратегічною консультативною групою, до складу яких входять агентства ООН, міжнародні та неурядові організації.

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	% людей, які потребують допомоги з житлом	<ul style="list-style-type: none"> • ЗОН • МСОП 	<ul style="list-style-type: none"> • щоквартально • щорічно
02	% людей, які потребують непродовольчих товарів	<ul style="list-style-type: none"> • ЗОН • МСОП 	<ul style="list-style-type: none"> • щоквартально • щорічно
03	% пошкоджених/зруйнованих цивільних будинків/помешкань	<ul style="list-style-type: none"> • Уряд України 	<ul style="list-style-type: none"> • щоквартально

3.7 Вода, санітарія та гігієна

Огляд потреб у Кластері ВСГ

Негативний вплив війни на послуги та ресурси у сфері ВСГ має декілька проявів:

- Порушення постачання питної води та погіршення якості води через пошкодження інфраструктури водопостачання та енергетичної інфраструктури, що забезпечує роботу насосних станцій та очисних споруд.
- Перебої в роботі та пошкодження інфраструктури водовідведення, що спричиняє додаткове забруднення поверхневих водних об'єктів та призводить до просочування стічних вод у джерела питного водопостачання. Моніторинг поверхневих водних об'єктів також вказує на перевищення рівня фізико-хімічних забруднювальних речовин, таких як нафта, ртуть, амонієвий азот та нітрити.
- Перебої з водопостачанням інфраструктури централізованого опалення й пошкодження цієї інфраструктури, зокрема теплових електростанцій, котельень, трубопроводів та енергетичної інфраструктури, що їх живить, впливають на міські райони, які залежать від теплопостачання в зимові місяці. Вода постачається теплопостачальними компаніям і тепловим електростанціям водопостачальними компаніями (водоканалами), тому пошкодження інфраструктури водопостачання

автоматично впливає на функціонування системи опалення.

- Пошкодження дамб/водосховищ, які забезпечують водою виробників енергії, промисловість та сільське господарство, створює значні ризики великомасштабних повеней, а також перешкоджає стабільному водопостачанню в районах з дефіцитом води в посушливі літні місяці.
- Зростають витрати постачальників послуг, пов'язаних зі звичайною операційною діяльністю, та витрати на технічне обслуговування під час надання послуг водопостачання та водовідведення, а також послуг відведення та очищення стічних вод.

Такий вплив призводить до загострення вже наявних факторів уразливості, особливо у східних та південних областях, які залежать від постачання питної води з інших регіонів через досить зношену інфраструктуру, обмежені можливості доступу до альтернативних джерел та стикаються зі значними проблемами, пов'язаними з якістю води.

Хоча рівень надання послуг впливає як на населення загалом, так і на інші основні послуги й установи, зокрема школи та медичні заклади, ВПО, які мешкають у центрах компактного проживання, часто стикаються з додатковими

обмеженнями в отриманні послуг ВСГ, особливо люди з інвалідністю, що пов'язано з первісним призначенням будівель, на базі яких було створено такі центри.

Потреби, як правило, пов'язані з доступністю ванних або душових кімнат, наявністю приміщень, розділених за статевою ознакою, наявністю пральних кімнат, доступом до гарячої води, наявністю засобів особистої гігієни та мийних засобів. Через брак приміщень, розділених за ознакою статі, може виникнути ризик для безпеки та захисту жінок і дівчинок, а також інших груп, що стикаються з ризиком ГЗН. Жінки та дівчинки потребують приватності, доступу до чистої води, мила та санітарно-гігієнічних засобів, щоб піклуватися про своє менструальне здоров'я та гігієну. Нарешті, зростання цін на основні засоби гігієни через інфляційний тиск створює додаткове навантаження на бюджети вразливих домогосподарств, незалежно від того, чи є вони ВПО, людьми, які повертаються до місць постійного проживання, або ж місцевими жителями, та доступність до них відповідних товарів.

Постраждале населення

У районах, де через бойові дії, що тривають, відзначається найвищий рівень потреб, люди старшого віку, люди з інвалідністю та малозабезпечені сім'ї мають труднощі з пересуванням, у зв'язку з чим вони становлять більшу частку населення, яке залишається в таких районах. Ці групи населення стикаються з додатковими проблемами, пов'язаними з доступом до альтернативних джерел або пунктів розподілу, а також наражаються на підвищені ризики для їхнього здоров'я й добробуту в тих випадках, коли послуги ВСГ надаються в обмеженому обсязі. Як свідчать численні повідомлення, населенню доводиться вдаватися до використання небезпечних джерел води, внаслідок чого воно наражається на підвищені ризики під час подолання великих відстаней до альтернативних джерел води через обстріли та авіаудари, а також ризики, пов'язані з ГЗН, як-от

сексуальні домагання або фізичні напади. Так, у процесі деяких досліджень³¹⁴ було встановлено, що 79 % людей похилого віку мають труднощі з доступом до достатньої кількості безпечної питної води, а 61 % – труднощі з доступом до основних засобів гігієни в постраждалих областях, що пов'язано з проблемами, викликаними обмеженою мобільністю таких людей, і такі проблеми поглиблюються через недостатній рівень доходу або відсутності особи, до якої можна звернутися по допомогу, що може призвести до застосування негативних і шкідливих механізмів пристосування.

Через війну також загострюється наявна гендерна й соціальна нерівність та дискримінація. Жінки становлять більшість ВПО та біженців і можуть стикатися з проблемами з отриманням доступу до послуг та джерел засобів до існування, особливо у зв'язку зі збільшеним обсягом обов'язків з догляду за дітьми, урахувавши закриття шкіл. В "Оперативному ґендерному аналізі ситуації в Україні"³¹⁵ вказано, що збільшується кількість повідомлень про випадки ГЗН, зокрема факти домашнього насильства та пов'язаного з конфліктом сексуального насильства. Діти та очолювані жінками домогосподарства також наражаються на ризик сексуальної експлуатації та насильства, і, крім того, можуть використовувати негативні механізми пристосування, такі як секс заради виживання, якщо вони не мають можливості задовольнити основні потреби своїх сімей.

Проведене у вересні загальне опитування населення з використанням Матриці відстеження переміщення, показало, що жінки-ВПО повідомили про найвищі потреби у 7 з 9 розглянутих факторів (грошова допомога, опалення, непродовольчі товари, ліки, харчові продукти, тверде паливо та предмети гігієни), а жінки, які повернулися в місця постійного проживання, та жінки, які не покидали місця постійного проживання, постійно повідомляють про потреби, які є вищими, ніж у чоловіків³¹⁶. Подібний непропорційний вплив відчувають на собі й соціально маргіналізовані групи та меншини, які стикаються із соціально-

економічною дискримінацією та труднощами з отриманням доступу до гуманітарної підтримки.

У сільській місцевості значна частка ВПО мешкає за межами центрів компактного проживання, що може бути пов'язано зі зростанням вартості проживання в районах, де спостерігається наплив ВПО. Важливо зазначити, що до початку незаконного вторгнення 2022 року централізовані системи водопостачання та водовідведення були тільки у 27 % та 2 % маленьких сіл відповідно. Більшість сільських громад покладається на децентралізовані системи або колодязі з обмеженим рівнем очищення води та обслуговування, що може створювати особливі проблеми для вразливих груп населення.

У центрах компактного проживання залишаються, головним чином, ті люди, яким не вдалося знайти інше житло, і в них проживають переважно жінки (36 %), діти (24 %) та люди похилого віку (19 %), включно із 7 % людей з інвалідністю³¹⁷. Важливо зазначити, що багато центрів було створено в будівлях, не призначених для проживання, а потреби, пов'язані з ВСГ, насамперед спричинені недостатньою кількістю душевих кімнат, відносно обмеженим доступом до приміщень, розділених за статевим принципом, украй обмеженою кількістю об'єктів, які пристосовані для використання людьми з інвалідністю, обмеженою кількістю приміщень для прання, а також проблемами з доступом до засобів гігієни та мийних засобів. Усі ці фактори в сукупності створюють потенційний ризик передання захворювань, спричинених нестачею води та недостатньою санітарією й гігієною.

Аналіз потреб

У зоні значного ризику перебувають території, де тривають активні бойові дії, а також райони, до яких нещодавно було відновлено доступ, та райони, під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, де пошкодження об'єктів водної та енергетичної інфраструктури можуть призвести до дефіциту питної води, збоїв у роботі систем централізованого опалення й

водовідведення та перебоїв у наданні комунальних послуг, що негативно позначиться на громадах та критично важливих установах. Більш відчутний вплив спостерігається в південних та східних областях, зокрема в районах, які потерпають від конфлікту з 2014 року, де велика кількість населених пунктів отримує питну воду довгими водогонами, функціонування яких залежить від наявності електропостачання, необхідного для забезпечення роботи насосів. Що стосується інфраструктури централізованого опалення, то найбільше постраждали області, які опинилися під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації на початку повномасштабної війни, а також області, де тривають активні бойові дії, тоді як в інших областях зберігається загроза нових обстрілів об'єктів критичної інфраструктури. Попри ризики, що існують в областях, де продовжуються активні бойові дії, північні області мають холодніший клімат і в них імовірніші різкі похолодання взимку. Крім того, система опалення безпосередньо залежить від постачання води для наповнення тепломережі, що забезпечується водопостачальними компаніями (водоканалами). Перебої у водопостачанні неминуче призводять до перебоїв у роботі тепломереж.

Технічні характеристики систем роблять їх вразливими як до прямих, так і до опосередкованих пошкоджень, а внаслідок війни, що триває, проведення ремонтних робіт може стати практично неможливим, що потенційно призведе до припинення надання послуг водо- та теплопостачання в багатьох населених пунктах. Сільські райони з децентралізованими системами також страждають від перебоїв в енергопостачанні та пошкодження інфраструктури й часто не мають обладнання та витратних матеріалів, необхідних для очищення та дезінфекції води. Також повідомлялося про спричинені конфліктом прямі та опосередковані пошкодження інфраструктури водовідведення у багатьох населених пунктах, що істотно вплинуло на якість води в поверхневих водних об'єктах та підвищило ризик для здоров'я людей унаслідок контакту зі стічними водами.

У випадку перебоїв у роботі систем централізованого водопостачання люди набирають воду з колодязів, якщо вони є, а в багатьох населених пунктах здійснюється буріння свердловин для створення альтернативних джерел води та забезпечення водопостачання ключових установ, зокрема медичних закладів. Однак, як зазначалося вище, окремі групи населення часто стикаються з більшими проблемами у доступі до альтернативних джерел водопостачання. Крім того, у багатьох місцях неглибокі водоносні горизонти вже забруднені речовинами, які потрапили в них різних джерел, зокрема на Донбасі, де вугільні шахти створюють ризики забруднення навколишніх неглибоких водоносних горизонтів.

У північних областях, де було відновлено контроль Уряду України, надання базових послуг загалом було відновлено, хоча потреба в таких послугах зберігається в населених пунктах, які через обстріли зазнали значних руйнувань, а також у прилеглих до них сільських районах. Це також стосується системи централізованого опалення, що викликано знищенням спеціалізованого обладнання. У зонах, які безпосередньо не постраждали внаслідок бойових дій, потреби існують у тих населених пунктах, де спостерігається значне зростання кількості населення, що призводить до надмірного навантаження на системи, особливо в районах, де ще раніше виникли власні потреби. Об'єкти критично важливої інфраструктури по всій країні залишаються вразливими до повітряних ударів, що потенційно може вплинути на енерго-, тепло-, водопостачання та водовідведення.

Також існують проблеми, пов'язані зі спроможністю постачальників послуг підтримувати рівень обслуговування. Навіть до 2022 року нерідко собівартість виробництва безпечної води перевищувала тариф, що створювало дефіцит та обмежувало здатність операторів забезпечувати стабільну роботу та здійснювати обслуговування систем. Ця проблема загострюється на територіях, які постраждали від конфлікту, що викликано зменшенням кількості користувачів та скороченням їхньої платоспроможності, а також

зростанням розміру витрат, що виникають у зв'язку з наданням послуг. У районах, де проживає велика кількість ВПО, також зростає навантаження на місцеву інфраструктуру, яке так само поєднується з обмеженою платоспроможністю споживачів. Крім того, у деяких населених пунктах постачальники послуг підвищили тарифи, щоб покрити свої операційні витрати, унаслідок чого виникли бар'єри до отримання послуг уразливими домогосподарствами.

Місця компактного проживання для найвразливіших ВПО стикаються з обмеженнями в доступі до об'єктів та послуг ВСГ через первісне призначення будівель, на базі яких було створено такі центри (наприклад, шкіл і дитячих садків). Проведений у серпні та вересні 2022 року моніторинг 1 071 центру компактного проживання для ВПО виявив, що 19 % об'єктів не мають ванних або душових кімнат, а там, де вони є, такі кімнати не розділено за статевим принципом у 71 % об'єктів, і в 40 % випадків їхня кількість недостатня у співвідношенні з кількістю осіб, які живуть у місцях компактного проживання. Аналогічно, у 25 % центрів компактного проживання не вистачає туалетів, а під час попередніх раундів моніторингу було виявлено, що в 41 % центрів туалети не розділено за статевим принципом. Крім того, 74 % місць компактного проживання повідомили про потребу в засобах особистої гігієни, 22 % не мають пральних машин, а 80 % – сушильних машин³¹⁸.

Попри належну обізнаність широких верств населення в Україні про необхідність дотримання санітарно-гігієнічних норм, як вже зазначалося вище, доступ до послуг та матеріалів ВСГ може бути порушений або обмежений, і, крім того, регулярне навчання правилам гігієни може перериватися в зонах бойових дій та для переміщених дітей. Зміна умов життя створює нові ризики, пов'язані, зокрема, з якістю води та її зберіганням, гігієною харчування та особистою гігієною.

Ризики

Пошкодження об'єктів критичної інфраструктури внаслідок конфлікту створює значний рівень ризику виникнення перебоїв у роботі систем централізованого та децентралізованого водо- та теплопостачання у східних та південних областях країни; також очікується, що зони активних бойових дій продовжуватимуть зміщуватися. У таких випадках існує підвищений ризик поширення захворювань, що передаються через воду, серед найвразливіших груп населення та осіб із хронічними захворюваннями, причому наслідки таких пошкоджень, імовірно, будуть відчутнішими протягом зими, особливо в тих регіонах, де також обмежено доступ до медичних послуг та ліків.

Зважаючи на динаміку викликаного війною переміщення населення та залежно від наявності опалення, потреби у послугах ВСГ у місцях компактного проживання можуть зрости. У поєднанні з потенційною переповненістю таких центрів це може підвищити ризик інфекційних захворювань та захворювань, пов'язаних з відсутністю елементарної гігієни, причому найбільшому ризику піддаються жінки, діти та люди похилого віку, особливо в зимові місяці. Аналогічні ризики є актуальними і для укриттів у районах, розташованих поблизу лінії фронту, включно з ризиком сексуального насильства та домагань у сховищах, у яких немає місць, де жінки можуть усамітнитися.

Постійне зростання цін на основні предмети гігієни в поєднанні зі скороченням заощаджень та проблемами з працевлаштуванням створює ризик того, що уразливі родини відмовляться від придбання таких товарів на користь задоволення інших потреб, коли це буде необхідно для виживання.

Моніторинг

Метою кластера ВСГ, який діє у співпраці з іншими кластерами, партнерами та зацікавленими особами, є впорядкування основних наборів показників, які буде використано в рамках майбутніх ініціатив зі збору даних. Керівний

принцип полягає в співпраці з будь-якою мережею, здатною допомогти сектору виявити та визначити пріоритетність районів або установ, що мають ключові потреби у сфері ВСГ, з метою найкращого спрямування та розподілу наявних ресурсів, а також для посилення інформаційної роботи, що сприятиме усуненню прогалин.

Буде також розглянуто можливість виконання конкретних завдань спільно з відповідними асоціаціями та галузевими міністерствами для сприяння оперативній координації та реагуванню на потребу в термінових ремонтних роботах, спрямованих на відновлення базової функціональності послуг водопостачання та водовідведення. Зокрема, кластер ВСГ створив підрозділ в Асоціації водоканалів України для надання підтримки під час проведення оцінювання потреб та аналізу даних з метою визначення пріоритетності життєво важливих заходів та організації реагування за допомогою обґрунтованих заходів організацій-членів. Крім того, Міністерство розвитку громад і територій проводить термінове оцінювання пошкоджень та втрат у системі водопостачання та водовідведення.

Окремо сектор дослідить можливості відстежування результатів виконання 5 мінімальних зобов'язань щодо підзвітності та гідності в межах платформи відстеження реагування, яка очікується у 2023 році, для надання інформаційної підтримки членам кластера щодо підзвітності перед постраждалим населенням, зокрема щодо програм у сфері ВСГ та основних принципів захисту. Крім того, буде докладено зусиль для сприяння відстеженню показників якості та впливу на рівні моніторингу програм агентств, що має сприяти покращенню управління стратегіями надання допомоги та визначенню найкращих практик.

Індикатори моніторингу

#	ІНДИКАТОРИ	ДЖЕРЕЛО	ЧАСТОТА
01	% населених пунктів за частотою виникнення перебоїв у водопостачанні	• Humanitarian Situational Monitoring (REACH)	• щомісячно
02	% доступності засобів гігієни на місцевих ринках	• Joint Market Monitoring Initiative (REACH)	• щомісячно
03	% місць компактного проживання з прийнятними та розділеними за статевим принципом послугами у сфері ВСГ та приміщеннями	• ММКП (REACH)	• щомісячно
04	% медичних закладів з достатніми запасами матеріалів для прибирання та запобігання розповсюдженню інфекційних захворювань і відповідними протоколами	• HeRAMS	-

Частина 4: Додатки

ШОСТКА, СУМСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

Ольга, старша акушерка, спускається в підвал після оголошення повітряної тривоги у місті. Серпень 2022

© ЮНІСЕФ/Олексій Філіппов

4.1

Огляд підходу та координування аналізу

Огляд гуманітарних потреб (ОГП) на 2023 рік розроблявся паралельно з масштабним розширенням реагування в умовах надзвичайно динамічного операційного середовища. Як наслідок, методологія ОГП забезпечує баланс між поточною координацією реагування з одного боку та процесами й методологіями, які застосовуються для створення достатньо надійної доказової бази гуманітарних потреб на 2023 рік, з іншого боку.

Загальний опис методології аналізу:

1. Визначення принципів аналізу й підходу до його проведення.
2. Підготовка базових даних щодо населення й наборів даних, необхідних для оцінювання потреб.
3. Оцінювання прогнозованої кількості населення, яке постраждало, для проведення секторального та міжсекторального аналізу.
4. Проведення попереднього міжсекторального аналізу гостроти потреб.
5. Здійснення аналізу гостроти потреб та визначення прогнозованої кількості людей, які потребують допомоги, на рівні кластерів.
6. Проведення консультацій з партнерами на місцях щодо гуманітарної ситуації, наслідків, реагування та перегляду результатів міжсекторального аналізу гостроти потреб.
7. Визначення міжсекторального прогнозованого показника кількості людей, які потребують допомоги (з використанням прогнозованих значень на рівні кластерів).

8. Проведення спільного семінару з питань аналізу гостроти потреб та кількості людей, які потребують допомоги.
9. Отримання схвалення Гуманітарною командою країни прогнозованої кількості людей, які потребують допомоги, і гостроти потреб.

Міжкластерна координаційна група (МККГ) провела підготовчі семінари з питань спільного аналізу потреб 18 та 25 серпня 2022 року. Ураховуючи динамічність ситуації та постійне розширення масштабу реагування, учасники семінару домовилися застосовувати простіші та більш ресурсоефективні процеси й методології, які дозволяють забезпечити баланс між поточним обсягом реагуванням та координацією з одного боку та розробленням ОГП та Плану гуманітарного реагування (ПГР) на 2023 рік з іншого боку. Було також погоджено, що ОГП та ПГР повинні ґрунтуватися на достатньо надійній доказовій базі та водночас враховувати проблеми зі збором даних, спричинені вкрай обмеженим доступом до районів під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, швидкими змінами в оперативній обстановці та наявними прогалинами в інформації. Ураховуючи динамічність ситуації в Україні, було вирішено розробити ОГП та ПГР, які в разі потреби може бути оновлено у 2023 році, на основі нових оцінок, зокрема, з урахуванням результатів майбутнього Мультисекторального оцінювання потреб (МСОП), збір даних для якого розпочався у вересні 2022 року, а результати має бути оприлюднено в грудні 2022 року. Також, з огляду на значну непередбачуваність ситуації, під час підготовки цього ОГП було вирішено не прогнозувати обсяг потреб та кількість людей, які потребують допомоги. У 2023 році необхідно буде

докласти колективних зусиль для періодичного оновлення ОГП.

Щоб покращити координацію оцінювання, у серпні 2022 року було створено Робочу групу з оцінювання та аналізу (РГОА). РГОА створила спільне сховище наведених нижче даних демографічної статистики та оцінок, отриманих у результаті всіх основних заходів збору даних, які буде використано під час підготовки ОГП для проведення секторального та міжсекторального аналізу. 16 вересня 2022 року відбувся обмін даними демографічної статистики, зокрема поточними демографічними даними (за районами) та показниками постраждалого населення (за районами), що забезпечило загальну вихідну базу для проведення аналізу та визначення прогнозної кількості людей, які потребують допомоги, і гостроти їхніх потреб.

Кожен кластер розробив підхід та методологію аналізу для конкретного сектору з урахуванням аналітичних потреб кластера та наявності відповідних даних. Аналіз проводився спільно з партнерами з кінця серпня до кінця вересня і включав консультації для досягнення консенсусу щодо гостроти потреб та прогнозної кількості людей, які потребують допомоги.

З 26 до 28 вересня 2022 року УКГС провело шість консультацій в регіональних хабах з партнерами на місцях. Під час цих консультацій було використано метод "Дельфі" для формування групової думки та розуміння гуманітарної ситуації, наслідків,

реагування та огляду міжсекторальної гостроти потреб³¹⁹. Консультації в хабах проводилися у перелічених нижче містах та охоплювали такі області:

1. Вінниця: Вінницька, Житомирська, Хмельницька, Чернівецька.
2. Львів: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська.
3. Одеса: Миколаївська, Одеська, Херсонська.
4. Дніпро: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Полтавська, Харківська.
5. Київ: Київська, Сумська, Черкаська, Чернігівська.
6. Донецька: Донецька область та райони під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації

Інформацію, отриману під час консультацій на місцях, було використано для подальшого уточнення та коригування міжсекторальної гостроти потреб на основі комплексного якісного та кількісного аналізу багатосекторальних індикаторів. Показники гостроти потреб та прогнозовану кількість людей, які потребують гуманітарної допомоги, було представлено та розглянуто під час семінару з питань спільного аналізу потреб, проведеного 7 жовтня 2022 року.

4.2 Джерела та збір даних

В основу аналізу гуманітарних потреб було покладено результати ретельного дослідження наявних первинних та вторинних даних. Якісний аналіз проводився із використанням інформації, яку було зібрано та відмічено проектами Data Friendly Space (DFS) та IMPACT, на основі Платформи введення та пошуку даних (DEEP). Для триангуляції інформації та обґрунтування висновків використовувалися відкриті джерела інформації та дані оцінювання потреб, обмін якими здійснювався через РГОА. Починаючи з 1 червня 2022 року було розглянуто майже 1 500 документів, отриманих зі 144 джерел, що дозволило зробити майже 7 000 записів даних. Проект DFS-IMPACT ACAPS та тематичний аналіз здійснювалися на основі якісних міжсекторальних та секторальних вихідних даних.

У період з березня по жовтень 2022 року гуманітарними партнерами було проведено понад 147 досліджень та опитувань. Це сприяло формуванню всебічного розуміння гуманітарних потреб, які існують в Україні. Через край обмежений доступ до районів під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації збір даних залишається значно ускладненим. Для моніторингу внутрішнього переміщення Міжнародна організація з міграції (МОМ) щомісяця

проводить загальні опитування населення та базові оцінки територій. Моніторинг місць компактного проживання (ММКП), який здійснюється Кластером з координації та управління об'єктами розміщення ВПО та ініціативою REACH, продовжує слугувати джерелом оновленої інформації про внутрішньо переміщене населення, яке мешкає в місцях компактного проживання. Відстежування потреб на всій території країни здійснюється в межах Моніторингу гуманітарної ситуації (HSM), що проводиться REACH.

На додаток до проектів з оцінювання гуманітарної ситуації, для аналізу ситуації, динаміки конфлікту та його наслідків використовувалося декілька інших джерел інформації. Інститут вивчення війни (ISW) та Проект критичних загроз Американського інституту підприємництва (AEI) надали щоденні географічні дані, які було використано для визначення районів під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. Для аналізу конфлікту та насильницьких подій були використані дані Проекту з визначення місць збройного конфлікту та даних про події (ACLEDA), а також дані про постраждалих серед цивільного населення³²⁰, надані Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини.

Статистичні дані проекту ІМАС, Україна, 2022 рік (з 24 лютого до 30 жовтня 2022 року)

ДОКУМЕНТИ	ЗАПИСИ	ВИДАВЦІ	КООРДИНОВАНІ ОЦІНКИ ПОТРЕБ >= 5 СЕКТОРІВ
6тис.	25тис.	364	11

Джерело: Information Management Analysis Cell (IMAC) [Посилання на інформаційну панель з метаданими Проекту ІМАС 2022](#)

Кількість проведених оцінювань (станом на 7 листопада)

КІЛЬКІСТЬ ОЦІНЮВАНЬ	ЗАПЛАНОВАНІ ОЦІНЮВАННЯ	ПАРТНЕРИ
147	6	50

Кількість оцінювань за областю та Кластером*

	Коорд. та управління об'єктами розміщ. ВПО	Координація і загальні послуги	Освіта	Продовольча безпека та засоби до існування	Охорона здоров'я	Багатоцільова грошова допомога	Харчування	Захист	Захист дітей	Гендерно-зумовлене насильство	Протимінна діяльність	Жито та непродовольчі товари	Вода, санітарія та гігієна	Загалом
Вінницька	17	28	19	38	34	21	11	28	11	10	4	33	29	90
Волинська	14	26	20	36	32	21	11	24	11	8	3	31	27	81
Дніпропетровська	19	25	20	41	37	22	12	30	12	10	4	36	31	92
Донецька	14	16	21	39	36	22	11	25	12	8	4	38	29	81
Житомирська	16	28	20	37	33	21	11	28	11	9	5	31	27	88
Закарпатська	15	31	21	39	34	23	12	26	12	9	3	33	29	89
Запорізька	16	24	20	37	33	21	10	28	11	9	5	31	27	85
Івано-Франківська	17	28	20	37	34	21	11	28	11	8	4	32	28	88
Київ	16	22	20	36	32	21	11	27	11	9	4	32	27	83
Київська	17	26	21	38	33	22	11	28	12	9	4	42	28	97
Кіровоградська	14	28	19	36	32	21	11	24	11	9	3	31	27	84
Луганська	14	16	20	38	34	21	11	24	12	8	4	32	28	73
Львівська	16	29	21	39	35	21	12	31	11	9	4	33	29	93
Миколаївська	14	21	21	38	34	22	10	24	12	9	4	33	28	79
Одеська	14	26	21	37	34	22	10	24	12	9	4	32	27	85
Полтавська	18	27	19	38	34	21	11	30	11	10	3	34	30	89
Рівненська	14	25	20	38	34	21	11	26	11	9	4	32	28	84
Сумська	14	25	20	37	32	21	11	24	11	9	4	33	28	83
Тернопільська	16	26	20	37	33	21	11	28	11	8	4	31	27	85
Харківська	14	21	23	42	38	24	11	29	14	10	6	40	30	89
Херсонська	14	16	18	34	30	19	10	21	11	8	4	29	25	70
Хмельницька	16	28	20	37	33	21	11	28	11	8	4	31	27	87
Черкаська	16	25	19	36	32	21	11	27	11	9	3	31	27	83
Чернівецька	17	27	21	38	34	22	12	28	11	8	3	33	29	89
Чернігівська	16	26	20	37	32	21	11	27	11	9	4	34	28	88
Загалом	25	34	28	57	53	30	15	43	14	14	6	74	46	147

* В таблиці підсумовані лише поточні та закінчені оцінювання. Кластер Телекомунікації в надзвичайних ситуаціях - 13 оцінювань, Кластер Логістики - 8 оцінювань, міжсекторальні - 5 оцінювань.

ЧЕРНІГІВ, ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

14-річна Дар'я на подвір'ї своєї школи, що зазнала руйнувань внаслідок обстрілів.

Вересень 2022 року.

© ЮНІСЕФ/Дієго Ібарра Санчез

4.3 Методологія

Розподіл оцінок за географічними зонами й групами населення

Територія проведення аналізу для підготовки ОГП 2023 року охоплює всю територію України, за винятком Автономної Республіки Крим та м. Севастополя. Географічні одиниці аналізу як на підконтрольних Уряду України територіях, так і на територіях під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації узгоджуються з офіційними адміністративними кордонами, опублікованими Державним науково-виробничим підприємством “Картографія” 18 січня 2022 року³²¹.

Постраждале населення можна умовно поділити на три основні групи: 1) внутрішньо переміщені особи на всій території України (ВПО), 2) люди, які проживають в Україні й не покинули місце проживання (непереміщені люди), та 3) люди, які повернулися до своїх громад з інших частин України чи з-за кордону (люди, які повернулися до місця постійного проживання).

Базова чисельність населення та постраждале населення

Базову чисельність населення було скориговано з урахуванням переміщення та міграції населення

для забезпечення того, щоб аналіз та планування для Циклу гуманітарних програм (ЦГП) на 2023 рік ґрунтувалися на оцінках чисельності населення, які відображають реальну ситуацію та дозволяють розробляти індивідуальні заходи реагування відповідно до різних профілів населення, яке постраждало внаслідок війни. Джерела даних, які лягли в основу оцінки базової чисельності населення та населення, що постраждало внаслідок конфлікту, охоплюють:

1. прогноз чисельності населення, сформований Державною службою статистики України станом на 1 січня 2022 року³²²;
2. показники кількості зареєстрованих та незареєстрованих ВПО, на основі Базової оцінки територій МОМ (10-й раунд) та Загального опитування населення МОМ (8-й раунд), відповідно, станом на серпень 2022 року;
3. скориговані демографічні показники на основі активності в соціальних мережах, Леверхульмський центр демографічних наук (LCDS), Оксфордський університет, 13 вересня 2022 року. Оцінки LCDS ураховують зменшення чисельності населення за рахунок тих, хто виїхав з України, а також географічне переміщення населення, спричинене внутрішньою міграцією³²³.

Мінімальний розподіл за віком та статтю для оцінювання постраждалого населення було визначено для осіб чоловічої та жіночої статі, хлопчиків і дівчинок, дорослих чоловіків і жінок (віком від 18 до 59 років), а також чоловіків і жінок похилого віку (60 років і старше). Для аналізу потреб і визначення їхньої гостроти було створено докладніші вікові та статеві профілі, які охоплювали немовлят (дітей у віці до 1 року) і дітей у віці до 5 років. Цей розподіл було проведено за трьома групами населення: переміщені особи, непереміщені люди та люди, які повернулися до місць постійного проживання.

За рекомендацією РГОА було застосовано глобальний стандартний показник кількості для людей з інвалідністю на рівні 15 %³²⁴. Останнім

дослідженням бракує необхідного методологічного підходу та статистичної значущості для того, щоб достовірно відображати відсоток людей з інвалідністю, і в них занижуються показники поширеності через недостатнє представництво під час проведення відповідних оцінювань та опитувань³²⁵. Технічна робоча група з питань віку та інвалідності працює з відповідними суб'єктами над розробкою рекомендацій щодо збору дезагрегованих даних про людей з інвалідністю.

Чисельність постраждалого населення оцінювалася на основі статусу переміщення, а також гостроти гуманітарних потреб (HSM) та наявності й інтенсивності пов'язаних із конфліктом інцидентів і бойових дій (ISW), Проекту критичних загроз AEI та УКГС ООН.

Визначення ступеня гостроти потреб

Гостроту потреб було визначено за п'ятибальною шкалою, де 1 — це відсутні або мінімальні потреби, а 5 — катастрофічні потреби (див. Таблицю X нижче, яку було запозичено з глобального керівництва JIAF). Кожній адміністративній одиниці на рівні району було присвоєно ступінь гостроти потреб для міжсекторального аналізу, який ґрунтувався на прийнятих індикаторах, експертних оцінках, результатах спостережень на місцях, аналізі вторинних даних та комплексному процесі валідації. Завдяки застосуванню цього методу також удалося встановити прямий зв'язок між рівнями гостроти потреб та кількістю людей, які потребують допомоги.

Під час більшості оцінювань було узагальнено результати, отримані на рівні макрорегіону або області, що є недостатнім для всебічного аналізу і має лише орієнтовний характер. У зв'язку з цим для посилення міжсекторального аналізу гостроти потреб та заповнення прогалів в інформації щодо обсягу та географічного охоплення, аналіз проводився у два етапи з використанням якісних та кількісних даних і методів.

Перший етап аналізу був проведений Міжкластерною координаційною групою (МККГ)

та УКГС ООН із використанням показників міжсекторальної ситуації та потреб, що відповідають конкретному контексту, а також експертних оцінок. Показник частки території під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації використовувався як зважений індикатор, що дозволило встановити вищі рівні гостроти потреб для територій, де тривають інтенсивні бойові дії, та районів під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. Рівень гостроти потреб для кожного району було визначено за допомогою аналізу кількісних та якісних даних, а також шляхом застосування експертних оцінок.

Другий етап аналізу було проведено спільно із обласними представництвами кластерів та партнерами в межах шести консультацій на

місцях, що стало важливим кроком у процесі збору інформації в тих випадках, коли дані були відсутні, недостатні або непереконливі, або ж коли ситуація змінилася з моменту збору даних, особливо в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, або на територіях, розташованих у безпосередній близькості до зони бойових дій. У 36 з 128 районів у визначені рівні гостроти потреб було внесено коригування на основі експертних оцінок і спостережень на місцях. Також було проведено консультації з ГКК та іншими гуманітарними учасниками з метою отримання відгуків та пропозицій. На другому етапі аналізу використовувалися аналогічні показники з якісними пороговими значеннями для фіксації результатів спостережень на місцях у структурованій формі. Завдяки питанням щодо наслідків, потреб та реагування, відповіді на які

ХЕРСОН, ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

Люди заряджають мобільні телефони та під'єднуються до мереж Wi-Fi на вокзалі Херсона. Листопад 2022 року

© ОСНА/Олександр Ратушняк

було отримано під час консультацій на місцях, удалося зібрати великий обсяг інформації щодо відповідної території, яку було використано в процесі аналізу. Нарешті, структуровані вторинні дані DEEP було використано для тріангуляції інформації для різних географічних зон та формулювання висновків.

Кластери, як правило, використовували методологію першого етапу аналізу для проведення власного аналізу гостроти потреб у відповідному секторі, спираючись на кількісні та якісні дані й експертні оцінки для визначення рівня гостроти потреб для певної адміністративної одиниці.

JIAF Рівень гостроти потреб та порогові значення

ІНДИКАТОРИ Й ПОРОГОВІ ЗНАЧЕННЯ	ДЖЕРЕЛО / ДАТА	ВІДСУТНІ АБО МІНІМАЛЬНІ ПОТРЕБИ	ВИНИКНЕННЯ ПОТРЕБ	ЗНАЧНІ ПОТРЕБИ	НАДЗВИЧАЙНІ ПОТРЕБИ	КАТАСТРОФІЧНІ ПОТРЕБИ
Аналіз першого рівня						
Рівень критичності потреб	REACH- Моніторинг гуманітарної ситуації (HSM) (P5), 26 липня 2022 р.	Мінімальний / відсутні потреби: більшість людей має можливість і надалі задовольняти свої потреби без будь-якого значного погіршення умов життя в населеному пункті	Помірний: більшість людей усе ще здатна задовольняти свої базові потреби, але умови життя досить складні	Високий: більшість людей усе ще здатна задовольняти свої базові потреби, але умови життя в населеному пункті надзвичайно погані	Надзвичайний: умови життя в населеному пункті надзвичайно погані, і більшості людей складно задовольняти свої базові потреби, унаслідок чого виникає занепокоєння щодо психічного або фізичного добробуту населення.	Катастрофічний: утрата життя або невідворотний ризик утрати життя внаслідок браку доступу до послуг, їжі, житла та іншої життєво необхідної допомоги
к-ть інцидентів або локацій бойових дій, з лют. 2022 р.	ACLED та УКГС ООН вересень 2022		1-49 інцидентів	50 - 199 інцидентів	>200-399 інцидентів	Повідомлялося про понад 400 інцидентів
ступінь обмеження свободи пересування	REACH- Моніторинг гуманітарної ситуації (HSM) (P5), 26 липня 2022 р.			деякі обмеження	значні обмеження	
% адміністративної одиниці на території поза контролем Уряду України *зважений індикатор	ISW, Проект критичних загроз АЕІ та УКГС ООН, вересень 2022 р.			Менше ніж половина території району поза контролем Уряду України	Більше ніж 50 %, але менше ніж 90 % території району поза контролем Уряду України	Від 91 % до 100 % території району поза контролем Уряду України

ІНДИКАТОРИ Й ПОРОГОВІ ЗНАЧЕННЯ	ДЖЕРЕЛО / ДАТА	ВІДСУТНІ АБО МІНІМАЛЬНІ ПОТРЕБИ	ВИНИКНЕННЯ ПОТРЕБ	ЗНАЧНІ ПОТРЕБИ	НАДЗВИЧАЙНІ ПОТРЕБИ	КАТАСТРОФІЧНІ ПОТРЕБИ
% території, де було відновлено контроль Уряду України	ISW, Проект критичних загроз АЕІ та УКГС ООН, вересень 2022 р.			Території, де було відновлено контроль з лют. по середину липня	Території, де було відновлено контроль протягом останніх трьох місяців	
к-ть повідомлень про пошкодження інфраструктури з 24 лютого 2022 р.	REACH-Моніторинг гуманітарної ситуації (HSM) (P5), 26 липня 2022 р.				Понад 30 %, але менше ніж 50 % учасників опитування повідомили про пошкодження інфраструктури (включно із житловим фондом) поблизу населеного пункту	Понад 50 % учасників опитування повідомили про пошкодження інфраструктури (включно із житловим фондом) поблизу населеного пункту
прогнозована кількість людей, які житимуть у місцях компактного проживання	MPTOT/УВКБ ООН, 9 вересня 2022 р.			Кількість внутрішньо переміщених осіб, які проживають у районі, дорівнює або перевищує 50 000, але не більше ніж 100 000	У районі проживає > 100000 внутрішньо переміщених осіб	
Аналіз другого рівня						
Які райони найбільше постраждали від насильницьких збройних інцидентів або бойових дій упродовж останніх 3 місяців?	Шість циклів консультацій на місцях / метод Делфі – експертні судження, 26–28 вересня	Жодних насильницьких збройних інцидентів	Окремі насильницькі збройні інциденти, які не мали жодного істотного впливу на людей і послуги (впливу зазнала менше ніж чверть населення)	Епізодичні насильницькі збройні інциденти, які мали певний вплив на людей і послуги (впливу зазнала приблизно чверть населення)	Періодичні насильницькі збройні інциденти, які мали значний вплив на людей і послуги (впливу зазнала більшість населення)	Постійні насильницькі збройні інциденти, які мали катастрофічний вплив на людей і послуги (впливу зазнало практично все населення)
Якою мірою обмежено свободу пересування (в'їзду або виїзду) у районі?	Шість циклів консультацій на місцях / метод Делфі – експертні судження, 26–28 вересня	Жодних обмежень	Мінімальні обмеження (людям дозволено ходити на роботу й в інші місця з мінімальними обмеженнями)	Деякі обмеження (людям дозволено ходити на роботу й в інші місця у визначені проміжки часу під певною загрозою застосування фізичної сили в разі порушення)	Значні обмеження (люди бояться виходити на вулицю через існування загрози для їхнього життя)	Пересування неможливе (люди не можуть виходити на вулицю через високий рівень загрози для їхнього життя)

ІНДИКАТОРИ Й ПОРОГОВІ ЗНАЧЕННЯ	ДЖЕРЕЛО / ДАТА	ВІДСУТНІ АБО МІНІМАЛЬНІ ПОТРЕБИ	ВИНИКНЕННЯ ПОТРЕБ	ЗНАЧНІ ПОТРЕБИ	НАДЗВИЧАЙНІ ПОТРЕБИ	КАТАСТРОФІЧНІ ПОТРЕБИ
Чи було пошкоджено інфраструктуру (включно із житловим фондом) у районі з початку війни (24 лютого 2022 р.)?	Шість циклів консультацій на місцях / метод Делфі – експертні судження, 26–28 вересня	Не спостерігається жодних пошкоджень або ж вони мінімальні	Дуже незначні пошкодження житлових і нежитлових будівель; послуги надаються в звичайному режимі	Деякі пошкодження житлових і нежитлових будівель; надання послуг децю обмежене	Значні пошкодження житлових і нежитлових будівель; надання послуг періодично припиняється	Масштабні пошкодження житлових і нежитлових будівель; повсюдне припинення надання послуг
Згідно з вашими спостереженнями, яка частка ВПО потребує невідкладної допомоги через брак харчових продуктів та/або наявність інших базових потреб, які не задовольняються?	Шість циклів консультацій на місцях / метод Делфі – експертні судження, 26–28 вересня	Відсутня або мінімальна	Тільки деякі (менше ніж 25 %)	Половина або менше ніж половина (приблизно 25–50 %)	Більше ніж половина (51–75 %)	Майже всі (приблизно 76–100 %)

Міжсекторальні та кластерні індикатори

Обрані кластерами індикатори було узгоджено максимально можливою мірою з глобальним переліком індикаторів з урахуванням результатів аналізу контексту, впливів і гуманітарних умов.

ІНДИКАТОР	ДЖЕРЕЛО	ДАТА
Міжсекторальні		
к-ть інцидентів або локацій бойових дій	ACLED та УКГС ООН	вересень 2022 року
ступінь обмеження свободи пересування	REACH-Моніторинг гуманітарної ситуації (HSM) (P5)	26 липня 2022 року
% адміністративної одиниці під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації	ISW, Проєкт критичних загроз AEI та УКГС ООН	вересень 2022 року
% території, де було відновлено контроль Уряду України	ISW, Проєкт критичних загроз AEI та УКГС	вересень 2022 року
к-ть повідомлень про пошкодження інфраструктури в районі	REACH-HSM (P5)	26 липня 2022 року
к-ть людей у місцях компактного проживання	Загальний перелік Кластера координації та управління об'єктами розміщення ВПО	вересень 2022 року
к-ть переміщених осіб	MOM-Базова оцінка територій (BOT) (P10)	19 вересня 2022 року
Координація та управління об'єктами розміщення ВПО		
прогнозована кількість людей, які житимуть у місцях компактного проживання	MoRTOT / UNHCR	9 вересня 2022 року
Освіта		
к-ть переміщених дітей шкільного віку	IOM-GPS (R8)	30 серпня 2022 року
к-ть дітей шкільного віку, які повернулися до місць постійного проживання	IOM-GPS (R8)	30 серпня 2022 року
к-ть дітей, зарахованих до закладів освіти у 2021/2022 навчальному році	MoES	2021–2022 рр.
Продовольча безпека та засоби до існування		
Індекс продовольчої безпеки (складаний, включно з показником продовольчого споживання (ППС) та скороченим індексом стратегій пристосування (rCSI)	WFP-RAM	12 травня 2022 року
Охорона здоров'я		
розповсюдженість та прогнозована загроза для здоров'я SRMCH; у сфері психічного здоров'я та психо-соціальної підтримки, щодо ВІЛ, туберкульозу, НІЗ; травм, реабілітації та інвалідності; інфекційних захворювань	UNFPA, WHO, MoH, STEPS, ONCHR, IOM	різні джерела
% людей похилого віку, які повідомляють про відсутність доступу до медичних послуг і ліків	IOM-GPS (R8)	30 серпня 2022 року
% домогосподарств, які повідомляють про припинення приймання ліків їхнім членом родини через війну	IOM-GPS (R8)	30 серпня 2022 року

ІНДИКАТОР	ДЖЕРЕЛО	ДАТА
к-ть людей старше за 60 років	Oxford University	13 вересня
к-ть ВПО від загальної чисельності населення	IOM-GPS (R8)	30 серпня 2022 року
Загальний захист		
% людей, які постраждали від безпекових інцидентів	INSO	вересень 2022 року
% людей, які постраждали від обмеження свободи пересування	REACH-HSM (P5)	26 липня 2022 року
% ВПО, які впливають на громади, що їх приймають	MOM-ОЗН (P8)	30 серпня 2022 року
Захист дітей		
% людей, які постраждали від безпекових інцидентів	INSO	вересень 2022 року
Гендерно зумовлене насильство		
% ВПО	MOM- ОЗН (P8)	30 серпня 2022 року
% району під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації	ISW, Проєкт критичних загроз АЕІ та УКГС	27 серпня 2022 року
к-ть пов'язаних з повномасштабною війною інцидентів з 24 лютого до 14 вересня 2022 року	ACLED	-
Індекс продовольчої безпеки (складаний, включно з показником продовольчого споживання та скороченим індексом стратегій пристосування rCSI)	ВПП-дослідження, оцінювання та моніторинг	12 травня 2022 року
Протимінна діяльність		
к-ть інцидентів з вибухонебезпечними предметами	ACLED, INSO	31 серпня 2022 року
к-ть людей, які постраждали або загинули від вибухонебезпечних предметів	HALO, INSO, GICHD, DRC, ДСНС, УВКПЛ	4 серпня 2022 року
к-ть людей, які занепокоєні наявністю вибухонебезпечних предметів	DRC, REACH-HSM	травень 2022 року
% людей, які мають обмежений доступ до земельних ділянок, ресурсів або засобів до існування через забруднення вибухонебезпечними предметами	Субкластер протимінної діяльності	-
Житло та непродовольчі товари		
% людей, які мають потребу в житлі, будівельних матеріалах або непродовольчих товарах	MOM-ОЗН (P8)	30 серпня 2022 року
к-ть людей, будинки яких було пошкоджено або які потребують допомоги з підготовкою до зими	Програма з відновлення України (Уряд України)	-
% місць компактного проживання	MPTOT/УВКБ ООН	26 липня 2022 року
Водопостачання, санітарія та гігієна		
% населених пунктів, де часто виникають перебої у водопостачанні / обмежений доступ до туалетів	REACH-HSM (P5)	26 липня 2022 року
% населених пунктів, де основні проблеми включають доступ до туалетів / предметів гігієни	REACH-HSM (P5)	26 липня 2022 року
% людей у місцях компактного проживання, які не мають достатньої кількості: питної води/ванних або душових кімнат /кімнат для прання / прийнятних туа-летів /предметів гігієни /предметів менструальної гігієни	DECIDE	серпень 2022 року

ІНДИКАТОР	ДЖЕРЕЛО	ДАТА
% пошкоджених мереж централізованого тепlopоста-чання / співвідношення пошкоджених теплових пунктів та їх загальної кількості	Київська школа економіки	серпень 2022 року
% загальної прогнозованої вартості ремонту інфраструктури водопостачання та водовідведення / інфраструктури централізованого тепlopостачання	Світовий банк, Європейський Союз, Уряд України	серпень 2022 року
% ВПО від загальної чисельності населення	МОН-ОЗН (P8)	30 серпня 2022 року
% непереміщених людей, які мають проблеми з доступом до чистої води/санітарії та гігієни/опалення	IDMC	липень 2022 року
% переміщених людей, які мають проблеми з доступом до чистої води/санітарії та гігієни/опалення	IDMC	липень 2022 року
% людей у місцях компактного проживання з {індикатори, пов'язані зі сферою ВСГ}	Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО – ММКП, REACH (P1 та P2)	серпень 2022 року

Урахування експертної оцінки

Основною метою урахування експертних оцінок під час підготовки ОГП в Україні було заповнення прогалин в інформації, виявлених під час аналізу вторинних даних та кількісного аналізу даних³²⁶. Експертні оцінки також використовувалися для процесу валідації та коригування результатів аналізу на основі актуальних спостережень на місцях у відповідних сферах діяльності партнерів. Таким чином, експертні оцінки було використано в таких цілях:

1. заповнення прогалин в інформації під час перехідних періодів, коли методи збору даних на місцях ще не повною мірою адаптовано для прогнозування гостроти потреб за показниками, визначеними в ОГП;
2. доповнення результатів аналізу постраждалого населення, яке проживає в зонах із жорсткими обмеженнями, недоступних або важкодоступних зонах;
3. створення індикатора потреб переміщеного населення, зокрема потреб ВПО, які проживають за межами місць компактного проживання в сільській місцевості.

Що стосується України, то прогалини в інформації було визнано на ранній стадії створення Циклу гуманітарних програм, у зв'язку із чим було

вирішено використовувати для аналізу експертні оцінки. Оцінювання належного охоплення та деталізації стало неможливим через постійне переміщення лінії фронту, а також динамічну й масштабну міграцію на всій території країни. Географічні прогалини в інформації, як правило, пов'язані із ситуацією з доступом до районів під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації та складністю доступу до зон поблизу лінії фронту, територій, де нещодавно відновлено контроль Уряду України, та інших регіонів країни. Результати оцінювання є скоріше індикативними, ніж репрезентативними через велику площу території, яку необхідно охопити, малий розмір вибірки, брак інформації або проблеми з якістю даних.

Визначення кількості людей, які потребують допомоги

Оцінювання кількості людей, які потребують допомоги, та гостроти потреб здійснювалося за методологією, адаптованою до вимог кластера, та з урахуванням наявності даних. Кожному кластеру було необхідно визначити метод аналізу, який би достатньою мірою ґрунтувався на даних і доповнювався експертною оцінкою на місцях. Кластери також мали задокументувати методологію, припущення, обмеження, процес

консультацій і пояснення застосованих ними експертних оцінок. Основний обсяг проведеного кластерами аналізу здійснювався на рівні районів, за винятком Кластера освіти, який обмежився рівнем областей.

Кластери загалом дотримувалися єдиного підходу до визначення прогнозної кількості людей, які потребують допомоги. Для визначення порогових значень кожного показника використовувалася шкала гостроти потреб JIAF, а загальна гострота за показниками агрегувалася на рівні району або області. Для визначення прогнозної кількості людей, які потребують допомоги, за групами населення було проведено етап встановлення загальної гостроти потреб, що охоплював використання стандартизованого перерахунку для певної адміністративної одиниці, після чого прогнозні показники кількості людей, які потребують допомоги, було підсумовано для розрахунку показників на загальному та національному рівнях.

Міжсекторальний показник кількості людей, які потребують допомоги, було визначено на рівні області внаслідок обмежень, що стосувалися прогнозних показників, розрахованих для кластерів. Максимальне значення кожного

кластерного показника кількості людей, які потребують допомоги, було прийнято для кожної групи населення в розрізі областей. Загальний показник кількості людей, які потребують допомоги, було отримано на основі суми показників, визначених для груп населення, а прогнозний показник кількості людей, які потребують допомоги, на національному рівні було визначено на основі суми показників, розрахованих для областей.

Так само як і у випадку аналізу гостроти потреб, завдяки консультаціям на національному та місцевому рівнях було сформовано механізм для коригування міжсекторальних та кластерних прогнозних показників кількості людей, які потребують допомоги, на основі спільних міжкластерних обговорень та зворотного зв'язку.

Оскільки невідомо, наскільки перекриваються прогнозні показники кількості людей, які потребують допомоги, визначені на рівні кластерів, було зроблено припущення, що найвищий показник кількості людей, які потребують допомоги, у кластері, визначений на рівні області, охоплює тих самих людей, які потребують допомоги, яких було включено до прогнозного показника іншими кластерами.

НОВОСЕЛІВКА, ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА

43-річна Олена і її 9-річний син Михайло поруч зі їхнім зруйнованим будинком. Квітень 2022 року
© ЮНІСЕФ/Ешлі Гілбертсон

4.4 Інформаційні прогалини й обмеження

Згідно з Реєстром оцінок, у період з березня по жовтень 2022 року було проведено близько 147 оцінювань. Результати цих оцінювань було використано для формування спільного розуміння гуманітарної ситуації та умов. У доповнення до докладнішої інформації, викладеної в розділі 4.2, основні мультисекторальні оцінювання, дослідження та заходи з моніторингу, результати яких було використано під час підготовки ОГП на 2023 рік, включали:

- Humanitarian situation monitoring (HSM), раунд 5, 26 липня 2022 року, REACH ([посилання](#))
- Опитування загального населення (ОЗН), раунд 8, 13 серпня 2022 року, МОМ-МВП ([посилання](#))
- Базова оцінка території, Раунд 10, 19 серпня 2022 року, МОМ-МВП ([посилання](#))
- Displacement in Ukraine: Insights from Survey Data, July 2022, IDMC ([посилання](#))
- Загальний перелік центрів компактного проживання, Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО, 9 вересня 2022 року

- Collective Sites Monitoring, REACH-UNHCR, Round 3, 5 September 2022 ([посилання](#))
- Violent Conflict Incidents and Hostilities, February to September 2022 ACLED ([посилання](#)) та Оперативні зведення УКГС ([посилання](#))
- Areas of Advances, Control and Counter Offences, February to September 2022, Institute for the Study of War and the Critical Threats Project ([посилання](#))

Інші дослідження, які дозволили розширити обмежене покриття для аналізу, охоплюють:

- Ukraine Public Pulse, березень – серпень 2022 року, ПРООН ([посилання](#))
- Ukraine Infrastructure Semantic Damage Detector, 24 February to 12 August, ПРООН ([посилання](#))
- Обмеження гуманітарного доступу, жовтень 2022 року, гуманітарні партнери та УКГС.
- “Оцінювання потреб України у сфері освіти”, 6 травня – 24 червня 2022 року, МОНУ ([посилання](#)).
- Показник продовольчого споживання та скорочений індекс стратегій пристосування, травень – липень 2022 року, ВПП ([посилання](#)).
- “Моніторинг прибуття і транзиту ВПО”, вересень 2022 року, REACH ([посилання](#)).

З огляду на обмежений обсяг доступної та достатньо докладної інформації, ГКК сформувала Робочу групу з оцінювання та аналізу в межах МККГ, завданням якої було виявлення прогалин в інформації, сприяння та полегшення координування проведення оцінювань, а також посилення співпраці та спроможності проведення аналізу. З метою усунення конкретних прогалин у даних та інформації про гуманітарні потреби Гуманітарною командою країни було ініційовано проведення Мультисекторального оцінювання потреб (МСОП), результати якого планується оприлюднити у грудні 2022 року та які будуть використані для покращення аналізу в межах ЦГП 2023 року.

У процесі підготовки ЦГП було виявлено прогалини у секторальних даних, зокрема в секторах охорони здоров'я, ВСГ та засобів до існування. Загалом

для секторів, що надають послуги, необхідні поглиблені механізми моніторингу потреб, які б дозволили визначати потреби та забезпечили розмежування між гуманітарними потребами та потребами розвитку. На момент проведення аналізу для ОГП не було консолідованих результатів детального оцінювання обсягу пошкоджень житлових і нежитлових будівель та інфраструктури; однак наразі реалізується низка ініціатив, спрямованих на заповнення цієї прогалини.

Дані з розподілом за статтю, віком та інвалідністю з достатньою географічною деталізацією відсутні, що значно ускладнює проведення аналізу факторів уразливості. Що стосується груп населення, то деталізовані дані про переміщення населення надаються МОМ у межах щомісячного Опитування загального населення, проте інформація про прогнозовану кількість ВПО та потреби зареєстрованих і незареєстрованих ВПО доступна лише на рівні макрорегіонів. Інформація про людей, які повернулися до місць постійного проживання, також доступна лише на рівні макрорегіонів. Крім того, існує потреба в проведенні докладнішого оцінювання переміщених осіб, які мешкають за межами місць компактного проживання, зокрема в сільській місцевості на підконтрольній Уряду території, а також на всіх територіях під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації. В Україні спостерігається постійний брак даних, і для забезпечення доступу до них з метою оцінювання потреб населення необхідне проведення адвокаційної роботи на високому рівні.

4.5 Абревіатури

АЕС	атомна електростанція	ММКП	моніторинг місць компактного проживання
БОТ	базова оцінка території	ММПЛУ	Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні
ВВП	валовий внутрішній продукт	МНУО	міжнародна неурядова організація
ВЗВ	вибухонебезпечні предмети-залишки війни	МОЗ	Міністерство охорони здоров'я
ВІЛ	вірус імунодефіциту людини	МОМ	Міжнародна організація з міграції
ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров'я	МОНУ	Міністерство освіти і науки України
ВПО	внутрішньо переміщені особи	МОП	Міжнародна організація праці
ВПП	Всесвітня продовольча програма	МПК	місце компактного проживання
ВСГ	водопостачання, санітарія та гігієна	МППЛ	міжнародне право в галузі прав людини
ГЗН	гендерно зумовлене насильство	МРТОТ	Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій
ГК	Гуманітарна координаторка	МСОП	мультисекторальне оцінювання потреб
ГКК	Гуманітарна команда країни	НІЗ	неінфекційні захворювання
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій	НПТ	непродовольчий товар
ДССУ	Державна служба статистики України	НСЗУ	Національна служба здоров'я України
ЄС	Європейський Союз	НУО	неурядова організація
ЗАЕС	Запорізька атомна електростанція	ОБСЕ	Організація з безпеки і співпраці в Європі
ЗПТ	замісна підтримувальна терапія	ОГП	Огляд гуманітарних потреб
ІТ	інформаційна технологія	ОГС	організація громадянського суспільства
КШЕ	Київська школа економіки	ПГР	План гуманітарного реагування
ЛГБТІК(А)+	лесбійки, геї, бісексуали, трансгендери, інтерсексуали, квіри (асексуали) плюс	ПКСН	пов'язане з конфліктом сексуальне насильство
МВП	матриця відстеження переміщень	ПППН	підзвітність перед постраждалим населенням
МГП	міжнародне гуманітарне право	ППС	показник продовольчого споживання
Мінсоц	Міністерство соціальної політики	ПУТ	Підконтрольна Уряду територія
МККГ	Міжкластерна координаційна група		
МКЧХ	Міжнародний Комітет Червоного Хреста		

РГОА	Робоча група з оцінювання та аналізу	FIES	шкала сприйняття продовольчої небезпеки
СВП	саморобний вибуховий пристрій	GBVIMS+	система управління інформацією щодо гендерно зумовленого насильства
СЕН	сексуальна експлуатація та сексуальна наруга	GICHD	Женевський міжнародний центр з гуманітарного розмінування
СНІД	синдром набутого імунodefіциту людини	GPS	система глобального позиціювання
СРЗ	сексуальне та репродуктивне здоров'я	HALO	Організація життєзабезпечення небезпечних територій
ТЕС	теплоелектростанція	HSM	моніторинг гуманітарної ситуації
УВКБ	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців	IDMC	Центр моніторингу внутрішнього переміщення
УВКПЛ	Управління Верховного комісара ООН з прав людини	IMAC	підрозділ аналізу управлінської інформації
УІС	управлінська інформаційна система	INFORM	Індекс управління ризиками
УКГС	Управління ООН з координації гуманітарних справ	INSO	Міжнародна неурядова організація з питань безпеки
ФАО	Продовольча та сільськогосподарська організація ООН	ISW	Інститут вивчення війни
ЦГП	Цикл гуманітарних програм	JIAF	принципи спільного міжсекторального аналізу
ЮНІСЕФ	Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй	JMMI	ініціатива спільного моніторингу ринку
ЮНФПА	Фонд у галузі народонаселення Організації Об'єднаних Націй	LCDS	Лeverхульмський центр демографічних наук
5W	звітність у форматі "хто, де і коли надає які види допомоги і кому"	rCARI	дистанційний консолідований підхід до надання індикаторів продовольчої безпеки
ACAPS	проект з оцінювання спроможностей	rCSI	скорочений індекс стратегій пристосування
ACLEД	проект збирання даних про місця та події збройних конфліктів	UAH	українська гривня (національна валюта України)
АЕІ	Американський інститут підприємництва	UHF	Гуманітарний фонд для України
CARI	консолідований підхід до надання індикаторів продовольчої безпеки		
СРІMS+	система управління інформацією щодо захисту дітей		
СТ Project	проект критичних загроз		
DECIDE	проект Децентралізація для розвитку демократичної освіти		
DEEP	платформа введення та пошуку даних		
DRC	Данська Рада в справах біженців		

4.6

Примітки

- 1 Спроба незаконної анексії районів Донецької, Запорізької, Луганської та Херсонської областей не має сили згідно з міжнародним правом і не змінює статус цих районів України.
- 2 United Nations General Assembly, [Draft resolution A/ES-11/L.5](#), 7 October 2022
- 3 Див. додаток 4 стосовно методології.
- 4 Кількість ВПО продовжує змінюватися. Для розрахунку кількості ВПО, які потребують допомоги, було взято за основу [показник 6,9 млн ВПО станом на серпень 2022 року](#), який знизився до [6,2 млн ВПО згідно з оцінками станом на вересень 2022 року](#). Крім того, під час визначення кількості ВПО до уваги було взято як зареєстрованих, так і незареєстрованих ВПО, а розрахунок здійснювався на підставі швидкого дослідження, проведеного у формі телефонного опитування, у зв'язку з чим точна частка людей, яких не було враховано, невідома.
- 5 Див. додаток 4 щодо шкали гостроти потреб згідно з принципами JIAF.
- 6 Згідно з розрахунками, станом на вересень 2022 року в місцях компактного проживання залишалось приблизно 4 % ВПО. MOM, [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення](#), 26 вересня 2022 року.
- 7 UNHCR, [‘Operational Data Portal – Ukraine Situation’](#), as of 19 October 2022.
- 8 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 1](#), 16 березня 2022 року. Це становить майже 15 % загальної кількості населення.
- 9 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 4](#), 3 травня 2022 року.
- 10 Кількість ВПО продовжує змінюватися. Для розрахунку кількості ВПО, які потребують допомоги, було взято за основу [показник 6,9 млн ВПО станом на серпень 2022 року](#), який знизився до [6,2 млн ВПО згідно з оцінками станом на вересень 2022 року](#). Крім того, під час визначення кількості ВПО до уваги було взято як зареєстрованих, так і незареєстрованих ВПО, а розрахунок здійснювався на підставі швидкого дослідження, проведеного у формі телефонного опитування, у зв'язку з чим точна частка осіб, яких не було враховано, невідома.
- 11 До лютого 2022 року основні проблеми захисту ВПО були пов'язані з втратою доступу до послуг/пільг зареєстрованих ВПО, розширенням доступу до житлових програм, сприянням економічній інтеграції та пошуком рішень для приблизно 7 000 ВПО, які все ще залишались в місцях компактного проживання. З лютого потреби цієї групи населення залишаються значними через зростання перепон до отримання основних послуг.
- 12 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9](#), 26 вересня 2022 року.
- 13 Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО. Картографування місць компактного проживання (внутрішній документ), вересень 2022 року
- 14 Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО. Дані для підготовки ОГП, вересень 2022.
- 15 Особливо це стосується закладів освіти (за оцінками, 62 % всіх функціонуючих місць компактного проживання). Керівна довідка з допомоги у виявленні альтернативних житлових рішень для ВПО, які проживають в освітніх закладах. – Україна, червень 2022 року.
- 16 IDP Situation Monitoring Initiative (ISMI) Monthly Overview of IDP, Reach and CCCM as of July 2022.
- 17 Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО. Дані для підготовки ОГП, вересень 2022 р.
- 18 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9](#), 26 вересня 2022 року.
- 19 Моніторинг здійснюється Кластером з питань захисту та партнерами.
- 20 УВКБ ООН. Опитування ВПО щодо наміру повернутися до місця постійного проживання, – попередні висновки, представлення заплановано на листопад 2022 року.
- 21 Повний аналіз міститься в документі [‘Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment’](#), спільно підготовленому Світовим банком, Урядом України та Європейською Комісією, серпень 2022 року.
- 22 Центри підтримки дітей – це безпечний простір, організований в умовах надзвичайної ситуації, щоб надати дітям допомогу та забезпечити їхній захист. Мета створення таких центрів полягає у відновленні відчуття нормального життя для дітей, життя яких зруйнувала війна.
- 23 УВКПЛ. [Україна: втрати серед цивільних осіб](#), 7 листопада 2022 р.
- 24 Національне агентство з протимінної діяльності. Підготовлено на основі презентації, зробленої під час конференції NDM-UN25, червень 2022 року.

- 25 Статистичні дані HALO, отримані від субкластера протимінної діяльності, жовтень 2022 року.
- 26 УВКПЛ. Дані для підготовки ОГП, 29 листопада 2022 р.
- 27 DRC, 'Landmine monitor', 2021, з текстом документа можна ознайомитися за [посиланням](#).
- 28 Fiona Charlson et al., 'New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis,' July 19, 2019.
- 29 УВКПЛ підтвердило численні твердження про свавільне позбавлення життя, свавільні затримання та насильницькі зникнення, катування та жорстоке поводження, а також сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом. УВКПЛ. [Доповідь щодо ситуації з правами людини](#), 27 вересня 2022 року.
- 30 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 8](#), 23 серпня 2022 року.
- 31 Inter-agency Network for Education in Emergencies (INEE), 'Teacher Wellbeing,' accessed 14 November 2022.
- 32 World Economic Forum, 'Ukraine's mental health crisis could impact generations to come. Here's how the country is responding,' 9 October 2022.
- 33 Teach for Ukraine and UNICEF, неопублікована доповідь 'Needs and Expectation of Teachers prior to the Academic Year 2022/23'.
- 34 Gradus Research, 'Changes in Children's Lives During the War: Analytical Report', April 2022.
- 35 WHO, 'Access to Health-Care Services for Older Persons and Persons with Disabilities Living in Eastern Ukraine along the "Contact Line', 2021.
- 36 Кластер продовольчої безпеки та засобів до існування. Дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 р.
- 37 USDA, 'Households Agricultural Production - Ukraine,' 23 May 2022.
- 38 Кластер продовольчої безпеки та засобів до існування. Дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 р.
- 39 ДССУ, дані щодо вирощування зернових доступні за [посиланням](#); дані Державної митної служби України доступні за [посиланням](#).
- 40 Робоча група з надання грошової допомоги, дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 року.
- 41 Розрахунок зроблено на основі даних, отриманих від Державної прикордонної служби, Служби статистики та Пенсійного фонду.
- 42 World Bank, 'Europe and Central Asia Economic Update, Fall 2022 : Social Protection for Recovery', 4 October 2022.
- 43 ДССУ. Базовий індекс споживчих цін, липень 2022 року; інформація доступна за [посиланням](#).
- 44 Державна служба статистики, Міністерство фінансів України, Аналіз КШЕ, серпень 2022 року.
- 45 Дані зі звіту Державної служби зайнятості. Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості в січні-червні 2022 року.
- 46 Згідно з даними, наданими Робочою групою з надання грошової допомоги для підготовки ОГП, з березня по червень 2022 року реальні податкові надходження скоротилися на 30 %.
- 47 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9](#), 26 вересня 2022 року.
- 48 Там само.
- 49 Там само.
- 50 IOM, 'National Survey of People's Vulnerability to Human Trafficking and Exploitation in the Context of War', October 2022.
- 51 WFP, 'Ukraine Food Security Report', 12 May 2022.
- 52 FAO, 'Note on the impact of the war on food security in Ukraine', 25 March 2022
- 53 Reuters, 'EXCLUSIVE At least half Ukraine's thermal power capacity hit by Russian attacks – minister', 21 October 2022.
- 54 Для отримання докладнішої інформації зверніться до розділу 3.7: Водопостачання, санітарія та гігієна.
- 55 World Bank, 'Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment', August 2022.
- 56 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9](#), вересень 2022 року.
- 57 World Bank, 'Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (English)', July 2022.
- 58 Для отримання докладнішої інформації зверніться до розділу 3.2: Освіта.
- 59 Кластер з питань захисту, дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 року.
- 60 Перший план заходів щодо реалізації Декларації про безпеку шкіл було прийнято в серпні 2021 року, майже через два роки після приєднання України до Декларації в листопаді 2019 року. Декларація про безпеку шкіл – це політичне зобов'язання щодо покращення захисту здобувачів освіти, педагогічних працівників і закладів освіти, забезпечення продовження освіти під час бойових дій та запровадження конкретних заходів щодо запобігання використанню закладів освіти у військових цілях. Докладніша інформація доступна за [посиланням](#).
- 61 Світовий банк. [Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення](#), серпень 2022 року.
- 62 У 43 % шкіл навчання здійснюється в дистанційному режимі, а 30 % – у змішаному. Дані Кластера, освіти, надані для підготовки ОГП, жовтень 2022 року.

- 63 The World Bank, 'Education: Impact of the war in Ukraine', May 2022.
- 64 WHO, 'Surveillance System for Attacks on Health Care', accessed 22 November 2022.
- 65 Médicos del Mundo, 'Impact of Health Reform on the Primary Healthcare Level in Conflict-Affected Areas of Donetsk and Luhansk Oblasts', June 2021.
- 66 MOM. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 8, 23 серпня 2022 року.
- 67 MOM. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 7, 23 липня 2022 року.
- 68 Health Cluster Ukraine, 'Ukraine: Public Health Situation Analysis', 1 August 2022.
- 69 MOM. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 7, липень 2022 року.
- 70 МОЗ. Через сильний стрес, викликаний війною, маємо зростання передчасних пологів у вагітних, 18 липня 2022 року.
- 71 WHO, Mission Summary: Maternal, Newborn, Reproductive Health and Older People, July 2022.
- 72 За даними ЮНФПА, коли в лютому розпочалася війна, в Україні налічувалося близько 262 000 вагітних жінок, і пологи в приблизно половині з них (132 000) мали настати до кінця липня 2022 року.
- 73 WHO, 'Managing complications in pregnancy and childbirth: A guide for midwives and doctors - Second Edition', 1 Feb 2017.
- 74 УВКПЛ. Доповідь щодо ситуації з правами людини, 1 лютого – 31 липня 2022 року, 27 вересня 2022 року.
- 75 ООН-Жінки. Робимо невидиме видимим: доказовий аналіз ґендерного аспекту в регіональних заходах реагування на війну в Україні, жовтень 2022 року.
- 76 Дані Ініціативи спільного моніторингу ринку (JMMI) за квітень, травень, червень та липень. З даними можна ознайомитися за [посиланням](#).
- 77 Робоча група з надання грошової допомоги, дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 року.
- 78 Дані Ініціативи спільного моніторингу ринку (JMMI) за квітень, травень, червень та липень. З даними можна ознайомитися за [посиланням](#).
- 79 Там само.
- 80 До початку повномасштабної війни 2022 року сума ПДВ, який не було відшкодовано агенціям ООН за період з 2015 по 2020 рік, оцінювалася в 14 млн дол. США.
- 81 Оцінювання рівня гостроти потреб було проведено в 128 (за винятком Автономної Республіки Крим та міста Севастополь) з 139 районів України.
- 82 Кількість людей, які потребують допомоги, було розраховано на 1-му адміністративному рівні, що складається з 27 одиниць, а саме – 24 областей, Автономної Республіки Крим та двох міст, які мають спеціальний статус (Київ та Севастополь). Автономну Республіку Крим і Севастополь в оцінювання включено не було.
- 83 Кількість ВПО продовжує змінюватися. Для розрахунку кількості ВПО, які потребують допомоги, було взято за основу показник 6,9 млн ВПО станом на серпень 2022 року, який знизився до 6,2 млн ВПО згідно з оцінками станом на вересень 2022 року. Крім того, під час визначення кількості ВПО до уваги було взято як зареєстрованих, так і незареєстрованих ВПО, а розрахунок здійснювався на підставі швидкого дослідження, проведеного у формі телефонного опитування, у зв'язку з чим точна частка осіб, яких не було враховано, невідома.
- 84 Станом на 27 серпня 2022 року.
- 85 Гуманітарну ситуацію в районах, де нещодавно було відновлено контроль Уряду України (Харківська та Херсонська області) не повною мірою враховано в аналізі гостроти потреб.
- 86 Станом на 27 серпня 2022 року.
- 87 UN Women & Care, 'Rapid Gender Analysis of Ukraine', May 2022.
- 88 MOM. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9, 26 вересня 2022 року.
- 89 UN Women & Care, 'Rapid Gender Analysis of Ukraine', May 2022.
- 90 Там само.
- 91 Там само.
- 92 MOM. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9, 26 вересня 2022 року.
- 93 Інтерв'ю з директором національної НУО "Право на здоров'я", Київ, серпень 2022 року.
- 94 Регіональна робоча група з ґендерних питань. Робимо невидиме видимим: доказовий аналіз ґендерного аспекту в регіональних заходах реагування на війну в Україні, жовтень 2022 року.
- 95 HelpAge, 'Ukraine: Rapid Needs Assessment of Displaced Older People', June 2022.
- 96 CARE, 'Rapid Gender Analysis Ukraine', March 2022.
- 97 УКГС. План гуманітарного реагування 2022, лютий 2022 року.
- 98 Зокрема суми, які виплачуються пенсіонерам, вважаються недостатніми для покриття підвищених потреб, пов'язаних з підготовкою до зими. Звіти Технічної робочої групи з питань віку та інвалідності, 2022 рік.
- 99 HelpAge International, 'No time for business as usual', June 2022; Protection Cluster Monitoring.
- 100 Mercy Corps, 'Quick facts: The crisis in Ukraine', 24 August 2022.

- 101 MOM. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9, 26 вересня 2022 року.
- 102 Joint Emergency Response in Ukraine (JERU) Consortium, 'Rapid Gender and Conflict Analysis: Poltava Oblast Ukraine', 28 September 2022.
- 103 ЮНІСЕФ. За ініціативи ЮНІСЕФ у Верховній Раді нагадали про права дітей до Дня людей з інвалідністю, грудень 2021 року.
- 104 Humanity & Inclusion Ukraine, 'Fact sheet: A focus on persons with disabilities and provision of emergency health services', October 2022.
- 105 Global Protection Cluster, 'Protection of persons with disabilities in Ukraine', 3 August 2022.
- 106 Disability Rights International, 'Left Behind in the war: Dangers facing children with disabilities in Ukraine's orphanages', April 2022.
- 107 International Disability Alliance, 'Through this conflict in Ukraine, what happens to persons with disabilities?', accessed 14 November 2022.
- 108 Там само.
- 109 Державна служба статистики України. Всеукраїнський перепис населення, 2001 рік, з документом можна ознайомитися за [посиланням](#).
- 110 Council of Europe, Kyiv International Roma Inclusion, 2001, available at [link](#).
- 111 Регіональна робоча група з ґендерних питань. [Робимо невидиме видимим: доказовий аналіз ґендерного аспекту в регіональних заходах реагування на війну в Україні](#), жовтень 2022 року.
- 112 UNICEF, UNHCR, 'Unaccompanied and separated children fleeing escalating conflict in Ukraine must be protected: Joint statement' 7 March 2022.
- 113 NGO Working Group on Women, Peace and Security, 'Gender Analysis of the Situation in Ukraine', April 2022.
- 114 ILGA, 'Briefing Document: Ukraine War - LGBTI People in the Context of Armed Conflict and Mass Displacement, March 2022.
- 115 Технічна робоча група з питань віку та інвалідності. Дані, надані для підготовки ОГП, жовтень 2022 року.
- 116 Консультації Кластера з питань захисту з партнерами щодо підготовки ОГП та ПРГ, результати моніторингу, проведеного Кластером захисту, вересень 2022 року. Протокол наради Технічної робочої групи з питань віку та інвалідності.
- 117 Спроба незаконної анексії районів Донецької, Запорізької, Луганської та Херсонської областей не має сили згідно з міжнародним правом і не змінює статус цих районів України.
- 118 Партнери повідомили, що ВПО, які прибувають евакуаційними потягами зі східних областей, не мають дійсних документів. Дані, отримані під час консультацій Кластера з питань захисту з партнерами щодо підготовки ОГП та ПРГ, вересень 2022 року.
- 119 Значна кількість людей, які прибувають із районів поза контролем Уряду України, має тільки російські (але не українські) паспорти. Як наслідок, вони не можуть отримати довідку ВПО та, відповідно, не мають права на одержання соціальних виплат або отримання житла (за винятком розміщення в закладах, призначених для безхатченків). Діти, які народилися в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації не мають чинних свідоцтв про народження та стикаються з ризиком безгромадянства.
- 120 УКГС. [Огляд гуманітарних потреб. Україна, 2022 рік](#), лютий 2022 року.
- 121 Звіти партнерів щодо територій, до яких було відновлено доступ, зокрема Миколаїва.
- 122 Як свідчать звіти партнерів, цивільні особи повідомляють про необхідність перетину 20 контрольно-пропускних пунктів у районах Запорізької області, не підконтрольних Уряду України, та проходження "фільтраційних процедур", а також перевірки після прибуття на ПУТ.
- 123 Станом на жовтень 2022 року закінчився строк дії приблизно 100 000 карток, виданих Ощадбанком пенсіонерам, які проживають на території, не підконтрольній Уряду України. Ощадбанк – це єдина державна банківська установа, яка здійснює виплату пенсій.
- 124 Кластер охорони здоров'я. Дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 року.
- 125 УКГС, [Оперативне зведення](#), 21 вересня 2022 року
- 126 Кластер ВСГ. Дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 року
- 127 The World Bank, Government of Ukraine, and European Commission, 'Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment', August 2022.
- 128 Консультації на місцях.
- 129 Аналіз, проведений Кластером освіти на основі даних, отриманих від МОНУ, станом на 23 вересня 2022 року.
- 130 Кластер гендерно зумовленого насильства (ГЗН). Дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 року.
- 131 Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО. Дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 р.
- 132 УКГС, [Оперативне зведення](#), 16 листопада 2022 року.
- 133 REACH, 'Ukraine: Humanitarian Situation Monitoring', August 2022.
- 134 Ключові інформанти (КІ) найчастіше повідомляють про помірний рівень потреб. Водночас КІ, які мешкають в Соснівці Сумської області, повідомили про наявність у них значних потреб, а мешканці сіл Червона Слобода

- Сумської області та Лашуки Чернігівської області вказали на високий рівень потреб. REACH, 'Ukraine:Ukraine: Humanitarian Situation Monitoring', August 2022.
- 135 Кластер ВСГ. Дані для підготовки ОГП, жовтень 2022 року.
- 136 Консультації на місцях, Київ.
- 137 ACAPS, 'Ukraine: Humanitarian situation in newly accessible areas of Kharkiv oblast', 6 October 2022.
- 138 Там само.
- 139 МОМ. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні — Опитування загального населення. Раунд 9, 26 вересня 2022 року.
- 140 Там само.
- 141 Там само.
- 142 Опис методології міститься в "Частина 4: Додатки". Додатки.
- 143 Ознайомитися з візуальним зображенням (мапою) Екологічних наслідків та ризиків бойових дій в Україні можна на сайті Ecodozog за посиланням. (розділ "Екологічні ризики"); джерело: Zoï Environment Network (Switzerland), Координатор проєктів ОБСЄ в Україні та Програма ООН для навколишнього середовища.
- 144 Доступно за [посиланням](#)
- 145 Доступно за [посиланням](#)
- 146 Доступно за [посиланням](#)
- 147 Доступно за [посиланням](#)
- 148 Доступно за [посиланням](#)
- 149 Доступно за [посиланням](#)
- 150 Доступно за [посиланням](#)
- 151 Ознайомтеся з ПГР для України на 2023 рік для отримання детальнішої інформації про Перехідну рамкову програму ООН для України, вересень 2022 - грудень 2023 року.
- 152 МОМ. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні — Опитування загального населення. Раунд 7, липень 2022 року.
- 153 Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО. Картографування місць компактного проживання (внутрішній документ), вересень 2022 року.
- 154 CCCM Cluster, 'Collective Sites Monitoring Round 3', August-September 2022.
- 155 Там само.
- 156 Там само.
- 157 Там само.
- 158 Там само.
- 159 Під час моніторингу центрів компактного проживання [Ukraine Collective Site Monitoring Round 3](#), який проводився УВКБ, було встановлено, що за оцінками ключових інформантів, 6 % людей, які мешкають в таких центрах, мають інвалідність, що може не відповідати справжній ситуації через методологічні обмеження. Кластер координації та управління об'єктами розміщення ВПО використовує показник 15 % як планувальне припущення, що відповідає Глобальним настановам щодо підготовки ОГП.
- 160 Там само.
- 161 Там само.
- 162 Там само.
- 163 Там само.
- 164 Там само.
- 165 The CCCM Cluster, 'Collective Sites Monitoring Round 2: Winterization Update', July 2022.
- 166 The World Bank, 'Education: Impact of the war in Ukraine,' May 2022.
- 167 Заходи, які сприяють поліпшенню всебічного самопочуття учнів, викладачів та педагогічного персоналу в рамках їхніх соціальних відносин, завдяки чому покращується зосередженість на навчанні.
- 168 Таке навчання означає отримання ключових навичок, які дозволяють визначати емоції та керувати ними, визначати цілі й досягати їх, поважати погляди інших людей, встановлювати та підтримувати позитивні відносини, приймати відповідальні рішення та конструктивно поводитися в міжособистісних ситуаціях.
- 169 Раніше використовувався термін "інформування про мінну небезпеку". Завдяки таким заходам учні та педагогічний персонал отримують інформацію про те, як їм слід поводитися в разі виявлення мін та вибухонебезпечних предметів.
- 170 UN Women, 'Rapid Gender Analysis of Ukraine', May 2022.
- 171 Аналіз, проведений Освітнім кластером на основі даних, отриманих від МОНУ, станом на 23 вересня 2022 року.
- 172 Генеральний прокурор України.
- 173 Освітній кластер. Оцінювання потреб України у сфері освіти, червень 2022 року.
- 174 Міністерство освіти і науки України (МОНУ). Огляд поточного стану освіти і науки України в умовах російської агресії, 5–25 вересня 2022 року. З останньою редакцією документа можна ознайомитися за [посиланням](#).
- 175 Аналіз, проведений Освітнім кластером на основі даних, отриманих від МОНУ, станом на 23 вересня 2022 року.
- 176 МОНУ, 19 жовтня 2022 року. Доступно за [посиланням](#).
- 177 Gradus Research, 'Changes in Children's Lives During the War: Analytical Report,' April 2022.
- 178 Teach for Ukraine and UNICEF, неопублікована доповідь 'Needs and Expectation of Teachers prior to the Academic Year 2022/23'.
- 179 Освітній кластер в Україні.

- 180 МОНУ, 19 вересня 2022 року, доступно за [посиланням](#).
- 181 UN Women, 'Rapid Gender Analysis of Ukraine', May 2022.
- 182 European Parliament, 'Russia's war on Ukraine: Impact on global food security and EU response', September 2022.
- 183 УКГС. [Огляд гуманітарних потреб. Україна, 2022 рік, лютий 2022 року](#).
- 184 Data Friendly Space, 'Ukrainian Crisis - Situational Analysis', 23 September 2022.
- 185 WFP, 'Ukraine Food Security Report May 2022', 12 May 2022.
- 186 ILO, 'The impact of the Ukraine crisis on the world of work: Initial assessments', 11 May 2022.
- 187 WFP, 'Ukraine Food Security Report May 2022', 12 May 2022.
- 188 Національний банк України. [Інфляційний звіт, вересень 2022 року](#).
- 189 ILO, 'The impact of the Ukraine crisis on the world of work: Initial assessments', 11 May 2022.
- 190 IOM. 'Ukraine Internal Displacement Report – General Population Survey Round 9', 26 September 2022.
- 191 UNODC, 'Conflict in Ukraine: Key Evidence on Risks of Trafficking in Persons and Smuggling of Migrants', August 2022.
- 192 FAO, 'Note on the impact of the war on food security in Ukraine', 20 July 2022.
- 193 WHO, 'Surveillance System for Attacks', accessed 22 November 2022.
- 194 UKinform, Health ministry: Over 950 facilities damaged, 144 destroyed by Russian invaders, 11 November 2022.
- 195 World Bank, 'Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment', 9 September 2022.
- 196 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 7, 23 липня 2022 року](#). MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 8, 23 серпня 2022 року](#).
- 197 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 7, 23 липня 2022 року](#).
- 198 Health Cluster Ukraine, 'Public Health Situation Analysis for Ukraine', 1 Aug 2022.
- 199 HelpAge, 'Ukraine: Rapid Needs Assessment of Displaced Older People', 6 June 2022.
- 200 Health Cluster Ukraine, 'Public Health Situation Analysis for Ukraine', 1 Aug 2022.
- 201 Там само.
- 202 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 8, 23 серпня 2022 року](#).
- 203 UN Women, 'Rapid Gender Analysis of Ukraine: Secondary data review', 29 March 2022.
- 204 CARE/UN Women, 'Rapid Gender Analysis of Ukraine', 4 May 2022.
- 205 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 8, 23 серпня 2022 року](#).
- 206 Charlson F, et al., 'New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis', Lancet, 12 June 2019, 240–48.
- 207 УКГС. [Огляд гуманітарних потреб. Україна, 2022 рік, лютий 2022 року](#).
- 208 Дані національної статистики вказують на те, що станом на травень 2022 року в інтернатах (закладах для довгострокового проживання) проживали майже 44 000 дорослих та дітей, і майже 12 500 осіб знаходилися на стаціонарному лікуванні в психіатричних лікарнях.
- 209 Health Cluster, 'Public Health Situation Analysis', 1 Aug 2022.
- 210 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 8, 23 серпня 2022 року](#).
- 211 Там само.
- 212 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 6, 23 червня 2022 року](#).
- 213 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 7, 23 липня 2022 року](#).
- 214 WHO, Health Needs Assessment – Round 1, September 2022 (in press).
- 215 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 6, 23 червня 2022 року](#). MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 3, 17 квітня 2022 року](#).
- 216 Premise, 'Ukraine: Healthcare and Infrastructure Availability Update', 18 May 2022; Premise, 'Ukraine: Healthcare Availability and Infrastructure Update', 22 June 2022.
- 217 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 8, 23 серпня 2022 року](#).
- 218 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 7, 23 липня 2022 року](#).
- 219 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 6, 23 червня 2022 року](#). MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 3, 17 квітня 2022 року](#).
- 220 GBD 2019 Diseases and Injuries Collaborators, 'Global burden of 369 diseases and injuries in 204 countries and territories,

- 1990-2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019', *Lancet*, 17 October 2020, 1204-1222.
- 221 Інформаційна довідка ТРГ ОЗТ Кластера охорони здоров'я щодо захворюваності ВІЛ та ТБ, 2022 рік.
- 222 WHO, *Steps Prevalence of Noncommunicable disease risk factors in Ukraine 2019, 2020*.
- 223 GBD 2019 Diseases and Injuries Collaborators. *Global burden of 369 diseases and injuries in 204 countries and territories, 1990-2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019*. *Lancet*. 2020 Oct 17;396(10258):1204-1222.
- 224 WHO, *Steps Prevalence of Noncommunicable disease risk factors in Ukraine 2019, 2020*.
- 225 Santos-Eggiman, B. et al., 'Prevalence of Frailty in Middle-Aged and Older Community-Dwelling Europeans Living in 10 Countries', *Journal of Gerontology*, 10 March 2009, p. 675–681.
- 226 Vermeiren et al., 'Frailty and the Prediction of Negative Health Outcomes: A Meta-Analysis', *JAMDA*, 2016.
- 227 WHO, 'Older Persons in Emergencies: An Active Aging Perspective', 2008.
- 228 За даними ЮНФПА, коли в лютому розпочалася повномасштабна війна, в Україні налічувалося приблизно 262 000 вагітних жінок, і пологи в приблизно половини з них (132 000) мали настати до кінця липня 2022 року.
- 229 WHO, 'Managing complications in pregnancy and childbirth: A guide for midwives and doctors - Second Edition', 1 Feb 2017.
- 230 МОН, 'Due to the severe stress caused by war, we have an increase in premature births in pregnant women', 18 July 2022.
- 231 WHO, *Mission Summary: Maternal, Newborn, Reproductive Health and Older People*, July 2022.
- 232 Доповідь голови Незалежної міжнародної комісії з розслідування порушень в Україні на 51-й сесії Ради ООН з прав людини.
- 233 Там само.
- 234 Inter-agency Network for Education in Emergencies (INEE), 'Teacher Wellbeing', accessed 2 November 2022.
- 235 World Economic Forum, 'Ukraine Mental Health Crisis', 9 October 2022.
- 236 Зверніть увагу, що дані, які було дезінтегровано до рівня районів та за групою переміщених осіб (ВПО, непереміщені люди та люди, які повернулися до місця постійного проживання) для формулювання індикаторів, не може бути використано для цілей Моніторингу плану реагування. Дані для макрорегіонів та адміністративного рівня 1 (рівень області) було скориговано до рівня області та району для забезпечення відповідності шаблону, який надало УКГС в Україні, із одночасним визнанням, що такі скориговані дані можуть не відображати ситуацію, яка існує на рівні області чи району. Розбивку даних до рівня району й за групою переміщених осіб було здійснено шляхом застосування статистичних методів на основі даних про частку людей певного віку/статі, зібраних LCDS Оксфордського університету.
- 237 Вінницька, Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Хмельницька й Черкаська області.
- 238 Ключові результати моніторингу рівня захисту. — Вересень 2022 року.
- 239 Партнери Кластера з питань захисту повідомляють, що чоловікам часто відмовляють у розміщенні в місцях компактного проживання або й навіть в оформленні довідки ВПО доти, доки вони не зареєструються у військкоматі в тому районі, до якого вони були вимушені переїхати.
- 240 Показники кількості людей, які потребують допомоги, у сфері загального захисту, вересень 2022 року.
- 241 Консультації Кластера захисту з партнерами щодо підготовки ОГП та ПРГ, результати моніторингу, проведеного Кластером захисту, вересень 2022 року. Протокол наради Технічної робочої групи з питань віку та інвалідності.
- 242 УВКПЛ. *Доповідь щодо ситуації з правами людини, 1 лютого – 31 липня 2022 року*, пп. 78–80. Визначається як "форма обов'язкової перевірки, під час якої вони зазвичай збирали біометричні дані цивільних осіб, включно з відбитками пальців та фотографіями в профіль та анфас, проводили особистий обшук, оглядали особисті речі, включно з мобільними пристроями, та проводили допити про політичні погляди й переконання". Повідомлення гуманітарних учасників у сфері захисту, та доповідь Human Rights Watch, 'We Had No Choice - "Filtration" and the Crime of Forcibly Transferring Ukrainian Civilians to Russia', 1 September 2022.
- 243 Кластер з питань захисту. *Захист ЛГБТК+ спільноти у контексті гуманітарної допомоги в Україні*, 17 травня 2022 року.
- 244 Станом на 13 вересня 2022 року INSO було зареєстровано понад 2 300 інцидентів (інциденти з вибуховими речовинами, ракетами й снарядами, пожежі та вибухи, інциденти з боеприпасами, що не розірвалися, і вибухонебезпечними залишками війни). Основними територіями є: Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Одеська, Харківська, Херсонська й Хмельницька області.
- 245 Більшість підтверджених постраждалих серед цивільного населення було спричинено застосуванням вибухової зброї з великою зоною ураження, включно з обстрілами з важкої артилерії та реактивних систем залпового вогню, а також ракетними та авіаударами. УВКПЛ ООН вважає, що реальна кількість утрат серед цивільних осіб значно вища, оскільки отримання інформації з деяких місць, де тривають інтенсивні бойові дії, відбувається із затримкою, та багато повідомлень із місць, звідки надходить інформація про втрати серед цивільного населення, усе ще

- потребують підтвердження. УВКПЛ, [Україна: втрати серед цивільних осіб](#), 21 листопада 2022 року.
- 246 УВКПЛ. [Україна: втрати серед цивільних осіб](#), 3 жовтня 2022 року.
- 247 На додаток до конфлікту, що триває, складність законодавства й державна бюрократія є основними перешкодами для людей, яким необхідно отримати документи, що підтверджували б їхнє право власності. Часто процес отримання документів про право власності може ставати значним фінансовим тягарем. Робоча група з прав на землю, житло та майно, 2021/2022.
- 248 Реєстрація ВПО в українських органах влади також вважається проблемою, особливо для чоловіків, які бояться призову в збройні сили.
- 249 Партнери повідомили, що ВПО, які прибувають евакуаційними потягами зі східних областей, не мають чинних документів. Дані, отримані під час консультацій Кластера захисту з партнерами щодо підготовки ОГП та ПРГ, вересень 2022 року.
- 250 Значна кількість осіб, які прибувають із території під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, має тільки російські (але не українські) паспорти. Як наслідок, вони не можуть отримати посвідчення ВПО та, відповідно, не мають права на одержання соціальних виплат або отримання житла (за винятком розміщення в закладах, призначених для беззахатченків). Діти, які народилися в районах під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, не мають чинних свідоцтв про народження та стикаються з ризиком безгромадянства.
- 251 Цивільні особи повідомляють про необхідність перетину 20 контрольно-пропускних пунктів у районах Запорізької області, не підконтрольних Уряду України, та проходження "фільтраційних процедур", а також перевірки після прибуття на ПУТ. Звіти партнерів.
- 252 Звіти УВКПЛ.
- 253 Звіти УВКПЛ та Human Right Watch.
- 254 REACH та Кластер з координації та управління об'єктами розміщення ВПО. Ініціатива моніторингу ситуації з ВПО (Situation Monitoring Initiative (SMI)), Щомісячний огляд ситуації з ВПО, раунд 2, липень 2022 року.
- 255 Моніторинг Кластера з питань захисту щодо переміщення осіб, які повертаються до місць постійного проживання (Раунд 1), червень 2022 року.
- 256 Станом на вересень 2022 року в країні діяли 7 212 місць компактного проживання, створені на основі різних державних та приватних будівель, зокрема в закладах освіти (школах, дитячих садках, університетських гуртожитках тощо).
- 257 Особливо це стосується закладів освіти (за оцінками, 62 % всіх наявних місць компактного проживання). Керівна довідка з допомоги у виявленні альтернативних житлових рішень для ВПО,
- які проживають в освітніх закладах. — Україна, червень 2022 року.
- 258 IDP Situation Monitoring Initiative (SMI) Monthly Overview of IDP, Reach and CCCM (round 2: July 2022).
- 259 Результати моніторингу, який здійснював Кластер захисту, вересень 2022 року.
- 260 За даними Уряду України, станом на червень 2022 року загальна сума збитків, завданих житловій і нежитловій нерухомості та іншій інфраструктурі, перевищує 95,5 млрд доларів США або приблизно 2,6 трлн грн за відновною вартістю. Водночас відсутня чітка інформація щодо (1) точної кількості зруйнованих та пошкоджених об'єктів нежитлової нерухомості; (2) кількості об'єктів житлового фонду, які перебувають у районах активних бойових дій або на не підконтрольних Уряду територіях, унаслідок чого до них немає доступу; (3) кількості земельних ділянок, забруднених ВЗВ, та земельних ділянок, до яких немає доступу, розташованих у районах активних бойових дій або на не підконтрольних Уряду територіях, унаслідок чого до них немає доступу; (4) кількості фактів порушень права власності щодо інших об'єктів (транспортні засоби, особисте майно). Станом на червень 2022 року лише 206 000 осіб подали інформацію про пошкодження їхнього житла через портал "Дія". Однак ці дані (отримані з порталу "Дія") можна вважати лише орієнтовними, а повну перевірку фактичних збитків мають провести органи місцевої влади. Робоча група з питань житла, землі та майна, 2022 рік.
- 261 24 березня 2022 року у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект № 7198 "Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації" (Закон про компенсацію). Механізм компенсації, закладений у законопроекті № 7198, передбачає, що компенсацію за пошкоджене або зруйноване житло може бути надано у вигляді грошової компенсації або, як альтернатива, у вигляді об'єкта нерухомого майна. Цим законопроектом також визначаються правові підстави для створення національного реєстру пошкодженого/зруйнованого житла. Запропонований проект закону було прийнято за основу 1 квітня 2022 року. Щоб законопроект набув чинності, його має бути прийнято в другому читанні та підписано Головою Верховної Ради України й Президентом України. Наразі автори законопроекту продовжують збір пропозицій щодо внесення до нього змін.
- 262 У деяких районах частка ВПО сягає 20 % від загальної кількості населення, що призводить до надмірного навантаження на соціальні служби. У деяких громадах, які приймають ВПО, існує занепокоєність щодо того, що кошти місцевих бюджетів буде використано для покриття витрат, спричинених присутністю ВПО (комунальні платежі, утримання центрів компактного проживання тощо). Дані, отримані під час консультацій Кластера

- захисту з партнерами щодо підготовки ОГП та ПРГ, вересень 2022 року.
- 263 У деяких областях місцеві органи влади неохоче визнають присутність ВПО як середньо- або довгострокову проблему; вони очікують, що ВПО повернуться до місць свого постійного проживання, щойно стабілізується ситуація з безпекою, унаслідок чого органами влади не проводиться жодного планування потреб, пов'язаних з пошуком рішень щодо забезпечення ВПО житлом, та визначення можливості їхньої інтеграції в місцеві громади.
- 264 Зокрема, збройне насильство та присутність вибухонебезпечних предметів, порушення роботи громадської інфраструктури, брак можливостей для працевлаштування, відсутність документації, нестача медичних і соціальних послуг, відсутність доступу до освіти. Моніторинг Кластера з питань захисту щодо переміщення осіб, які повертаються до місць постійного проживання (Раунд 1), червень 2022 року.
- 265 ВПО, які зареєструвалися до лютого 2022 року й були змушені переїхати в інше місце через нещодавній конфлікт, не отримують соціальних виплат. Через вимогу щодо наявності довідки ВПО як обов'язкової передумови для доступу до різних державних послуг, пільг, документів та навчальних закладів, зберігається невиправдане розмежування між ВПО та іншими громадянами України, які проживають на ПУТ, що перешкоджає їхній локальній інтеграції в громади, які їх приймають.
- 266 Уже у 2021 році соціальні виплати були основним джерелом існування для 98 % людей похилого віку, які проживали поблизу "лінії розмежування" (на той час лише в Донецькій і Луганській областях). HelpAge Ukraine, [Гуманітарні потреби літніх жінок і чоловіків на підконтрольних уряду територіях Донецької та Луганської областей, Україна](#), серпень 2021 року.
- 267 HelpAge, ['Ukraine: OHCHR, 'Ukraine: UN committee urges end to killings of children'](#), 4 March 2022.
- 268 ВПО (1 380 032), непереміщені люди (1 004 020) та люди, які повернулися до місць постійного проживання (1 056 428) у 25 областях.
- 269 UNICEF, ['Including Children with Disabilities in Humanitarian Action'](#), accessed 2 November 2022.
- 270 Дані, отримані під час консультацій субкластера захисту дітей з партнерами щодо підготовки ОГП та ПРГ, вересень 2022 року.
- 271 Дані, отримані під час консультацій субкластера захисту дітей з партнерами щодо підготовки ОГП та ПРГ, вересень 2022 року.
- 272 UNICEF, ['Two months of war in Ukraine creating 'a child protection crisis of extraordinary proportions' - UNICEF Geneva Palais briefing note on the situation of children in Ukraine'](#), 6 May 2022.
- 273 Там само.
- 274 Діти та війна — ключові висновки та Керівні принципи щодо альтернативного догляду за дітьми в Україні. На основі результатів моніторингу проведеного в лютому — червні 2022 року.
- 275 Дані, отримані під час консультацій субкластера захисту дітей з партнерами щодо підготовки ОГП та ПРГ, вересень 2022 року.
- 276 UN News, ['Thousands of children endure 'horrific conditions' in conflict zones: UN report'](#), 11 July 2022.
- 277 Згідно зі статистичними даними, отриманими від національної гарячої лінії Ла Страда для дітей та підлітків, 22,4 % запитів, що надходять від дітей та підлітків, стосуються психічного здоров'я та психологічного стану, включно з такими питаннями, як-от відчуття самотності, страху, відсутність розуміння в сім'ї, думки про самогубство тощо.
- 278 OSCE, ['Well-being and Safety of Women: OSCE-led Survey on Violence Against Women'](#), 2019.
- 279 GBV AoR, ['GBV and the Ukraine Response'](#), 1 April 2022.
- 280 IOM, ['National Survey on People's Vulnerability to Human Trafficking and Exploitation in the Context of War'](#), October 2022.
- 281 [Ла Страда-Україна. Інфографіка щодо звернень на гарячу лінії](#), 26 липня 2022 року.
- 282 Консультації з постачальниками послуг у сфері ГЗН.
- 283 Консультації щодо підготовки ОГП із субкластером ГЗН, вересень 2022 року.
- 284 CARE, ['Rapid Gender Analysis Ukraine'](#), March 2022. ['Impact of the War in Ukraine on Women's Civil Society Organizations'](#), 2022.
- 285 GBV Sub-Cluster, ['Gender-Based Violence in Ukraine Secondary Data Review'](#), 27 April 2022.
- 286 Національне агентство з протиміної діяльності, презентація, зроблена під час наради NDM-UN25, червень 2022 року.
- 287 Секретаріат Національного агентства з протиміної діяльності, матеріали брифінгу та протокол наради MASC, липень 2022 року.
- 288 Мапа забруднених територій, Державна транспортна служба (ДТС). Розрахункова площа проведення нетехнічного дослідження, 18 листопада 2022 року.
- 289 HALO TRUST Ukraine, серпень 2022 року; INSO Ukraine, серпень 2022 року.
- 290 DRC. [Швидка оцінка потреб: інформування про небезпеки від вибухонебезпечних предметів](#), 22 червня 2022 року, REACH Situation Analysis, April 2022. DRC, [Швидка оцінка потреб: інформування про небезпеки від вибухонебезпечних предметів](#), червень 2022 року; REACH Situation Analysis, April 2022.

- 291 HALO TRUST Ukraine, серпень 2022 року; INSO Ukraine, серпень 2022 року.
- 292 Дані щодо інцидентів, пов'язаних з вибухонебезпечними предметами (ракетні обстріли/обстріли дронами, вибухи наземних мін та саморобних вибухових пристроїв, вибухи, обстріли, артилерійські та ракетні обстріли), надані ACLED та INSO, серпень 2022 року.
- 293 Там само.
- 294 HALO TRUST Ukraine, серпень 2022 року; INSO Ukraine, серпень 2022 року.
- 295 DRC. [Швидка оцінка потреб: інформування про небезпеки від вибухонебезпечних предметів](#), червень 2022 року, REACH Situation Analysis, April 2022.
- 296 Загальні показники кількості людей, які потребують допомоги, у Кластері житла та непродовольчих товарів в Україні, жовтень 2022 року.
- 297 Вінницька, Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Хмельницька та Черкаська області.
- 298 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9](#), 26 вересня 2022 року.
- 299 BBC world news, [‘Ukraine war: Blackouts in 1,162 towns and villages after Russia strikes’](#), 18 October 2022.
- 300 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9](#), 26 вересня 2022 року.
- 301 Ключові результати моніторингу у сфері захисту, вересень 2022 року.
- 302 УКГС. [План гуманітарного реагування 2022](#), лютий 2022 року.
- 303 Звіти Технічної робочої групи з питань віку та інвалідності, 2022 рік.
- 304 HelpAge International, [‘No time for business as usual’](#), June 2022; Protection Cluster Monitoring.
- 305 За оцінкою УКГС, 13 % загальної кількості людей, які потребують допомоги, є людьми з інвалідністю. УКГС. [Огляд гуманітарних потреб. Україна, 2022 рік](#), 11 лютого 2022 року.
- 306 Звіти Технічної робочої групи з питань віку та інвалідності; International Disabilities Alliance, [‘Through this conflict in Ukraine, what happens to persons with disabilities?’](#) accessed 14 November 2022.
- 307 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9](#), 26 вересня 2022 року.
- 308 Огляд гуманітарних потреб, 2021/2022 рр.
- 309 The World Bank, Government of Ukraine, and European Commission, [‘Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment’](#), August 2022.
- 310 Там само.
- 311 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9](#), 26 вересня 2022 року.
- 312 Там само.
- 313 REACH, [‘Humanitarian Situation Monitoring Round’](#), 5 September 2022. (Презентація під час семінару ЦГП, 7 жовтня 2022 року)
- 314 HelpAge, [‘Ukraine: Rapid Needs Assessment of Displaced Older People - Lvivska, Chernivetska and Dnipropetrovska Oblasts’](#), 3 June 2022; HelpAge, [‘Eastern Ukraine: The needs of older people’](#), 4 March 2022. [The needs of older people’](#), 4 March 2022.
- 315 CARE/UN Women, [‘Rapid Gender Analysis of Ukraine’](#), 4 May 2022.
- 316 MOM. [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – Опитування загального населення. Раунд 9](#), 26 вересня 2022 року.
- 317 REACH, [‘Ukraine: Collective Site Monitoring \(CSM\) Round 2’](#), July 2022.
- 318 REACH, [‘Ukraine: Collective Site Monitoring \(CSM\) Round 3’](#), September 2022.
- 319 З описом методології проведення консультацій можна ознайомитися за [посиланням](#); інформацію про фази гостроти потреб відповідно до Принципів проведення спільного міжсекторального аналізу (JIAP) можна отримати за [посиланням](#).
- 320 Запис про окремий факт поранення або загибелі цивільної людини здійснюється на основі стандарту доказування “розумні підстави вважати”, тобто коли на основі сукупності перевіреної інформації звичайний розсудливий спостерігач мав би розумні підстави вважати, що поранення або загибель цивільної особи сталася саме так, як указано в описі.
- 321 OCHA, [‘Ukraine - Subnational Administrative Boundaries’](#), accessed 14 November 2022.
- 322 Прогнозні показники розподілу на рівні районів на основі Єдиного набору оперативних даних UNFPA, вибірка World Pop.
- 323 У наборі даних LCDS для підрахунку щоденних активних користувачів у кожній віково-статевій демографічній групі в межах кожної первинної адміністративної одиниці України (тобто областей) використовується маркетинговий прикладний програмний інтерфейс (API) Facebook (Meta 2022) ; Bondarenko et al., [‘Gridded population estimates for Ukraine in 2020’](#), 28 March 2022; з використанням Загального оперативного набору даних демографічної статистики (COD-PS) (ЮНФПА 2022) як базовий рівень; та Щоденні підрахунки кількості осіб, які перетинають кордон України (УВКБ ООН 2022). У майбутньому буде докладено зусиль для підтвердження поточних оцінок чисельності населення за допомогою

наявних даних опитувань, проведених у межах України. Результати проведеного LCDS оцінювання чисельності населення є лише попередніми і не були сформовані на основі репрезентативних даних опитувань. Хоча вони враховують рівень використання соціальних мереж у різних областях та різними віково-статевими групами, дані цифрового відстеження містять помилки та неточності, які не можуть бути повністю враховані. Зокрема, дані з Луганської та Донецької областей були ненадійними після 10 березня, тому прогнозні показники чисельності населення в цих областях, визначені станом на 10 березня, застосовуються впродовж усього часового ряду після цієї дати. Крім того, Facebook не має користувачів віком до 13 років, а користувачів віком до 20 років в Україні дуже мало. У зв'язку із цим опосередковані прогнозні показники чисельності населення для цих вікових груп було визначено за допомогою методів, описаних за [посиланням](#).

324 UK Department for International Development, 'Guidance on strengthening disability inclusion in Humanitarian Response Plans', 29 April 2019.

325 Згідно з даними підготовленого Урядом України статистичного збірника "Соціальний захист населення України у 2020 році", загальна частка людей з інвалідністю становить приблизно 7 %. Результати Загального опитування населення (ЗОН), проведеного МОМ у березні 2022 року, свідчать про те, що серед ВПО та осіб, які повернулися до місць постійного проживання, частка людей з інвалідністю становить 8,5 % та 7 % відповідно. У нещодавньому дослідженні HelpAge згадується прогнозний показник 10–15 %.

326 Основні сфери, де невизначеність та/або відсутність інформації можуть бути компенсовані за допомогою експертної оцінки: 1) створення повних наборів даних за показниками; 2) заповнення відсутніх даних (прогалин) у наявних наборах даних за показниками; і 3) розподіл рівнів гостроти потреб за географічними зонами або серед груп населення.

**ОГЛЯД ГУМАНІТАРНИХ
ПОТРЕБ**
УКРАЇНА

ВИДАНО У ГРУДНІ 2022 РОКУ